

1887/27

B. MARIAN

DICȚIONAR

DE

CITATE ROMÂNEȘTI

CU O PREFAȚĂ

DE

N. IORGA

EDIȚIA II-a

REVĂZUTĂ ȘI ADĂOGITĂ

„CULTURA ROMÂNEASCĂ“

INSTITUT DE EDITURĂ, ARTE GRAFICE ȘI CONFEȚIUNI DE HÂRTIE

BUCUREȘTI. — STR. PITAGORA, 18.

1927

Prețul Lei 50.—

03/814 Duberl

~~Inventar 24437~~

B. MARIAN

DICȚIONAR DE CITATE ROMÂNEȘTI

CU O PREFAȚĂ
DE
N. IORGA

EDIȚIA II-a
REVIZUITĂ ȘI ADĂOGITĂ

80576

BUCUREȘTI
„CULTURA ROMÂNEASCĂ”
INSTITUT DE EDITURĂ, ARTE GRAFICE ȘI CONFEȚIUNI DE HĂRTII
STRADA PITAGORA N-rul 16 - 18

- 1927 -

P R E F A Ț A

In timpul războiului, în cele d'întâi luni, grele de indoeli, când în părăsirea păcii mele dela Văleni simțiam trecând asupra-mi dripile uriașe ale fatalităților istorice, aflam o mângâiere și un indemn, mai mult: o siguranță în dreptate și în biruința finală, culegând din cărțile unei biblioteci menite în curând să fie prădată de ocupații unei armate, care a desonorat civilizația din devisa ei, cuvintele de veche și veșnică înțelepciune.

Avem mare nevoie de dânsule, cât de multe, din cât de felurite izvoare. Ceva mai multă minte ni trebuie astăzi desigur. Cine adună de prețutindenii ce poate servi la adâncirea ei, face operă utilă. Acesta e și meritul d-lui B. Marian, care a știut să aleagă bine.

N. IORGA.

A

A aduce osanale.

Ȧ slăvi prea mult, a ridica în slava cerului.

Intrebuințat mai des în ironie, când cel slăvit nu merită laudele aduse.

Biblia, V. 28, 37.

A ajunge de pomină.

În înțelesul de: Ȧ ajunge de răsul lumii.

A ajuns cuțitul la os.

Răbdarea și suferința au atins culmea, nu mai pot fi îndurate.

A alege neghina din grâu.

Ȧ deosebi pe cei buni de cei răi.

Matei, III. 12.

A apucat pe Dumnezeu de picior.

Nu mai știe ce face de bucurie, de mândrie. S'a propopsit și nu-i mai dai de nas. A venit o bucurie neașteptată peste el și s'a boerit. Echivalent cu: *Nu-i mai ajungi la nas, a scos coarne, s'a ciocoit, a prins mămăliga coajă.*

A arunca praf în ochi.

A amăgi, a prosti, a înșela.

A bate cu pietre.

A pedepsi pe cineva fără milă.

Biblia, II. 8, 26.

La Evrei femeile adultere erau scoase la marginea orașelor și bătute cu pietre. Din veacul al 7-lea înainte de Chr., aceeași pedeapsă se aplica proorocilor mincinoși.

Aceasta între noi adesea o vedem,
Și numai cu cei mari egalitate vrem.

Grigore Alexandrescu (1812 — 1885), Căinele și cățelul.

A cânta cuiva în strună.

A-i face pe plac, a-l măguli sau linguși.

...Acele milioane, ce în grămezi luxoase
Sunt strânse la bogatul, pe cel sărac apasă
Și-s supte din sudoarea prostitului popor.
Mihail Eminescu (1849—1889), Impărat și proletar

...Acelorași mijloace
 Se supun câte există
 Și de mii de ani încoace
 Lumea-i veselă și tristă;
 Alte măști, aceeași piesă,
 Alte guri, aceeași gamă.
 Amăgit atât de-adese,
 Nu spera și nu ai teamă.

Mihail Eminescu, Glossa.

Acolo unde nu e lege, nu e nici slobozenie, și acolo unde legea e numai pentru unii și ceilalți sunt scutiți de sub ascultarea ei, slobozenia a pierit... și fericirea e stinsă... căci atuncea asuprirea, nevoile, necazurile și sărăcia isvorăsc în lume; atunci lumea se împarte în săraci și bogați, în stăpâni și robi, flămânzi și îmbuibăți; atuncea lumea stă în cumpănă de pieire... căci dreptatea dumnezeiască e veșnică; ea urăște și blestemă pe omul și pe neamul ce alunecă pe calea nedreptății.

Alexandru Russo (1819—1859), Cântarea României.

Acum liberează, Doamne, pe robul tău, că văzură ochii mei mântuirea ta!

Cuvintele bătrânului evreu Simion, după ce l-a văzut pe Mântuitorul.

Sirach, I. 24 și Sf. Luca, II. 25.

Poți muri după ce ți s'au înfăptuit cele mai scumpe dorințe.

A da cărțile pe față.

A da la iveală, a desvălui o taină.

A da din colț în colț.

Se spune de cineva, care se încurcă în răspunsuri, care nu mai știe ce să facă ca să scape dintr'o încurcătură.

A da ortul popii.

A muri.

Aluzie la bănuțul de argint ce se pune în degetul cel mic dela mâna dreaptă a mortului, ca să aibă cu ce plăti când trece cele 9 vămi ale văzduhului.

Adevărat vorbiam,

Că nu iubesc mândria și că urăsc pe lei,

Că voi egalitate, dar nu pentru căței.

Gr. Alexandrescu, Cânele și cățelul.

Adevărul ustură.

Sunt puțini aceia cărora să le placă adevărul spus dela obraz.

Adonis.

Tânăr grec, de rară frumusețe, iubit de Venera. Ucis de un mistreț, zeița îl prefăcu într'o floare (dedețel).

De un tânăr frumos sau care caută să treacă de frumos se zice că e un *Adonis*.

A duce o viață dumnezeiască.

Biblia, I, 69.

Se zice de cineva, care se scaldă în toate bună-tățile.

A face pe dracu ghem.

A nu face nici o ispravă.

A făgădui marea cu sarea și Oltul cu totul.

Se zice de unul, care făgăduiește mult și îndeplinește puțin sau de loc; minte cu nerușinare; flecărește, promițând în dreapta și în stânga, dar nu se ține de cuvânt.

A fi a cincea roată la car.

Se zice de cineva, care e de prisos (într'o între-prindere).

A fi alfa și omega.

Sf. Ioan, I. 8.

Alfa e prima și omega e cea din urmă literă a alfabetului grecesc.

Insemnează a fi: factotum, cel mai însemnat și mai iubit, începutul și sfârșitul.

A fi în al șaptelea cer.

A fi în culmea fericirii, fiindcă îi s'a împlinit o mare dorință.

După *Coran*, Sure II. 17. 40.

A fi? Nebunie și tristă și goală;

Urechea te minte și ochiul te 'nșeală:

Ce-un secol ne zice, ceilalți o deszic, —

Decât un vis searbăd, mai bine nimic.

M. Eminescu, MORTUA EST!

A fi prefăcut în stană de sare.

Biblia, I. 19, II.

A împietri de uimire, precum se spune în Biblie despre nevasta lui Lot: Fugind din cetatea Sodomei peste care cădea o ploaie de foc, drept pedeapsă dumnezeiască pentru desfrânarea locuitorilor ei, a călcat porunca de a nu-și întoarce privirile către orașul părăsit și văzând prăpădul, a înlemnit de groază și a fost prefăcută în stană de sare.

A fi trup și suflet.

Se spune de un prieten bun, nedespărțit.

A fi trimis dela Ana la Caiafa.

Isus a fost trimis dela Herod la Pilat, iar de către acesta înapoi, nici unul nevoind să-și ia răspunderea răstignirii lui Christos.

Sf. Luca, XXIII. 6 - 11.

A purta cu vorba dela unul la altul, a tărăgăna.

A fost atâta chiu și cânt,
Cum nu s'a pomenit cuvânt!
Și soarele mirat sta 'n loc,
Că l-a ajuns și-acest noroc,
Să vadă el atâta joc
P'acest pământ!

George Coșbuc (1866-1918). Nunta Zamfirei.

A fost odată ca nici odată...

Așa încep toate basmele românești.

A fost odată ca'n povești,
 A fost ca nici odată,
 Din rude mari împărătești
 O prea frumoasă fată.
 Și era una la părinți
 Și mândră în toate cele,
 Cum e fecioara între sfinți
 Și luna între stele.

M. Eminescu, Luceafărul.

A găsit har în ochii Domnului.

Biblia, I. 18, 3.

Ahasverus.

Pe drumul spre Golgota, purtându-și crucea în spinare, Isus se opri la casa cismarului. Ahasverus, ca să se odihnească puțin. Acesta îl alungă însă.

Isus îi zise: „Tu vei rătăci pe pământ până 'n ziua de apoi!” Evreul porni numai decăt; și de atunci, împins de o putere de neînțeles, el cutreeră lumea fără să poată găsi un loc de odihnă.

Legenda lui Ahasverus sau a „Jidovului rătăcitor” a fost mult prelucrată de către Goethe, Chamisso, Lenau, Eugène Sue, etc

Ea își are originea în Armenia, în veacul al 13-lea.

Jidovul rătăcitor e simbolul popcrului evreu, osândit de atâtea veacuri să rătăcească departe de patria lui, pe care însă sioniștii speră cu drept cuvânt să i-o redea acum. ?

Ah! câți martiri pentru-un cuvânt,
 Un dor de libertate,
 Cu zile mers-au la mormânt
 Prin răz bunări turbate!
 Câți au format grozavul șir,
 Pohodul la Sybir.

Vasile Alecsandri (1821—1840), Pohod na Sybir.

Ah! de-am putea redobândi
 Și câte avem pierdute,
 Atunci ce duhuri n'ar gândi,
 Ce guri ar mai fi mute?!

Atunci și acest corb¹⁾ sărman
 Iar acvilă s'ar face,
 Și-orice Român ar fi Român,
 Mare 'n război și pace!

Iancu Văcărescu (1786—1863), La pravila țării.

Pravila lui Caragea trebuia să cuprindă obișnuitele versuri la stemă, care fură cerute lui Iancu Văcărescu. Acesta, conform datinei, trebuia să cânte neamul, faptele, însușirile alese ale stăpânitorului, dar așternu rânduri e de mai sus de durere și de nădejde, această puternică intrupare a unui ideal care nu mai ținea seamă de Curțile fanariote.

Vodă Caragea citind aceste versuri, ar fi zis: «Chiamă pe nebun la nuntă, ca să-ți zică «și la anul».

Ah! mamă tu! Ce slabă ești!
 N'ai glas de vifor, să jălești,
 N'ai mâni de fer, ca fer să frângi,
 N'ai mări de lacrimi, mări să plângi,
 Nu ești de foc, la piept să-l strângi,
 Să-l încălzești!

G. Coșbuc, Moartea lui Fulger.

Ah! organele-s sfârmate și maestrul e nebun!

M. Eminescu, Satira IV.

1) Pe atunci corbul era marca țării.

„Ah ! zece morți mai bine
„Decât o viață lungă și zile cu rușine“.

V. Alexandri, Dumbrava Roșie.

A înălța pe cineva până 'n slava cerului.

Sf. Luca, X. 15.

A-l lăuda peste măsură, exagerat.

A încălzi un șarpe la sân.

A primi cu inima bună pe un dușman fățarnic, crezându-l prieten.

După fabulele lui Esop (sec. VII a. Chr.)

A încânta cu migdale amare.

A momi c'o nimica toată ; a face pe cineva partizan plimbându-i pe sub ochi perspective frumoase, dar irealizabile.

A încerca marea cu degetul.

Se zice de unul care face prea puțin pentru un lucru prea mare, sau când umblă să se amăgească el însuși.

A îndruga verzi și uscate.

A flecări, a povesti multe și de toate ; a avea mândrime de limbă.

A înțarcat bălăia. *ficala murgăntoară*

Li s'a dus sprijinul moral sau material ; nu se mai înfruptă din resursele ce-i veniau dela un ocrotitor ; nu mai e în pâine.

Aceeași semnificație : *li s'a tăiat merticul, adică i s'a tăiat porția.*

ficala curantă

A întinde coarda. *zicala cântărilor*
 A forța nota, a lua măsuri ce indispu.

A intrat în anul morții. *zicala bătrânilor*
 Și-a ieșit din obicei; a făcut ceva, care a uimit lumea;
 s'a ramolit.

A intrat în gaură de șearpe.
 A dispărut fără urmă, de teamă sau rușine.

A jertfi lui Moloch.
 Se jertfiau oameni Molochului, cel mai puternic zeu al
 Cananeenilor.

Cuvântul *Moloch* a rămas simbolul unei instituții barbare
 având de țel nimicirea omenirii.

A judeca turcește.
 Ca turcii, fără multe forme, absolut.

Ajută-te și te voi ajuta.

Biblia.

Nu te bizui numai pe altul; nu te lăsa pe tânjeală;
 da și tu din mâini, ca s'ajungi la mal.

A lăsa cu limbă de moarte.

A lăsa pe patul de moarte o moștenire sau a exprima
 în ultima clipă o voință cu hotărîrea de a nu se trece
 peste ea.

A lăsa (pe cineva) în plata Domnului.

A se desinteresa de cineva, a căta să nu mai aibe aface cu cineva.

Albina are și miere, are și fiere.

Proverb.

Alelei! Doamne, cum sburau
Voinicii toți ca mine!

V. Alexandri, Peneș Curcanul.

Ale tale dintru ale tale, Israel!

Profeții.

Insemnează : Culegi ce ai sămănat ; ispășești propriile tale păcate.

Cine seamănă vânt, culege furtună.

Proverb.

Ale tunurilor umbre peste unde stau culcate ;
Către țărnul din potrivă se întind, se prelungesc,
Și-ale valurilor mândre generații spumegate
Zidul vechiu al mănăstirii în cadență îl izbesc.

Gr. Alexandrescu, Umbra lui Mircea la Cozia.

Al lumii întregul sâmbur, dorința-i și mărirea
În inima oricărui i-ascuns și trăitor,
Svârlire hazardată, cum pomu 'n înflorire
În orice floare 'ncearcă întreaga sa fire,
Ci'n calea de-a da roade, cele mai multe mor.

Eminescu, Împărat și proletar.

A lua ca martor cerul și pământul.

Biblia V. 4, 26.

A lucra pe cineva în foi de viță.

A lucra pe cineva în subțire, a-i face farse hazlii.

A lua piuitul.

A reduce pe cineva la tăcere, a înfunda, a rușina.

A luat luleaua Neamțului.

S'a în bătut

A luat-o turcește sau cu anasâna.

Procedează neregulat, samavolnic.

A lumii temelie se mișcă, se clătește,

Vechile instituții se șterg, s'au ruginit;

Un duh fierbe în lume, și omul se gândește,

Aleargă către tine, căci vremea a sosit.

Gr. Alexandrescu, Anul 1840.

A lupta cu morile de vânt.

M. Cervantes, Don Quixote I. 8.

Don Quixote, eroul faimosului roman cu acelaș titlu al scriitorului spaniol Cervantes, vedea în lucrurile cele mai obișnuite numai minuni și vrăji și a rămas faimoasă lupta «Cavalerului tristei figuri» cu morile de vânt. La această luptă se face adesea aluzie când e vorba de cineva, care se străduiește pentru lucruri ce nu se pot realiza sau pentru idei greșite.

...Am aflat, că nu e mai mare bogăție
Decât credința noastră; ș'atunci am pizmuit
Pe prostul, care crede și trece 'n bucurie
O viață 'n care nu știm la ce am mai venit.

Dumitru Bolintineanu (1819—1872), Sorin (prolog).

A mânca din fructul oprit.

Pătula, Cenzor.

Aluzie la rodul pomului vieții sau al cunoștinței binelui și al răului, pom din paradis, pe care Adam și Eva aveau poruncă să nu-l atingă.

Figurat: Fructul oprit e lucrul pe care nu ți-e îngădui să-l atingi sau să-l întrebuințezi.

A mâncat picioare de găină

Spune tot ce știe, flecar mare, e gură spartă.

Amândoi suntem de-o mamă,
De-o făptură și de-o seamă,
Ca doi brazi într'o tulpină,
Ca doi ochi într'o lumină.
Eu ți-s frate, tu-mi ești frate,
In noi doi un suflet bate.

V. Alexandri, Hora Unirii.

...Amar, amar pe lume
De copiii fără nume
Și de mamele cu dor
Care-și pierd copiii lor!

V. Alexandri, Inșiră-te mărgărite.

Amară cugetare!... fior de-al iernii vânt, *lupta dintre*
 Voi puneți amorțire pe-al inimii avânt *rațiune*
 Și umbra îndoelii pe orice nălucire, *și sentiment*
 Căci soarele cu-amurgul nu pot avea 'ntâlnire!

V. *Alexandri*, Fântâna Blanduziei, actul I, scena 5.

A mea e răzbunarea; eu voiu răsplăti, zice Domnul.

Biblia, V. 32, 35.

Amici, a noastre zile sunt păsări trecătoare;
 N'avem în scurtul vieții nici timpul de sperat, *veș.*
 Ferice care cântă cu inima la soare *= a-și vîde*
 Și dă chiar nemurirea pe-un dulce sărutat! *dreptul și*
nu lăd
de bir!

V. *Alexandri*, Fântâna Blanduziei II, 43.

Amin!

Așa să fie!

A spune sau răspunde *amin*, a consimți la ceva.

Amintirile's ca fulgii rămași uitați în cuiburi goale.

D. *Anghel* († 1914), In grădină.

A mișca din urechi.

A unge osia, a da bacșiș, a mitui.

Am pornit pe drumul depe care nu mă voi mai întoarce.

Cartea lui Iov, 16, 22.

A nimerit-o ca Ieremia cu oiștea 'n gard.

A scrântit-o, a făcut-o fiartă ; n'a izbutit din cauza unor împrejurări neprielnice.

A nimerit orbul Brăila !

S'au făcut lucruri mai grele decât ceea ce trebuie să faci tu.

Antereul lui Arvinte.

Se păcălește pe sine, stă pe loc ; cârpeală fără rost ; o chestie ce nu se mai sfârșește.

Aluzie la zgârcenia lui Arvinte, din cunoscuta poezie a lui Anton Pann, care taie din poalele antereului ca să cârpească mânecile.

Antichrist.

Sf. Ióan, II. 18.

Așa numește apostolul spiritul cel rău.

Apă vie.

Sf. Ioan, IV. 10.

În Evanghelie, *apa vie* înseamnă nemurirea. — În literatura populară, expresia se folosește când e vorba de tinerețea veșnică sau de învierea unui tânăr ucis de vreun zmeu sau balaur.

A pescui în apă turbure.

A turbura apa, ca să folosești ; a urmări un plan vătămător altora din înfăptuirea căruia să tragi tu foloase.

A plăti polița; a plăti cu vârf și îndesat.

A răspunde (plăti) cuiva cu aceeași monedă, a-și răzbuna.

A pune lumina sub obroc (laviță).

A ascunde oamenilor adevărul.

Matei, V. 15, 16.

A pune cerul și pământul în mișcare.

Haggai, II, 7.

A face totul, a întrebuița toate mijloacele spre a isbuti.

A pune piciorul în prag.

A se hotări pentru o acțiune energică, a face act de autoritate.

A pune țara la cale.

A se îndeletnici cu treburile obștești.

Mai mult în ironie.

A purta cuiva Sâmbetele.

Sâmbete - vânl

A urî de moarte pe cineva, a-l urmări spre a se răzbuna.

A purta pe cineva în palme.

Psalmii, 91, 12.

Apostolii Matei (IV, 6) și Luca (IV, 11) repetă expresia.

Se spune de ingeri, cari au grijă ca picioarele celor duși de dâșii în ceruri să nu se lovească de vre-o piatră.

D'acolo vine probabil și expresia: *A se purta cu blândețe îngerească.*

A purta pe la icoane.

A trepăda pe la mai marii zilei, ca să-ți faci treburile.

A pus de mămăligă.

A amănat-o, a dat-o uitării. = a căleat și bec

Arabii toți răsar din cort,
Să-mi vadă roibul când îl port
Și-l joc în frâu și-l las în trap!
Mi-e drag ca ochii mei din cap,
Și nu l-aș da nici mort.

G. Coșbuc, El-Zorab.

Ardă moara, dar ardă și șoarecii!

Hotărîre de ultima clipă, hotărîre eroică.

Are balta pește.

Ăi de unde lua, e rost de învârteală.

Are Chira socoteală.

Știm ce mijloace să folosim într'o împrejurare oarecare
ca să iasă lucrurile bine.

Are focul sacru.

E foarte talentat.

Se zice mai ales de poeți și de artiști.

Are pufușor pe botișor.

Alex. Donici (1806—1866), fabula Vulpea și bursucul,

Se spune de un om necinstit, mai ales de slujbași.

Are rude la Ierusalim.

Se zice de cineva, care se bucură de protecții înalte,
are proptele puternice, așa că isbutește în toate.

Argus.

Argus era un prinț grec cu o sută de ochi, dintre care cincizeci erau totdeauna deschși. El a fost însărcinat de Junona să răpească pe nimfa Io, pe care o prefăcuse din gelozie în vacă. Mercur isbutise să-l adoarmă cu totul la sunetele fluerului său și-i tăia capul; Junona presără apoi ochii lui pe coada păunului.

Paznic ager, *spion* : *ochi de Argus*.

Armata lui Papuc.

Parodie de oștire, ostași de demult.

Se zice și de copii, cari se joacă de-a soldații.

Aruncă moartea în țigani.

Dă vina pe un nevinovat.

Echivalente: Fură și tot el strigă: săriți! Capra face și oaia trage!

Așa făr' de veste pe zilele mele,
O soartă amară amar a băiut,
Și astfel ca crinul de viscole rele
Pe patu-mi de moarte d'odat-am căzut.

D. Bolintineanu, O fată tânără pe patul morții.

Așa i-a fost scrisa.

Așa a fost să pățească, așa i-a fost soarta.

E expresia populară a fatalismului oriental.

Aşa ni-e menirea, să nu ştim căta 'nainte,
 Să ne orbim de-o rază caldă ce într'o clipă s'a şi
 stins,
 Să schimbăm chiar firea 'ntreagă dup'a noastră slabă
 minte,
 La ce-i mort noi să dăm viaţă, la ce-i mut să dăm cuvinte,
 Timpului să 'ntindem curse şi să credem că l-am prins.

N. Volenti († 1910), Gânduri de toamnă.

Aşa şi dintre oameni sunt şarlatani, sunt smei,
 Ce zbârnăesc, se 'nalţă când vântul lor le bate;
 Iar cum a lui suflare ori stă ori se abate,
 Cu vântul cad şi ei.

Al. Donici, Smeul.

Aşa zice tot omul ce 'n viitor trăeşte,
 Aşa ziceam odată 'n copilăria mea;
 Şi un an vine, trece ş'alt an îl moşteneşte,
 Şi ce nădejdi dă unul, celălalt le ia.

Gr. Alexandrescu, Anul 1840.

A scăpat de Scylla şi a dat de Carybda.
 A scăpat de o primejdie, ca să dea de alta şi mai
 mare.

A dat din lac în puţ. — Fuge de dracu şi dă de tată-său.

A scoate basma curată.

A scăpat dintr'o încurcătură prin protecţie sau mi-
 tuire.

A se da pe brazdă.

A reveni la sentimente mai bune, a se potoli, a se lăsa de petreceri și a începe să munciască.

A se îmbăta cu apă rece (chioară),

A se entuziasma fără cuvânt.

A se împodobi cu pene străine, a se împăuna.

După fabula lui *Esop*: Cioara și bufnița.

A se fâli cu munca altuia, a-și atribui meritele alora.

A se încărca cu Doamne ajută.

A-și lua belea pe cap.

Ironic: Trânteală, bătae neașteptată.

A se închina vițelului de aur.

Se spune de cineva, care are cultul bogăției prin aluzie la idolul, pe care evreii l-au adorat la poalele muntelui Sinai

Biblia, II. 32.

A se jeli cu (a-și pune) sacul de cenușă pe cap.

Cartea Esther, IV. 1.

Se spune când cineva se tânguește grozav.

Se ia și în înțelesul de ispășirea păcatelor,

Asemenea în lume
 Acel ce tuturor se laudă și spune, —
 În trebi puțin sporește;
 Iar cel ce face
 Și treabă face,
 Acel pururea mai sigur isprăvește.

Al. Donici, Două boloboace.

A se slăbi, Mitică.

Ion Luca Caragiale (1854—1912), Schițe nouă.

Void să ridiculizeze pornirea oficialității de a schi monosi limba, mai ales prin abuzul de infinitive, Caragial a scris o schiță ce se sfârșește cu exclamația de mai sus

Mitică a ajuns tipul flecarului, care la orice prilej face glume, adeseaori nesărate.

A se spăla pe mâini.

A arunca vina asupra altuia, a nu lua răspunderea unei crime, etc.

Aluzie la Pontiu Pilat, care, după ce aprobase osândirea lui Iisus, s'a dus să se spele pe mâini ca spre a se lepăda de răspundere.

A-și dura casa pe nisip.

Se zice despre proști și naivi.

A-și lua lumea 'n cap.

A se lipsi, a rătăci, a renunța la ceva.

A-și pune capul sănătos sub evanghelie.

A-și face singur boclucul, a-și crea singur incurcătura

A se lega în cap țara să l

A-și tăia craca de sub picioare.

A-și pregăti singur pieirea, a merge spre prăpastie,
spre ruină.

A-și vedea visul cu ochii.

A-și atinge ținta, idealul.

A-și vinde dreptul pe un blid de linte.

Biblia, I. 25, 34.

A da ceva prețios în schimbul unui lucru fără valoare,
precum a făcut Essau vânzând fratelui său Iacob dreptul
său de prim născuț pe o fiertură de linte și un codru
de pâine.

A spăla rufele murdare în familie.

Neînțelegerile, chiar scandalurile din sânul unei familii,
unei bresle, unui popor trebuiesc răfuite în secret, nu în
văzul și auzul tuturor.

A sta cu mâiniie 'n sân.

A nu face nimic, a sta nepăsător.

Asta e muzica ce-mi place!

Așa a exclamat regele Carol, la Calafat, când turcii
au tras întâiul obuz dela Vidin, depe celalt mal al Du-
nării, în războiul din 1877.

Astăzi, chiar de m'aș întoarce,
A 'nfelege nu mai pot,
Unde ești copilărie,
Cu pădurea ta cu tot?

M. Eminescu, O rămâi.

A șters-o englezește.

S'a strecurat tiptil, neobservat dela o petrecere, o serbare, etc.

Astfel, după trestii tinere 'nverzite,
Un stejar întinde brațe veștejite;
Astfel, după dealuri verzi și numai flori,
Stă bătrânul munte albit de ninsori.

D. Bolintineana, Mircea și solii.

Astfel e Românul... și Român sunt eu,
Și sub jugul barbar nu plec capul meu!

D. Bolintineanu, Cea din urmă noapte a lui Mihai-Viteazul.

A strica orzul pe găște.

Obișnuit mai des, când vrei să spui că cineva nu-i deprins să mănânce sau să se îmbrace mai bine.

Echivalent: *Știe țiganul ce-i șofranul? — Nu-i de nasul lui.*

Șararorul

Aș vrea să fiu mai bine cel dintâi într'un sat decât al doilea la Roma.

Așa a răspuns Cesar, trecând printr'un sătuleț pierdut în Alpi, prietenilor săi cari îl întrebau în glumă, dacă pofta de măriri prilejuia discuții și în acel sat.

Plutarch, Cesar XI.

Arată pe omul ambițios, doritor s'ajungă cu orice preț.

verbiel

A tăia (luă) apa dela moară.

A zădărnici la timp planul cuiva, a-l face să rămână cu buzele umflate.

A tăia în carne vie.

A proceda energic, fără a cruța pe nimeni, în interesul unei cauze; a pedepsi fără milă.

A tăia nasul.

A înfrâna trufia cuiva.

Tăierea nasului era, în legislația veche, o pedeapsă infamantă, iar cel astfel slujit era expus injosirii și disprețului.

A tăia nodul gordian.

La carul plugarului Gordius, ales rege al Frigiei, nodul ce lega jugul de oiște era făcut cu atâta măiestrie încât nu-i se puteau descoperi capetele. Dar un oracol făgăduise imperiul Asiei aceleuia, care va isbuti să-l desnoade. După mai multe încercări zadarnice, Alexandru-cel-Mare tăia nodul cu sabia.

Insemnează să înlături o piedică dintr'odată, fără șovăire.

A ține isonul.

Nu-i iese din cuvânt, aprobă tot ce spune el.

Ați pus cu toții jurământ
Să n'avem drepturi și cuvânt:
Bătăi și chinuri, când țipăm,
Obezi și lanț când ne mișcăm,
Și plumb când istoviți strigăm
Că vrem pământ!

G. Coșbuc, Noi vrem pământ.

A trage pe dracu de coadă.

A fi strâmtorat, a duce mare lipsă.

A trăi ca 'n sânul lui Avram.

După *Luca*, XVI. 22.

A-o duce foarte bine.

A trăi ca 'n Sodoma și Gomora.

A petrece în bogăție și desfrâu.

Biblia, I. 19.

Sodoma, vechiu oraș în Palestina, lângă Marea Moartă, a fost nimicită de focul cerului împreună cu Gomora, Seboim și Adama, din cauza destrăbălării bogățiilor ei locuitori.

A tras peste cinci.

S'a păcălit, era prea grăbit.

A trecut copilăria, raiul basmelor s'a închis.

Ah! și chiar copilăria i se pare-un basm, un vis.

Ronetti Roman (mort la 1907), poema Radu.

A treia zi după Scripturi.

Evanghelia spune că Christos a înviat a treia zi după ce a fost înmormântat.

Prea târziu, după prea multă zăbavă.

Atunci când după moarte răsplată nu v'așteaptă,
 Faceți ca 'n astă lume să aibă parte dreaptă,
 Egală fiecare, și să trăim ca frați!

M. Eminescu, Împărat și proletar.

Au la Sybaris nu suntem lângă capiștea spoelli?
 Nu se nasc glorii pe stradă și la ușa cafenelii?
 N'avem oameni ce se luptă cu retoricele suliți,
 În aplauzele grele a canaliei de uliți?
 Panglicari în ale țării care joacă ca pe funii,
 Măști cu toate din renume din comedia minciunii?

M. Eminescu, Satira III.

A urmări pe cineva până 'n pânzele albe.

A urmări pe cineva fără cruțare, fără răgaz, a nu slăbi
 cu nici un chip până nu ți-ai ajuns scopul, a nimici.

Aurul nu poate face zgomotul ce-l face arama.

Proverb indian.

Caracteristica adevăratului om de valoare e modestia.
 El fuge de zgomot și de reclamă, căci meritele lui se
 impun dela sine.

Auzit-ați de-un Oltean?
 De-un Oltean, de-un Craiovean,
 Ce nu-i pasă de sultan.

V. Alexandri, Mihai-Viteazul.

Avea și dânsul trei feciori,
 Și i-au plecat toți trei odată
 La tabără, sărmanul tată!
 Ce griji pe dânsul, ce fiori,
 Când se gândia că-i greu războiul,
 N'ai timp să simți că mori.

G. Coșbuc, Trei Doamne, și toți trei.

**Avem aceleași doruri amare, infinite,
Aceleași aspirații etern ne'ndeplinite...** *ritmic*

Mihail Zamfirescu (1839—1878), Somnolența.

**Avem suflete ingrate;
Un idol ce-am adorat,
Il zdrobim când nu mai poate
Să ne dea ce ne-a mai dat.**

Al. Sihleanu (1834—1857), Armonii intime.

**Averile de frunte
Sunt ca un izvor de munte:
Astăzi curge și înneacă,
Și mâine scade ș'apoi seacă.**

Proverb.

Aveți puțintică răbdare!

I. Caragiale, O scrisoare pierdută, II. 1.

A vinde pielea ursului din pădure. *nu da vorba că
măca se cea duge
jani!*

Nu trebuie să dispui de un lucru înainte de a-l avea,
să te măgulești prea curând cu o izbândă nesigură.

A vorbi 'n vânt.

A înșira fleacuri, a vorbi zadarnic.

După apost. Pavel, Kor. I, 14, 9.

Avuși de adversar pe om și-atât ajunge.

Ion Eliade. Rădulescu (1802—1872), Odă la Schiller.

Azi adeseori femeea, ca și lumea, e o școală,
Unde 'nvești numai durere, înjosire și spoyală.

M. Eminescu, Satira II.

Azi, când patimilor proprii muritorii toți sunt robi,
Gloria-i închipuirea ce o mie de neghiobi
Idolului lor închină, numind mare pe-un pitic
Ce-o beșică e de spumă într'un secol de nimic.

M. Eminescu, Satira II.

Azi cat nedumerit, nepoate:
Cum toate se schimbară, toate!
Din cântece azi n'ai ce-alege,
Nici vinul nu e vin în lege,
Nici inimi nu mai sunt curate!

St. O. Iosif (1877—1913), E mult de-atunci.

Azi viu, mâine 'n sicriu.

Proverb, după *Sirach, X, 12.*

Echivalentul lui *Vanitas vanitatis.*

Arată zădărnicia străduințelor omenești și te indeamnă la
reflexii asupra nimicieniei vieții.

B

Babilonie.

Biblia, I. 11, 9.

Mare zăpăceală, mare învălmășeală sau încurcătură.
Adunare unde vorbind toți deodată, nu se pot înțelege.

Babilonul.

Unul din cele mai frumoase și mai bogate orașe din Orient era Babilonul, pe Eufrat, capitala Chaldeeii, azi cu totul în ruine. Zidurile sale uriașe și grădinile lui atâr-nate, zidite de Semiramida, erau socotite ca una din cele șapte minuni ale lumii.

Babilonul a fost cucerit de către Ciru, care a abătut albia Eufratului (538 a. Cr.) și de către Dariu (519 a. Cr.).

Turn uriaș, pe care, — precum spune Biblia, — fiii lui Noe voiră să-l ridice până la cer. Ca să zădărnicească aceste încercări nebune, Dumnezeu le-ar fi amestecat limbile, cecace a făcut să se dea cuvântului Babel sau *Babilon* înțelesul de zăpăceală, amestec, mai ales de limbi.

Figurat. — Centru de mare corupțiune: *Bucureștii au ajuns un adevărat Babilon.*

Bărbat bun și usturoi dulce nu se poate.

Proverb.

Ba să-ți cați de treabă, că mănânci trântea,
 S'a schimbat boerul, nu e cum îl știi;
 Trebuie înainte-i să mergi cu sfiială,
 Primit în casă dacă vrei să fii.

Gr. Alexandrescu, Boul și vițelul.

Basmul cu cocoșul roșu.

O poveste, un lucru, o încurcătură fără sfârșit.

Bătaia e ruptă din rai.

Bătaia îndreaptă, face minuni.

«Femeia nebătută e ca moara neferecată», e o zicală foarte răspândită la țară.

Bate apa 'n piuă.

Se trudește zadarnic.

Bate și ți se va deschide.

Sf. Luca, XI, 9.

Se citează, ca să indemni pe cineva să stăruiască în străduințele sale.

Bate toba 'n Moldova și se aude la Craiova.

Zicătoare.

Bătrân ca vremea, stâlp rămas,
 Născut cu lumea într'un ceas,
 El parcă-i viul parastas
 Al altor vremi.

G. Coșbuc, Moartea lui Fulger.

Bătrânul Dan trăește, ca șoimul singuratic,
 În peșteră de stâncă, pe-un munte păduratic,
 Privind cu veselie cum soarele răsare,
 Dând viață luminoasă cu o caldă sărutare,
 Privind cu jale lungă cum soarele apune...
 Așa și el apus-a din zile mari și bune!

V. Alexandri, Dan căpitan de plai.

Bătrânul dascăl, cu-a lui haină roasă 'n coate,
 Într'un calcul fără capăt tot socoate și socoate.

.....
 Uscățiv așa cum este, gârbovit și de nimic,
 Universul fără margini e în degetul lui mic!
 Căci sub fruntea-i viitorul și trecutul se încheagă:
 Noapte-adânc'a veciniciei el în șiruri o desleagă.
 Precum Atlas în vechime sprijinea cerul pe umăr,
 Așa el sprijină lumea și vecia într'un număr.

M. Eminescu, Satira I.

Benjamin.

Acest nume servește la desemnarea fiului celui mai mic și mai iubit.

Biblia, I. 35 18.

Puțin timp după nașterea lui Benjamin, mama sa Rachel muri și de aceea el fu numit Benoni, adică «fiul durerii»; dar tatăl său Iacob îl numi Benjamin, adică «fiul norocos» sau «adevăratul fiu».

Beție de cuvinte.

Titlul studiului publicat de Tifu Maiorescu (1840—1917), în «Convorbiri literare», contra celor cari fac abuz de frazeologie și aleargă după cuvinte bombastice, mai totdeauna nelalocul lor.

În scris: poliloghie, înșirare de vorbe goale; în vorbire: mâncărime de limbă.

Bez Vlașca și Teleorman.

Afară de alte foloase (câștiguri) nemărturisite, mai ales când e vorba de funcționari necinstiți.

Bine a zis unul: războaiele în clipa ochiului stau.

Miron Costin, (1633—1691).

Binecuvântarea părinților durează casa copiilor.

Isus Sirach, III. 11.

Bine e să știi, la moarte, că o dungă lași — un

nume:

C'ai săpat la zidul nopții — c'ai muncit să-ți scoți în

lume

Din al creerului sbucium ca pe-un diamant, ideea.

Alexandru Vlahuță (1858—1919), Din prag.

Binele ades' vine pe urmele măhnirii

Și o zâmbire' dulce dup'un amar suspin.

Gr. Alexandrescu, Anul 1840.

Boi-s buni, bine-i bogată;
 Dar dacă pui flăcăii odată
 S'aleagă dâșii cum socot
 O fată:

Bogata 'și pupă boii 'n bot,
 Îmbătrânind cu boi cu tot!

G. Coșbuc, Dușmancele.

Brâncoveanu Constantin,
 Boer vechiu și Domn creștin,
 De averi ce tot strângea,
 Sultanul se îngrijia.

V. Alexandri, Constantin Brâncoveanu.

Bravos națiune! Halal să-ți fie! Să trăiască Repu-
 blica! Vivat Principatele-Unite!

I. L. Caragiale, Conu Leonida față de reacțiune, sc. I.

Bună țară, ra tocmeală.

Miron Costin.

Țară mănoasă, dar cârmuire proastă.

Bună ziua ți-am dat, beleaua mi-am căpătat.

Se zice despre un om supărător, pe care dacă l-ai ajutat
 odată, nu te mai slăbește.

Bunele visuri s'au dus, ș'atâta e tot ce-mi rămâne:
 Silă de ziua de azi și teamă de ziua de mâine!

Al. Vlahuță, Melancolie.

Bunului patriot până și fumul țării sale îi se pare dulce și frumos mirositor.

Costachi Stamati (1777—1868), Dorul de patrie.

Butoiul Danaidelor.

Sugrumându-și bărbații în noaptea nunții, cele 50 fete ale lui Danaus fură osândite să umple în iad un butoi fără fund.

Figurat: muncă nesfârșită fără spor.

Se compară cu *butoiul Danaidelor* o inimă ce n'are nici o dorință, un risipitor care cheltuiește tot ce capătă, etc.

C

Ca acasă la tine,
Nu-i nicăieri bine.

Proverb.

Căci Român sunt în putere
Și Românii 'n veci nu pier!

V. Alexandri, Sentinela Română.

De obicei se citează numai al doilea vers.

Ca de fața șarpelui fugi de păcat, că de te vei apropia de el, te va mușca.

Isus Sirach, XXI, 2.

Ca de la cer la pământ.

Mare deosebire, mare depărtare.

Cad fără șir, necunoscute,
Atâtea lacrimi omenești!...
O! câte adâncimi de inimi
Intr'insele poți să citești!

Traian Demetrescu (1866 - 1896), Necunoscuții.

Ca iarba de leac.

Lucru rar, ceva pe care-l găsești anevoie: *Se caută ca iarba de leac, cu varianta: ca buruiana de leac.*

Căile Domnului sunt multe și nebănuite.

Biblia.

Ca 'n basme-i a cuvântului putere:
 El lumii aevea-ți face din păreri,
 Și chip etern din umbra care piere,
 Și iarăși azi din ziua cea de ieri.

.....
 Aprinde 'n inimi ură sau iubire, —
 De moarte, de viață-i dătător,
 Și neamuri poate 'mpinge la pieire,
 Cum poate-duce mântuirea lor.

Al. Vlahuță, Cuvântul.

Cain, ce-ai făcut cu fratele tău?

Biblia spune că, după ce Cain a ucis din pismă pe fraatele său Abel, a auzit din cer cuvintele de mai sus.

Ele se întrebuintează când ceri cuiva seama, în chip energetic, despre o persoană sau un lucru de care nu trebuia să s'atingă cu nici un preț.

Ca 'n codrul Vlăsiei.

Vlășia era o pădure întinsă împrejurul Bucureștilor care înconjura mănăstirile Pasărea, Cernica, Snagov, etc. În timpul fanarioților ajunsese cuib de haiduci, apoi gazdă de tâlhari.

Expresia înseamnă jaf nerușinat, tâlhărie ca'n codru.

Câinii latră, caravana trece.

Proverb arab.

Să nu-ți pese de bârfitori sau de pismași, când ai conștiința că ți-ai făcut datoria.

Ca 'n sânul lui Avram.

Sf. Luca, XVI 22.

A trăi ca 'n sânul lui Avram, a trăi împărătește, ca 'n rai.

Calul și femeia să nu le dai pe mâna altuia.

Proverb.

Calul, pușca și femeia nu se împrumută.

Proverb.

Cameleon.

Om, care își schimbă părerile și purtarea după împrejurări.

Cameleonul este un fel de șopârlă cu o culoare a ei, ale cărei nuanțe se schimbă sub efectul unor anumite cauze: Pe un arbore verde, de pildă, el capătă o culoare verzue. Dar, grozav de fricos, teama mai ales îi dă nuanțele roșii, galbene, negre, verzi, albe cu care se colorează și ce se văd prin pielea lui, al cărei țesut e străveziu. Din această ciudată însușire a cameleonului s'a făcut simbolul fătărniceii, al omului nestatornic care își schimbă părerile după cum bate vântul.

La noi în țară, cameleonul politic e un tip foarte cunoscut, care adeseaori ajunge pe cele mai înalte trepte sociale.

Când ai hani, ai și dușmani.

Anton Pann (1794 - 1854), Povestea vorbeii.

FUNDATIA
ANTON PANN
IUNEA

Când al duhului soare
Lumineaz' adevărul și-i vine spre-ajutor,
In zadar neștiința-i e 'mpotrivoare;
Soarele o pătrunde, și-l vezi triumfător.

Gr. Alexandrescu, Fabula oglinzilor.

Când mă văd in prada sorții,
Plâng — eu știu — dar nu mă plâng!
Mă 'ndoesc, dar nu frâng
Gândurile morții.

G. Coșbuc, Pe deal.

Când n'ai de-acum să mai privești
Pe cel frumos cum însuți ești,
De dragul cui să mai trăești
Tu soare sfânt?

G. Coșbuc, Moartea lui Fulger.

Când sorii se sting și când stelele pică,
Imi vine a crede că toate-s nimică.

M. Eminescu, Mortua est!

Când știi că visu-acesta cu moarte se sfârșește,
Că 'n urmă-ți rămân toate astfel cum sunt, de dregi
Oricât ai drege 'n lume, — atunci te oboșește
Eterna alergare ș'un gând te-ademeneste:
Că vis al morții-eterne — e viața lumii 'ntregi.

M. Eminescu, Impărat și proletar.

Când sub perii albi, sbârcită, fruntea 'ncepe să se plece
Ca sub cea mai grea povară, inima-i o vatră rece.

Al. Vlahuță, Ce te uiți cu ochii galeși?

...Când te întorci și cugeți, lung privind ce lași în urmă,
Simți că nu-i chip să te sature, c'a trăi i-o fericire.
Primești orice suferință — dar eterna nesimțire,
Nu. — Durerea are-un capăt. — Moartea-ți zice: Niciodată.
Altă viață?... Altă lume?, . e-o poveste minunată.
Inșă, ca să-i dea crezare, în veci mintea-mi n'o să poată.

Al. Vlahuță, Din prag.

Când toate trec, când anii fug,
Când ce-am dori nu se mai poate,
De ce ne chinuim pe rug,
Câtând cuvântul lor la toate?

Ce-a fost, s'a dus, — ce este, e,
Și va mai fi ce se cuvine.
Nu te munci să știi de ce,
Că nici nu poți și nici nu-i bine.

Duiliu Zamfirescu (1858 — 1922). Palinodie.

Când tot doarme 'n natură, când tot e liniștire,
Când nu mai e mișcare în lumea celor vii,
Deșteaptă priveghează a mea tristă gândire,
Precum o piramidă se înalță în pustii.

Gr. Alexandrescu, Miezul-noptii.

Când văd prostia locuind în cele mai strălucite palate,
Înțeleg de ce Diogene trăia într'un butoiu.

Traian Demetrescu, Cugetări (Intim).

Când vezi crucea pe-o casă, știi că este de vândut;
Dar la oameni însemnează că vânzarea s'a făcut.

Alex. Hrisoverghi (1811—1837), Epigramă.

Când vezi piatra ce nu simte nici durerea și nici mila,
De ai inimă și minte, ferii în lături: e Dalila.

M. Eminescu, Dalila.

Când voiu muri, iubito, la creștet să nu-mi plângi;
Din teiul sfânt și dulce o ramură să frângi;
La capul meu cu grijă tu ramura s'o îngropi,
Asupra ei să cadă a ochilor tăi stropi;
Simți-o-voiu odată umbrind mormântul meu...
Mereu va crește umbra-i, eu voiu dormi mereu.

M. Eminescu, O mamă...

Ca nisipul mării.

Biblia, I, 22, 17.

Cântarea-i mângâierea celor ce pățimesc!

D. Petrino (1846—1879), Dedicare.

Cântec de inimă albastră.

Cântec de jale, de melancolie, cum sunt doinele.

Cântecul lebedei.

Asfel se numește cea din urmă creațiune a unui poet
sau artist ca și ultima cuvântare a unui orator vestit.

*Groove d'atr'o leggenda a
Lu. Andersen*

Ca pete mari de umbră pe-o miriște uscată
 Așa pe-a noastră urmă trec stoluri lungi de gânduri,
 Nimic nu mai există din câte-au fost odată,
 Ș'asupra noastră anii pustii trec rânduri-rânduri,
 Ca pete mari de umbră pe-o miriște uscată,

Al. Vlahuță, Mamei.

Capul lui Moțoc vrem.

Const. Negruzzi (1808—1838), Lăpușneanul.

Vornicul Moțoc a jucat un rol însemnat în timpul cer-
 turilor dintre urmașii lui Petru Rareș și a fost atotpu-
 ternic sub Lăpușneanu. Pe timpul domniei acestuia din
 urmă, la 1561, poporul, ne mai putând răbda prigonirile
 și jafurile, s'a adunat în fața palatului și, întreat ce vrea, a
 răspuns că vrea capul lui Moțoc. Acesta spunând că nu
 se cade ca el, boer mare, să fie jertfit pentru niște proști,
 Domnul răspunse: «Proști, dar mulți!» și porunci ca
 Moțoc să fie aruncat în mijlocul gloatei, care-l sfâșie,

Cărările vieții fiind grele și înguste,
 Ei încearcă să le treacă prin protecție de fuste.

M. Eminescu, Satira II.

Ca robul ce cântă amar în robie,
 Cu lanțul de brațe, un aer¹⁾ duios, —
 Ca râul ce geme de rea vijelie,
 Pe patu-mi de moarte eu cânt dureros...

D. Bolintineanu, O fată tânără pe patul morții.

1) Arie, melodie.

Cartea vieții se citește lângă lampa amintirilor.

Traian Demetrescu, Cugetări.

...Ca să trăești în pace,
Nimic lumii să nu-i cei —
Binele te 'nvaț'a-l face
Ca albina mierea ei.

Al. Vlahuță, Sfânta muncă.

Ca și un val pe mare,
Fericirea n'are
Statornicie pe acest pământ.

Al. Sihleanu, Armonii intime.

Castele în Spania.

Visuri, planuri himerice.

A-și clădi castele în Spania.

Câștigul!... — Epopee de-atâtea mii de ani,
Divină-Comedie având ca titlu : Bani!
Poemă ce cuprinde amor, dureri, plăcere,
Cu Raiul în urcare, cu Iadul în cădere;
Câștigul — ce se 'nalță pe-acelaș pedestal, —
Moral în totdeauna și veșnic imoral.

Al. Macedonski (1854—1920). Noaptea de Noembrie.

Câtă depărtare, Doamne, dela verme pân' la astru !

Al. Vlahuță, Dormi în pace,

Cât e de crud, când te afli între ai tăi străin.

Eliade, Visul.

Câte nu-s de scris pe lume ! Câte drame mișcătoare
Nu se pierd nepovestite în năpraznica vârtoare
A torentelor vieții ! Câți eroi, lipsiți de slavă,
Nu dispar în lupta asta nesfârșită și grozavă !
Și sub vijelia soartei, câte inimi asuprite,
Câți martiri, pe care vremea și uitarea îi înghite !

Al. Vlahuță, Unde ni sunt visătorii.

Cât ești nicovală, suferă ; cât ești ciocan, lovește.

Anton Pann, Povestea vorbeii.

Cât lumea și Ardealul.

Proverb.

Insemnează : niciodată.

Ca trăsnet ai căzut, viteze,
Și-au tremurat fanarioții.
Erau sublimi, atunci, iloții,
Sburând voloși, sburând cu toții,
La moarte, dârji să te urmeze.

St. O. Iosif, Lui Tudor Vladimirescu.

Ca un glob de aur luna strălucea,
Și pe-o vale verde oștile dormiau.

D. Bolintineanu, Cea din urmă noapte a lui Mihai-Viteazul.

Ca un nor gonit de crivăț sub țăriile albastre,
Fuge dorul, fug speranțe, fug iluziile noastre,
S'ascund toate într'un mormânt.

Al. Naum (1865—1917), Iluziune.

Caut un om.

Filosoful cinic *Diogene* (412—323 în. de Chr.) și-a aprins într'o zi o lanternă și cutreerând *Athena*, zicea: «Caut un om». De aci a rămas și expresia *Lanternă lui Diogene*.

Cavalerul tristei figuri.

Vezi: *Don Quixote*.

Ce-ai învățat la tinerețe,
Așa vei ști la bătrânețe.

Proverb.

Ce, ai mâncat laur?

Ești nebun, nu ești în toate mințile?

Omul, care mănâncă grăunțele laurului, incepe să tremure și înnebunește.

Se mai zice: Ai mâncat ceapa ciorii?

Cea mai frumoasă vorbă în lume,
Cel mai iubit, mai dulce nume,
E mamă.

Sub soare nu-i nici un cuvânt
Atât de adânc, atât de sfânt
Ca mamă.

Carmen Sylva (1843—1916), Mama.

Ce am scris, am scris.

Sf. Ion, XIX. 22.

Răspunsul dat de Pilat evreilor, cari îi cereau să nu scrie pe crucea lui Isus că e regele lor.

Se folosește când e vorba de o hotărîre neclintită,

Ceasul meu n'a venit încă.

Sf. Ioan, II, 4.

Ce dar n'am putut face în focul tinereții,
Putea-vom face oare sub iarna bătrâneții?

V. Alexandri, Dumbrava Roșie.

Ce e amorul? E un lung
Prilej pentru durere,
Căci mii de lacrimi nu-i ajung
Și tot mai multe cere.

M. Eminescu, Ce e amorul?

Ce e oare traiul, dacă e robit?
Sărbătoare în care nimeni n'a zâmbit.
Viața și robia nu pot sta 'mpreună,
Nu e totodată pace și furtună!

D. Bolintineanu, Daniil Sihuștru.

Ce este o durere și-o lacrimă ce'nseamnă,
Când tânăra nădejde la luptă te îndeamnă?

P. Cerna (1881—1913), Către pace.

Ce e viața noastră? Abur.

Dimitrie Cantemir (1673—1723), Divanul lumii.

Ce e viața noastră în robie oare?

Noaptea fără stel, ziua fără soare.

Cei ce poartă jugul și-a trăi mai vor,

Merită să-l poarte spre rușinea lor!

D. Bolintineanu, Cea din urmă noapte a lui Mihai-Viteazul.

De obicei se citează numai ultimele două versuri.

Ce-i adevărul?

Sf. Ioan, XVIII. 38

Cei ce au urechi de auzit, să audă.

Matei, XI. 15.

**Cei ce n'au cârmuire cad ca frunzele, iar la dreptate
și fericire trebuie să mergi pe cărările înțelepciunii.**

Pildele lui Solomon (1032—975 înainte de Chr.), XI. 15.

Cei ce seamănă întru lacrimi, vor secera întru bucurie.

Psalmii, 126, 5.

**Cei ce zic că sunt aleșii tăi, cresc în mărire și avuții; și ție-ți este frig și copiilor tăi le este foame!
Ei fac legi, dar nu pentru dânșii, ci pentru împovă-
rarea ta!..**

Al. Russo, Cântarea României.

Cei dintâi vor fi cei din urmă, iar cei din urmă vor fi cei dintâi.

Matei, XIX. 30.

Ce-i pasă bieteii turme, în veci nenorocită,
Să știe de ce mână va fi măcelărită,
Și dacă are unul sau mai mulți asupritori ?

Gr. Alexandrescu, Anul 1840.

Cei puternici ne pun în jug de porunci,
Și anii trec zadarnic,
Căci nu-i a noastră casa pe care o zidim;
Pământul, pentru care am plâns și suferim,
Pe noi ne 'ngroapă numai; iar pentru ei e darnic.

Petre Cerna, Către pace.

...Cei tari se îngrădiră
Cu-averea și mărirea în cercul lor de legi,
Prin bunuri ce furară, în veci vezi cum conspiră
Contra celor ce dâșii la lucru-i osândiră
Și le subjugă munca vieții lor întregi.

M. Eminescu, Impărat și proletar.

Cela ce se bate pentru a lui țară,
Sufletu-i e focul soarelui de vară.

D. Bolintineanu, Mircea-cel-Mare și solii.

Cela ce se bate pentru neatârnare,
Are zece brațe, zece inimi are,
Inime de foc.

D. Bolintineanu, Ferentarul.

**Cel ce are rânduială.
Cruță multă osteneală.**

Proverb.

**Cel ce a sa viață țării sale închină,
Piere ca lumina într'a sa lumină.**

D. Bolintineanu, Mircea la bătae.

Cel ce nu cunoaște nevoia legii, nu cunoaște ce e slobozenia, căci nu poate fi slobozenie fără lege... și acel ce nu se ține de duhul legii, se leapădă de slobozenie.

Al. Russo, Cântarea României.

Cel ce scoate sabia, de sabia va pieri.

Biblia (Geneza) IX. 6. — Matei, 26. 52.

Vorbele lui Isus către Petre când acesta scosese sabia, ca să lovească pe ostașii cari voiau să aresteze pe Christos în grădina Măslinilor.

Insemnează: bătăiosului îi se infundă totdeauna.

Cel ce seamănă rele, rele va secera.

Pildele lui Solomon, XXII.

Cel ce se umilește, va fi înălțat; cel ce se înalță, va fi umilit.

Evangelhia.

Cel ce-și închide urechia la strigătul săracului, va striga el însuși și nu va fi auzit.

Solomon, XXI. 13.

Cel drept trebuie s'indure multe.

Psalmii, 34, 20.

**Cele bune să s'adune,
Cele rele să se spele.**

Anton Pann. Povestea vorbeii.

Formulă de urare.

Cele nouă vămi ale văzduhului.

Tradiție de origine păgână, cu două variante: După una, ar ființa 9 vămi ale văzduhului prin care trebuie să treacă succesiv sufletul după moartea omului ca să ajungă în lăcașul de veci; iar după alta, există 9 poduri peste 9 ape în care trebuie să se spele rând pe rând sufletul până ajunge purificat în locuința veșnică.

Pentru plata păzitorilor celor 9 vămi sau ape, se puneau în sicriu monede de diferite valori; dar după războiul mondial, de când cu scumpetea și afurisita de *valută*, se pune numai una.

**Cele mai multe rele nu vin de pe afară. —
Nu le aduc străinii; ci ni le face toate
Un pământean de-ai noștri, o rudă sau un frate.**

Gr. Alexandrescu, Toporul și pădurea.

Cele sfinte nu se spurcă.

Inseamnă că bărșirile nu prind, când vizează persoane mai presus de orice bănuială.

Cele trei grații.

Aglaiă, Thalia și Eufrosina, tovarășe ale Venerei, erau numite «Cele trei grații» în mitologia greacă.

Grațiile erau întruparea a tot ce-i mai fermecător ca frumusețe.

Ce mi-e Rada baba, ce mi-e baba Rada ?

Mi-e tot una, tot atât îmi face.

Ce mi-e Tânda, ce mi-e Manda ?

Mi-e tot una.

Ce necaz, ce osândire ! vai mie ! ce foc amar !

Ce trăznet și ce lovire, ce otrăvitor pahar !

Cine au socotit vr'odată, cine-au putut pune 'n gând
Jalnica țării stricare s'o vază așa curând ?

Vornicul Al. Beldîman (1760—1826), Jalnica tragedie.

Ce nu vrei să ți se facă ție, nu face nici tu altuia.

Tobias, 4. 16.

Cerber.

Paznic neimblânzit, portar mojic.

Cerber era un câine cu trei capete și cu glas de aramă,
care păzea poarta iadului.

Virgil, Eneida VI, 417.

Cereți și vi se va da ; căutați și veți afla ; bateți și
vi se va deschide.

Matei, VII. 7.

Cerșetori în haine negre.

Boieri scăpătați.

Prin expresia aceasta se desemnau odinioară postulanții,
cari se vedeau zilnic cerând slujbe sau ajutoare pe scările
autorităților ; solicitori de posturi mici.

Ceruri și eternitate,
Sori, planete și puzderii
De materii,
Toate la un loc — le bate
Infinita vanitate
A părerii.

D. Zamfirescu, Timpul sbeară.

Ce-ți pasă ție, chip de lut,
Dacă voi fi eu sau altul!

M. Eminescu, Luceafărul.

Ce ție nu-ți place, altuia nu face.

Proverb.

Ce ți-e scris, în frunte ți-i pus!

Ion Creangă, (1837—1889).

Ce stai cu cheia, Petre? — In rai vreau să slobod
Răsăriteana ceată. — Dar celălalt norod
Ce'n lațurile Papei s'a prins așa ușor?
— Eu n'am cu dânșii treabă: ei au chelarul lor.

D. Cantemir, epigrama La icoana St. Petru,

Acesta e prima epigramă din literatura română.

Ce urmă lasă șoimii 'n sbor?
Ce urmă peștii 'n apa lor?

Coșbuc, Moartea lui Fulger.

Ce zici tu, străine?... Ștefan e departe;
Brațul său prin taberi mii de morți împarte.

D. Bolintineanu, Mama lui Ștefan-cel-Mare.

Chinurile lui Tantal.

Mitologia spune că Tantal, dând zeilor să mănânce mădularele fiului său Pelops, a fost osândit să sufere veșnic în Iad setea și foamea, în mijlocul apelor ce se depărtau de buzele sale și în fața poamelor ce nu le putea atinge.

Omer, Odiseia XI, 582—592.

La figurat se spune ca să arăți chinul cuiva care crede neconținut, dar zadarnic, că ajunge la țelul năzuințelor sale.

Christos mântuitorul din morți a înviat
Și fruntea-i ca un soare,
Lucind peste popoare,
Fiori de nemurire în lume a 'mprăștiat.

V. Alexandri, Christos a înviat.

Cina cea de taină.

Masa la care Christos a vestit pe apostoli, că unul din ei îl va vinde.

Se zice, când se pune la cale ceva tainic la un ospăț restrâns,

Cine-a cunoscut,
Cine mi-a văzut,
Mândru ciobănel,
Tras printr'un inel?
Fețișoara lui,
Spuma laptelui!

Mustăcioara lui,
Spicul grâului!
Perișorul lui,
Pana corbului!
Ochișorii lui,
Mura câmpului!

V. Alexandri, Miorița.

Cine? a mea rudă? Mergi de-l dă pe scară,
N'am astfel de rude și nici nu voiu să-l știu.

Gr. Alexandrescu, Boul și vițelul.

Cine are urechi de auzit, audă.

Matei, XI. 15.

Cine e fără păcat, să-i arunce întâia piatră.

Sf. Ioan, VIII. 3—12.

Celebrele cuvinte ale lui Iisus în privința femeii adultere. Exprimă marele adevăr, că nu există om neprihănit.

Cine e mai mândră decât tine între toate țările semănate de Domnul pe pământ? Care alta se împodobește în zilele de vară cu flori mai frumoase, cu grâne mai bogate?

Al. Russo, Cântarea României.

Cine miluește pe săraci, împrumută pe Dumnezeu.

Solomon, XIX. 17.

Cine nu-i cu mine, e împotriva mea.

Luca IX. 50. — Matei, XII, 30.

Cine nu-i dator, e bogat.

Proverb.

Cine nu vrea să muncească, nu trebuie nici să mănânce.

Sf. Pavel, III. 10.

Probabil că de aci s'au inspirat socialiștii în făurirea devisei lor: *Nici pâine fără muncă, nici muncă fără pâine!*

Cine seamănă vânt, culege furtună.

Hosia, VIII. 7.

A ajuns proverb.

Cine se înalță pe sine, se va smeri.

Proverbe, XXIX. 23.

Cine se 'nsoară, face bine; cine nu se 'nsoară însă, face și mai bine.

Sf. Pavel, Scrisoarea către Corintieni, I. 7, 38.

Cine se reazămă pe umbră, greșește.

Proverb.

Cine-și iubește copilul, îl pedepsește.

Proverbe, 13. 24.

Cine știe, cine știe,
Dacă 'mpins de-al soartei vânt,
M'oiu întoarce în veselie,
Să sărut al tău pământ.

V. Alexandri, Adio Moldovei.

Cine știe oare, și cine imi va spune
Ce-o s'aducă ziua și anul viitor?

Gr. Alexandrescu, Anul 1840.

Cine vrednicia capului nu pricepe, acela lungimea
cozii la mare cinste ține.

D. Cantemir.

Coana Veta! Mie-mi spui? n'o știu eu?..

I. L. Caragiale, O noapte furtunoasă, I. 1.

Cobori în jos, luceafăr blând,
Alunecând pe o rază,
Pătrunde 'n casă și în gând
Și viața-mi luminează!

M. Eminescu, Luceafărul.

Cobuz, cioban în Calafat,
Cânta voios din fluer,
Iar noi jucam hora din sat
Râzând de-al bombei șuer.

V. Alexandri, Peneș Curcanul.

Codrurile, codruțule,
Ce mai faci, drăguțule?
Că de când nu ne-am văzut,
Multă vreme a trecut,
Și de când m'am depărtat,
Multă lume am umblat.

M. Eminescu, Revedere.

Codrurile cu râuri line,
Vremea trece, vremea vine:
Tu, din tânăr precum ești,
Tot mereu întineresti.

M. Eminescu, Revedere.

Codrul, frate cu Românul,
De secure se tot pleacă
Și isvoarele îi seacă,
Sărac în țară săracă!

M. Eminescu, Doina.

Coltuc dela Babic.

Nimic.

Babic era un brutar vestit în București, în veacul al 19-lea.

Copaci blajini — amicii copilăriei mele,
Lăsați potop de frunze aicea să mă 'ngroape,
În farmece de visuri și 'n pulbere de stele,
Să dorm sub straja voastră, în veci, de voi aproape,
Copaci blajini — amicii copilăriei mele!

Al. Vlahuță, În pădure.

Copacii cei mai înalți mai mare sunet fac, când se doboară.

Miron Costin.

Copacii în preajma-mi păreau că 'nviază
Din toată tulpina un gemăt ieșia;
Flămândă, cumplită, vedeam că-mi urmează
O ceată turbată de lupi ce urla.

Gr. Alexandrescu, Ucigașul fără voce.

Copiii nu 'nțeleg ce vor:
A plânge-i cuminția lor.

Dar luciul cel mai laș în lume
E un bărbat tânguitor,

Nimic nu-i mai de răs ca plânsul
În ochii unui luptător.

Coșbuc, Lupta vieții.

Copiii omului.*Biblia, I. 11, 5.***Copii săraci și sceptici ai plebei proletare.***Eminescu, Impărat și proletar.***Copiii și copiii copiilor noștri.***Biblia, II. 34, 7.*

Se întrebuintează, când vrei s'arăți că urmările unei greșeli săvârșite de părinți se resfrâng asupra mai multor generații.

Copil al morții.*Profetul Samuel, XXVI. 16.*

Copilo, tu ești gata
De-apururea să plângi!
Și când ești tristă, doino,
Tu inima ni-o frângi.

.....
Și toate plâng cu tine
Și toate te 'nțeleg,
Că 'n versul tău cel jălnic
Vorbește un neam întreg.

*G. Coșbuc, Doina.***Corabia lui Noe.**

Corabie, pe care Noe o construisese, — zice Biblia, — din porunca lui Dumnezeu, ca să scape de potop.

Ceva exagerat de mare, disproporționat.

Se zice în glumă de casă în care locuiesc tot feful de oameni.

Cotoiul cel smerit
E omul ipocrit.

Gr. Alexandrescu, Șoarecele și pisica.

Crede și nu cerceta.

*nu cerceta aceste lucruri și înțeleși
Că ești nebirat de le înțeleși*

Sf. Augustin.

În înțeles mai larg, înseamnă să crezi orbește tot ce ți se spune în orice chestie. Ar fi un fel de echivalent al faimosului *Magister dixit* (maestrul a spus-o), citat de către școlarii filosofului grec Pitagora ca argument fără replică.

Se întrebuițează adesea și în ironie.

Credința 'n zilele de-apoi
E singura tărie în noi;
Că multe-s tari cum credem noi
Și mâine nu-s!

G. Coșbuc, Moartea lui Fulger.

Credința mută munții.

Sf. Pavel, XIII. 2.

Arată cât de mare e tăria credinței.

Credința ta te va mântui.

Evanghelia.

Arată cât de mare este și trebuie să fie puterea credinței pentru cei cucernici.

Creșteți și vă 'nmulțiți ca nisipul mării!

Așa grăește Dumnezeu lui Adam.

Biblia, I. 1, 28.

Crud e când intră prin stejari
 Năpraznica secure,
 De-abate toți copacii mari
 Din falnica pădure!

V. Alexandri, Peneș Curcanul.

Cu foc bengal și artișiții.

Ceva ce se face cu mare tâmbălău.

Cuiul lui Pepelea.

Belea mare în casa omului.

Pepelea e tipul popular al spiritului glumeț și malițios.

Cu jalba în proșap.

Proșapul e lemnul de care se trage carul.

Zicătoarea se întrebuințează în înțelesul, că umbli într'una
 să-ți dovedești dreptatea, făcând mereu procese.

Vezi; Cu rogojina aprinsă.

Cum m'adâncește 'n visuri lăuntru tăn feeric,
 Și cât îmi pari de sfântă.. Tu mă uimești, pădure,
 Când pe sub bolți tăcute și pline de 'ntuneric,
 Las pașii să mă poarte și gândul să mă fure...
 Cum m'adâncește 'n visuri lăuntru tău feeric!

Al Vlahuță. In pădure.

Cu mâine zilele 'ți adaugi,
 Cu ieri viața ta o scazi,
 Și ai cu toate astea 'n față
 De-apururi ziua cea de azi.

M. Eminescu, Cu mâine zilele 'ți adaugi.

Cu mare înțelepciune când vrem să ne mândrim,
Adesea ni se'ntâmplă ca să ne păcălim.

G. Sion (1821—1892), Vulpea și pisica.

Cum nu vîi tu, Tepeș-Doamne, ca punând mîna pe ei,
Să-i împarți în două cete: în smintiți și în mișei,
Și în două temniți large cu deasila să-i aduni,
Să dai foc la pușcărie și la casa de nebuni!

M. Eminescu, Satira III.

Cunoști omul după vorbă.

dupa scrierea *Sirach, XXVII. 8.*

Cunoști vremea după vînt

Și pe om după cuvînt.

Poezie populară din Moldova.

Cum, Paolă, sărmano, vîi tu din Miramare,

Unde-ai cântat în duo cu întristata mare

Suspînul unui val,

Vii astăzi să-ți duci harpa prin orișice tavernă,

Iți pleci frumoasa frunte pe orișicare pernă,

La orișicare bal?

Dulliu Zamfirescu, Harpista.

Cunună de spini.

Matei, XXVII. 29.

A împleti cuiva o cunună de spini însemnează chinurile cele mai crude ce se pot pricinui marilor cugetători și binefăcători ai omenirii.

Cu o falcă 'n cer și cu alta 'n pământ!

Cu iuțeală supraomenească, așa cum umblă balaurii sau zmeii din povești.

Expresie des întrebuințată în basme.

Cu păcurarul când trăești, trebuie să te mânjești.

Anton Pann, după Sirach, XIII. 1,

Cu rogojina aprinsă în cap și cu jalba în proțap.

Obiceiu vechiu spre a atrage atenția Domnului asupra unei nedreptăți foarte mari (simbolizând focul ce mistue inima jeluitorului).

Cutia Pandorei.

Izvor de multe nenorociri.

Hesiod spune că Pandora era o femeie plăsmuită de Vulcan și însuflețită de Jupiter, care îi dăruie o cutie de unde ieșiră toate relele, rămânând pe fund numai speranța.

Cu tot neamul lor.

Cu toată curtea și ostașii. — Când vin prea mulți la o petrecere sau sindrofie.

Sinonim cu expresia : *Cu cățel și purcel.*

Cuvântul e dușmanul simțirii.

Ronetti Roman, Manass', actul IV.

Cu zâmbetul tău dulce tu mângâi ochii mei,
Femeie între stele și stea între femei.

M. Eminescu, Din valorile vremii.

D

Dac'ar fi un foc în sobă,
Mi-ar părea că suntem doi ;
Aș mai sta cu el de vorbă,
Mai uitând cele nevoi.

Vlahuță, La vatra rece.

Dacă-ar sosi un inger, vorbindu-mi cu blândețe,
„Venit-am de 'ndurare de soarta ce-ți căzû,
Ca 'n veci să-ți fii prieten“, — azi
„In veci“ e pentru ingeri, dar pentru oameni nu.

Ronetti Roman, Radu (Inchinare).

Dacă dușmanului tău i-e foame, dă-i să mănânce ;
dacă i-e sete, dă-i să bea.

Proverbele lui Solomon, XXV. 21.

Dacă dușmanul vostru va cere legăminte rușinoase
dela voi, atunci mai bine muriți prin sabia lui decât
să fiți privitori impilării și ticăloșiei țării voastre.
Domnul părinților voștri însă se va îndura de lacrimile
slugilor sale și va ridica dintre voi pe cineva, carele
va așeza iarăși pe urmașii voștri în volnicia și puterea
de mai înainte.

Cronica Moldovenească, Testamentul lui Ștefan.

Dacă face puiul aripi, la cuib nu-l mai găsești.

Zicătoare.

Dacă muntele nu vrea să vie la profet, proorocul
trebuie să meargă la munte.

Zicătoare arabă.

Insemnează să te pleci împrejurărilor.

Dacă nu ți se pleacă ție vremea, pleacă-te tu ei.

Proverb.

Dacă voi nu mă vreți, eu vă vreau...

C. Negruzzi, Alexandru Lăpușeanu.

Răspunsul dat de Lăpușeanu solilor trimiși de Tomșa,
în cap cu vornicul Moțoc, să-i spue că Moldovenii nu
vreau să-l aibe Domn, și că prin urmare ar face mai
bine să se întoarcă la Constantinopol de unde venise.

...Dacă vrei cu crezământ
Să te 'ndrăgesc pe tine.
Tu te coboară pe pământ,
Fii muritor ca mine.

Eminescu, Luceafărul.

Dă cu barda 'n Dumnezeu!

Nu crede în nimic, n'are nimica sfânt; năbădaios,
arțăgos.

Se mai zice despre cei, cari dau orbește înainte.

Dă cu căciula în câini.

Nu mai știe ce să facă de bucurie.

Dă din mâini, Petre, și vei ieși la liman.

Evanghelia.

Insemnează că omul nu trebuie să se bizue numai pe altul, ci și pe propriile sale puteri, dacă vrea să izbutească 'n viață.

Dă, Doamne, pe lume
O ploae cu spume,
Să facă pârae,
Să curgă șiroaie,
Apele să crească,
Mândra să-mi oprească.

V. Alexandri. Mănăstirea Argeșului.

D'ala n'are ursul coadă!

Se răspunde așa oamenilor, cari nu se mulțumesc cu cât li se dă și tot mai cer.

Dâmbovița, apă dulce,
Cine-o bea, nu se mai duce.

*A baut cindva
apa din
Dâmbovița?*

Versurile acestea exprimă marea dragoste a bucureșteanului pentru orașul său natal.

Dă-mi, Doamne, ce n'am gândit, să mă mir ce m'a găsit.

Proverb.

Se zice despre unul îmbogățit pe neașteptate sau ajuns în situații înalte, nu prin meritele sale, ci prin mijloace lăturălnice.

Dă-mi, Doamne, mintea Românului cea de pe urmă.
Inseamnă: hotărîrea luată cu chibzuială e mai bună
decît cea luată în pripă.

Exprimă părerea de a nu fi fost destul de înțelept sau
 prevăzător într'o anumită împrejurare, spre a fi putut în-
 lătura o nenorocire sau o neizbândă.

Danțul, cântecul și-amorul
Sunt izvorul
Fericirii omenești!

Al. Deparațianu (1835—1865), Vara la țară.

Dar'ar Domnul Dumnezeu
Să fie pe gândul meu:
Să vă ștergeți pe pământ,
Cum se șterg norii la vânt;
Să n'aveți loc de 'ngropat,
Nici copii de sărutat!

V. Alexandri, Constantin Brâncoveanu.

- **Dar aste decorații cum, cine ți le-au dat?**
- **Chiar Domnitorul nostru ș'al vostru împărat.**

V. Alexandri, Sergentul.

Dar cu pământul ce să faci?
Și ce folos de boi și vaci?
Nevasta dacă nu ți-o placi,
Le dai în trăznet toate!

G. Coșbuc, Numai una!

Dar Doamna! Suflet pustit!
 Cu părul alb și despletit
 Prin largi iatacuri alerga,
 Cu hohot lung ea blestema,
 Și tot palatul plin era
 De plâns cumplit.

G. Coșbuc, Moartea lui Fulger.

Dar mâine va mai fi pământ,
 Mai fi-vor toate câte sunt?
 Când n'ai de-acum să mai privești
 Pe cel frumos, cum însuși ești,
 De dragul cui să mai trăiești,
 Tu, soare sfânt?

G. Coșbuc, Moartea lui Fulger.

Dar poate acolo să fie castele
 Cu arcuri de aur zidite din stele,
 Cu râuri de foc și cu poduri de-argint,
 Cu țărături de smirnă, cu flori care cânt?

M. Eminescu, Mortua est!

Dar unde merge acest popor,
 Ce nu mai are 'n lume
 Nici o sperare 'n viitor,
 Nici patrie, nici nume?..
 Se duce, șters dintre cei vii,
 Să moară prin pustii.

V. Alexandri, Pohod na Sybir.

Dați Cezarului ce-i al Cezarului, iar lui Dumnezeu
ce-i al lui Dumnezeu.

Matci, XXII. 21.

Răspunsul dat de Iisus fariseilor, cari îl întrebau dacă
trebuie plătit tribut Cezarului.

Insemnează: să dai fiecăruia ce-i se cuvine.

Pe temeiul acesta se supune Biserica orientală stăpânirii
lumești, — în deosebire de Papa.

Dați și vi se va da.

Sf. Luca, VI. 38.

Indemn spre caritate.

De-al nostru propriu suflet ades suntem străini;
Lucrează 'n noi străbunii...

Vlahuță, Unui dușman.

De-ar avea banii o limbă, lucrurile ce ni-ar spune;
Pe mulți albi i-ar face negri, ca pe cel mai negru tăciune.

B. P. Hasdeu (1836—1907), Răsvan și Vidra I.

...De-așa vremi se 'nvredniciră cronicarii și rapsozi!...
Veacul nostru ni-l umplură saltimbancii și irozii.

M. Eminescu, Satira III.

.. Deasupra tuturor se ridică cine poate,
Pe când alții stând în umbră și cu inima smerită,
Neștiuți se pierd în taină ca și spuma nezărită.

M. Eminescu, Satira I.

Deasupra tuturoră va vorbi vr'un mititel,
Nu slăvindu-te pe tine, lustruindu-se pe el.

M. Eminescu, Satira I.

De când cu Jidovii și Tătarii.

Expresie întrebuintată spre a arăta o vechime mare,
pe care sătenii o atribue ruinelor mari, pe care le numesc *Jidova*.

De când cu moș Adam.

De când Adam Bobadam

Se folosește ca s'arăți vechimea foarte mare a unui lucru.

De când cu nemții cu coadă.

Zicătoare rămasă dela ocuparea Olteniei de către Austriaci, fiindcă soldații lor călări purtau o coadă la cască.

Nemții cu coadă au fost în țară la 1788—1789 sub comanda lui Lobkovitz.

De când cu Papură-Vodă!

Sub domnia lui Ștefăniță-Vodă al Moldovei, din cauza foametei, lumea mânca pâine din papură măcinată.

De aceea el a fost poreclit Papură-Vodă și a ajuns personaj legendar.

Decât multă minte, știu că e mai bine
Să ai totdeauna un dram de noroc!

Gr. Alexandrescu, Boul și vițelul.

Decât o viață moartă mai bine o moarte vie!

V. Alexandri, Dumbrava Roșie.

De ce nu sunt un zeu în clipa-aceasta !
Orice dureri depe pământ aş stinge :
Aş isbucni în cântece divine,
Să 'mpart la toată lumea care plânge
Salutul unei fericiri ce vine...

Fii tare, inimă ! Norocul vine...

P. Cerna, Noapte.

De ce să cred în el de-acum ?
În fața lui au toți un drum.
Ori buni ori răi, tot un mormânt !
Nu-i nimeni drac și nimeni sfânt !
Credința-i val, iubirea vânt
Și viața fum !

G. Coșbuc, Moartea lui Fulger.

De ce să fiți voi sclavii milioanei nefaste,
Voi, ce din munca voastră abia puteți trăi ?
De ce boala și moartea să fie partea voastră,
Când ei în bogăția cea splendidă și vastă
Petrec ca și în ceruri... n'au timp nici de-a muri ?

De ce uitați că'n voi e număr și putere ?
Când vreți, puteți prea lesne pământul să 'mpărțiți.
Nu le mai faceți ziduri unde să 'nchidă avere,
Pe voi unde să 'nchidă, când împinși de durere,
Veți crede c'aveți dreptul și voi ca să trăiți.

M. Eminescu, Împărat și proletar.

De ce să 'ntrebi, viața ce-i?
 Așa se 'ntreabă cei mișei.
 Cei buni n'au vreme de gândit
 La moarte și la tânguit,
 Căci plânsu-i de nebun scornit
 Și de femei!

G. Coșbuc, Moartea lui Fulger.

De ce tot se 'ngrașă vițiul din al sărăciei jaf,
 Și inocența flămânzește suspinând în sdrențe 'n praf?

Ronetti Roman, Radu.

De deșarte vise să nu ne 'nșelăm:
 Moarte și sclavie la străini aflăm.

D. Bolintineanu, Mircea-cel-Mare și solii.

Dedu Ivan.

Tipul popular al nătângului, al norodului, după tipul bulgăresc cu acelaș nume.

De fulgere să piară, de trăznet și pucioasă
 Oricare s'ar retrage din gloriosul loc,
 Când patria sau mama cu inima c'uitoasă
 Va cere ca să trecem prin sabie și foc!

Andrei Mureșianu (1816—1863), Deșteaptă-te Române.

Degetul lui Dumnezeu.

Biblia, Il. 8, 19.

Dela Ana la Caiafa.

A purta pe drumuri cum a fost trimis Isus în timpul judecării lui.

Sf. Luca, XXIII. 6—11.

A trimite pe cineva dela unul la altul; a-l purta mereu cu vorba.

Caiafa, om fățarnic, intrigant.

**Dela creștet la picioare s'o admiri și s'o desmierzi,
Ca pe-o marmură de Paros sau o pânză de Corregio,
Când ea-l rece și cochetă? Ești ridicol, înțelegi-o.**

M. Eminescu, Satira IV.

Dela lume adunate și iarăși la lume date.

Anton Pann, motto la «Povestea vorbei».

Dela Matei cetire...

Se zice când cineva ține predici într'o societate sau repetă lucruri prea cunoscute.

**Dela mic și pân' la mare,
Fiecare
E victimă sau călău.**

Al. Deparațianu, Vara la țară.

Dela porc și dela sgârcit, iei folosul după moarte.

Proverb.

Dela vlădică până la opincă.

Tot norodul, toate clasele sociale; dela mic până la mare, dela palat până la colibă.

De multe ori din țăntar
Lumea face armăsar.

C. V. Carp (1839—1880), Țăntarul și armăsarul.

Deodată se aude un tropot pe pământ,
Un tropot de copite, potop rotopitor!

*onomatopie
cop, cop,*

V. Alexandri, Dan căpitan de plaiu.

Deodată se trezește pădurea și răsună
De-un tropot de copite pe ghiață ropotind,
Și 'n zare se ivește un cal fugind, sărind,
Următ de lupi în fugă, ce urlă împreună.

D. Bolintineanu, Mihnea și baba.

De-or trece anii cum trecură,
Ea tot mai mult îmi va plăce,
Pentru că 'n toat' a ei făptură
E un „nu știu cum“ și-un „nu știu ce“.

M. Eminescu, De-or trece anii.

De pe vremea lui Ciubăr-Vodă,

Ceva foarte vechiu,

Ciubăr-Vodă sau Ciupor, general ungar, a fost numai
câteva zile Domn al Moldovei, în 1451.

Deșertăciunea deșertăciunilor, toate sunt deșertă-
ciuni,

Eclesiastul, 1, 2.

Deși mulți au zis-o, eu tot o mai zic:
 Slava strămoșească pe strămoși cinstește;
 În zadar nepotul cu ea se fălește,
 Când e, cum se 'ntâmplă, un om de nimic.

Gr. Alexandrescu, Pisica sălbatică și tigrlul.

...Despărțit ori depărtat, fratele e tot frate.

Iancu Văcărescu, poezia Milcovului.

Deșteaptă-te, Române, din somnul cel de moarte,
 În care te-adânciră barbarii de tirani;
 Acum ori niciodată, croiește-ți altă soartă,
 La care să se 'nchine și cruzii tăi dușmani!

A. Mureșianu, Deșteaptă-te Române.

Destramă-te mai repede, o noapte,
 În drumul veșniciei!
 De ce n'am aripile vijeliei
 Să mă înalț la pulberea de stele
 Și să le sting pe rând,
 Sub fâlfâirea aripilor mele
 Să vie sfântul *măine* mai curând!..

P. Cerna, Noaptea.

De te-ating, să ferii în laturi;
 De hulesc, să taci din gură:
 Ce mai vrei cu-a tale sfaturi,
 Dacă știi a lor măsură?
 Zică toți ce vor să zică,
 Treacă 'n lume cine-o trece,
 Ca să nu 'ndrăgești nimică,
 Tu rămâi la toate rece.

M. Eminescu, Glossa.

De tot ce se înalță invidia-i legată
 În urma strălucirii stă umbra tupilată.

V. Alexandri, Ovidiu III. 7.

Din abisul suferinții omul iese mai curat,
 Mai senin e al să i suflet când cu soarta s'a luptat.

Ronetti Roman, poema Radu.

Din bătrâni se spune,
 Că sunt ceasuri bune
 Și că rele sunt;
 Vai de-acei ș'acele,
 Cari 'n ceasuri rele
 Zic vre-un cuvânt!

V. Alexandri, Ceasul rău.

Din cupa desfătării amarăciunea naște.

Gr. Alexandrescu, Când dar o să guști pacea,

Din durerile vieții cea mai crudă e păstrată
 Omului ce crește 'n lume fără mamă, fără tată.

Ronetti Roman, Radu.

Din lumea asta într'alta treci,
 Și nici nu știi, tu om trudit,
 Ce-i lumea 'n care pleci!

G. Coșbuc, Ideal.

Din modestie, se vede,
 Tot zici că nu știi nimic;
 Tu o să zici, făr' a-o crede,
 Eu o cred fără s'o zic.

*Const. Bălăcescu (1819 — 1880),
 Epigrama mea din partea multora.*

Din nopți pierdute în vremuri depărtate,
 Blăstemul stă pe oameni, în veci vor suferi.
 Și râvna, și ispita, și negrele păcate
 Născutu-s'au cu lumea, cu lumea vor pieri!

Al. Vlahuță, Păcatul.

Din nou coboară între noi, Isuse,
 Căci iarăși turma ta e rătăcită
 Și iar se 'ntinde noaptea cea cumplită
 A vechii uri, de tine-atunci răpuse.

Vlahuță, Sonet.

...Din sânul maicei mele născut în griji, necazuri,
 Restriștea mi-a fost leagăn, cu lacrimi m'am hrănit;
 Cu ale mării repezi și groaznice talazuri,
 De vântul relei soarte spre stânci am fost gonit.

Gr. Alexandrescu, Adio la Târgoviște.

Din sânul veșnicului eri
 Trăește azi ce moare,
 Un soare de s'ar stinge 'n cer,
 S'aprinde iarăși soare.

Părând pe veci a răsări,
 Din urmă moartea-l paște,
 Căci toți se nasc spre a muri,
 Și mor spre a se naște.

M. Eminescu, Luceafărul.

Dintr'o muncă cât de mică,
Dacă nu curge, tot pică.

Proverb.

Din vultur vultur naște, din stejar stejar răsare.

V. Alexandri, Odă ostașilor români.

Din zei de-am fi scoboritori
C'o moarte tot suntem datori!
Tot una e dac'ai murit
Flăcău ori moș îngârbovit;
Dar nu-i tot una leu să mori
Ori câne 'nlănțuit.

G. Coșbuc, Decebal către popor.

Doamna Putifar.

Biblia, I. 39.

Se zice despre o femeie mai în vârstă, care caută s'ademenască tineri frumoși cum a încercat să facă nevasta marelui dregător Putifar dela curtea Faraonului cu Iosif, fiul lui Iacob, vândut de frații săi rob în Egipt.

Doarme somnul dreptilor.

Proverbele lui *Solomon*, XXIV. 15.

Adică putrezește fără să fie bârfit, fiindcă a fost drept în viață.

Se citează și în ironie.

Doar nu dau Tătarii!

Locuțiune ce arată o spaimă grozavă, o panică neașteptată, din cauza năvălirilor dese și sălbatice a e acestui popor.

Se mai spune de cineva, care se grăbește și zorește pe alții la lucru.

Doină, doină, cântec dulce,
 Când te-aud, nu m'aș mai duce!
 Doină, doină, viers cu foc,
 Când răsuni, eu stau în loc.

V. Alexandri, Doina.

Doina știu, doina țiiu.

O ține una și bună; spune atât cât îl tae capul.

Domnia tare cere braț lung și vorbe scurte.

V. Alexandri, Despot-Vodă, I. 2.

Domnul a dat, Domnul a luat; fie numele Domnului binecuvântat.

Cartea lui Iov, I. 21.

A rămas expresia tipică a resemnării.

Domnul Dumnezeuul părinților noștri înduratu-s'au de lacrămile tale, norod nemângâiat; înduratu-s'au de durerea plângerilor tale, țara mea?... Nu ești îndestul de smerită, îndestul de chinuită, îndestul de fășiată? Văduvă de feciorli cei viteji, plângi iără încetare pe mormintele lor, precum plâng și jelesc femeile despletite pe sicriul mut al soților!

Al. Russo, Cântarea României.

Don Juan.

Tipul curteanului, mândru, frumos, necredincios, desfrânat și seducător. A fost pus de multe ori pe scenă.

Don Juan e titlul unei celebre poeme a lordului Byron, rămasă nesfârșită. Poema l-a inspirat pe pictorul Delacroix într'una din-capo d'operele sale: *Barca lui Don Juan*, expusă la Louvre.

Don Quixote.

Astfel e caracterizat, — după eroul romanului satiric cu acelaș nume al scriitorului spaniol M. Cervantes, — un luptător naiv pentru idei învechite, care se sbuciu mă zadarnic luptând cu «morile de vânt», precum numim *dulcinee* o iubită, după aleasa inimii lui don Quixote.

«Cavalerul rătăcitor al tristei figuri», eroul năzdrăvan al lui Cervantes, a ajuns tipul îndreptătorului de rele și al unui vântură-lume care caută aventuri nebunești.

Dormi, iubito, dormi în pace; n'am venit să-ți tulbur
somnul,
Nici să plâng... La ce-am mai plânge pe-adormiții
întru Domnul!

Al. Vlahuță, Dormi în pace.

Două săbii într'o teacă,
Doi Domni în țară săracă?

V. Alexandri, Oprișanul (poezie populară).

Dragi boieri de lumea nouă!
Ziua bună vă zic vouă;
Eu mă duc, mă prăpădesc
Ca un cântec bătrânesc.

V. Alexandri, Barbu Lăutaru.

Dreapta să nu știe ce face stânga.

Matei, VI, 3.

Să miluești discret, ca să nu umilești pe cel căruia-i dai.

...Drept pildă ne slujiți
 Cum cele mai slăvite și cu temeiu de fier
 A omenirii fapte din fața lumii pier.

.....
 Cum omul, cât să fie în toate săvârșit,
 Pe negândite cade san pierе în sfârșit.

Vasile Cârlova (1809—1831), Ruinele Târgoviștei.

**Dreptatea înalță neamul, iar păcatele împuținează
 semințiile.**

Pildele lui *Solomon*, XIV. 34.

Dreptul trebuie să sufere mult.

Psalmii, 34. 20.

Drumul Damascului.

Apostolii, cap. IX.

Drumul Damascului e o imagine întrebuițată spre a
 caracteriza o întâmplare neașteptată, care schimbă deo-
 dată părerile și sentimentele cuiva.

Această metaforă are drept origine vedenia pe care Sf.
 Paul, până atunci prigonitorul creștinilor, povestea că a
 avut-o pe drumul spre Damasc și în urma căreia a ajuns
 unul din apostolii creștinismului.

**Dulce Bucovină,
 Veselă grădină
 Cu pomi roditori
 Și mândri feciori!**

V. Alexandri, Bucovina.

Dumnezeu a zis : Să fie lumină și lumină fu !

Biblia, Genesa I. 3.

Această expresie a ajuns deviza oricărei descoperiri mari. Gutenberg, inventatorul tiparului, e înfățișat de obicei ținând un sul de hârtie, pe jumătate desfășurată, pe care se citesc cuvintele : *Fiat lux!* (Să fie lumină!).

Dumnezeu nu în mulți, ci în puțini arată puterea sa.

Grigore Ureche (1590 - 1670).

Dunărea bătrână, biruită de părinții tăi, îți sărută poala și-ți aduce avuții din ținuturile de unde soarele apune; vulturul din văzduh cată la tine ca la pământul său de naștere; râurile cele frumoase și spumegoase, pâraele cele repezi și sălbatice cântă neîncetat lauda ta... O, țară jalnică, ca nici una, pentru ce fața ta e îmbrobodită ?

Nu ești frumoasă, nu ești înavuțită?... N'ai feciori cari te iubesc? N'ai cartea de vitejie a trecutului și viitorului înaintea ta?... Pentru ce curg lacrămile tale?

Al. Russo, Cântarea României.

Dunăre de mânios.

Grozav de supărat, foarte furios.

După anii duși în neguri nu te mai ulti cu jale,
Dă-i pe veci uitării. Morții nu se mai întorc din cale.

Al. Vlahuță, Ce te uiți cu ochii galeși?...

După car nu-i nimeni, și nici chiar al său câine
Nu latră că stăpânu-i d'odată l-a lăsat,
Căci s'a găsit un altul ce-i aruncase-o pâine;
De când trăesc cu oameni, și câinii s'au stricat.

Ronetti Roman, Radu.

După ce-i prost, îl cheamă și Vlad.

Noi am avut mulți Domni vestiți cu numele de Vlad, care în limba slavonă înseamnă tocmai «domn». Făcându-se abuz de acest nume, toți găgăuții și nerozii se numeau Vlad, fiind nume pompos. Înțelesul cuvântului a scăpat și «Vlad» ajunsese una cu găgăuț. De aci e vorba «vlăduțul mamei», sau «e un vlăduț» și «după ce-i prost, îl chiamă și Vlad».

După ce-i urât, îl cheamă și Neacșu.

Nu numai că e urât, dar nici nu-l poate nimeni suferi.

După nuntă, cal de ginere.

Ceva de prisos.

După Plevna externă, trebuie să cucerim Plevna internă!

Cuvinte rostite de către C. A. Rosetti (1816–1885) în Noembrie 1877 cu prilejul unei manifestații organizată la sosirea vestei despre căderea Plevnei. Marele luptător pentru libertate vroia să înțeleagă prin aceste cuvinte, că țara și așezămintele ei trebuie să neapărat democratizate.

După suferiri multe inima se 'mpietrește;
Lanțul ce'n veci ne-apasă uităm cât e de greu;
Răul se face fire, simțirea amorțește,
Și trăesc în durere ca'n elementul meu.

Gr. Alexandrescu, Anul 1840.

Du-te la oștire, pentru țară mori,
Și-ți va fi mormântul coronat cu flori!

D. Bolintineanu, Mama lui Ștefan-cel-Mare.

E

...Ea strigă în disperare :
— „O, de sigur, n'ai fost mamă, și țe porți un prunc
la sân,
„E o minciună!... Ce smintită's unei scânduri să mă
'nchin!“
Și izbind icoana 'n față cu piciorul, — „e o min-
ciună“
Mai răcni într'un răs sălbatic, și porni.. Era nebună.
Al. Vlahuță, Lă icoană.

(E bine să te 'ncrezi în Domnui și) să nu te bizui
pe oameni.

Psalmii, 118, 8.

Ei se duc la vitejie,
Căci au tainică solie,
De-a sădi în viitor
Libertatea țării lor.

V. Alexandri, Banul Mărăcine.

El dă gânduri ne'nțelese
 Vârstei crude și necoapte,
 Cu icoane luminoase
 O îngână 'ntreaga noapte.

M. Eminescu, Pajul Cupidon.

Eli, Eli, lamma sabacthani!
 Doamne, Doamne, de ce m'ai părăsit!

Matei, XXVII, 46; Marcu, XV. 34.

Strigătul lui Iisus murind pe cruce.

El n'a mai zis nici un cuvânt
 Cu fruntea 'n piept ca o statule;
 Ca un Hristos bătut în cuie,
 Ținea privirile 'n pământ;
 Părea că vede înainte-i
 Trei morți într'un mormânt.

G. Coșbuc, Trei Doamne, și toți trei.

E lung pământul, ba e lat,
 Dar ca Săgeată de bogat
 Nici astăzi domn pe lume nu-i;
 Și-avea o fată, — fata lui,
 Icoană într'un altar s'o pui
 La închinat.

G. Coșbuc, Nunta Zamfirei.

E mâna lui D-zeu!

Biblia, Cartea lui Moise, VIII. 1. 19.

E o adevărată halima.

Mare încurcătură, minunată întâmplare.

Halima sau «O mie și una de nopți» e numele unei colecțiuni de povești arabe, traduse din limba persană, spuse de către împărăteasa Halima.

E oare și Saul între prooroci ?

Prof. *Samuel*, I. 10, 12.

Întâlnind o ceată de profeți și cuprins de harul Domnului, Saul începu și el să proorociască. Atunci întrebă cu toții : «E oare și Saul între prooroci ?»

E ora de mistere, de groază și de șoapte,
Când trec flori în aer și demoni roși în noapte ;
Când umbra trădătoare așează pe sub maluri,
Prin unghiurile casei, prin guri de văi, pe dealuri,
Prin codri, prin ruine de veche mânăstire,
Pe naltele clopotniți, prin negre cimitire
Fantasme tupilate, vedenii mari, tăcute,
Ce stau ca niște visuri din ochi nedispărute,
Și astfel, locuită de umbre, noaptea pare
Mută de groază, rece și fără de răsufare.

V. *Alexandri*, Grui-Sânger.

Era acest Ștefan-Vodă om nu mare de stat, mâniaș și de grabă vărsa sânge nevinovat ; de multe ori la ospețe omora fără giudeț¹⁾ ; era întreg la minte, nelevos, și unde nu cugetai, acolo îl aflai. La lucruri de războaie meșter ; unde era nevoie, însuși se vâra, ca văzându-l ai săi să nu îndărăpțeze. Și pentru aceea, rar războiul de nu biruia.

Grigore Ureche, De moartea lui Ștefan-Vodă.

1) Judecată.

Era blânda oară a blândelor șoapte,
Când nu mai e ziuă și nu-i încă noapte.

V. Alexandri, 8 Mart.

Era fruntaș bătrânul, ca el puțini cu stare,
Abia 'nvărtia prin curte cu carul său cel mare,
Un car cu șeșase boi.

Cesar Boliac (1813-1880), Sila.

Era în murgul serii și soarele sfințise;
A puțurilor cumpeni țipând, par'că chiema
A satului cireadă ce greu mereu sosise,
Și vitele muginde la jghiab întins pășia.

Prinseput
de postel

I. Eliade-Rădulescu, Sburătorul.

Era nobil omul când era Român.

D. Bolintineanu, Mircea-cel-Mare și solii.

Era o iarnă aspră și-o noapte ce 'ngrozește;
Și crivățul cu viscol mugea precum mugește
Un taur ce-i rănit.

Cesar Boliac, Sila.

...Era un vis misterios
Și blând din cale-afară,
Și prea era de tot frumos
De-a trebuit să piară.

M. Eminescu, S'a dus amorul...

Erau trei, sărmanii : doi copii și-o mamă,
 Și pâine... un singur codru într'o maramă,
 Mama 'l frânse 'n două și dete pe rând
 La fieștecare câte-o părticea.

— „Mamă ! atunci copiii ziseră plângând :
 Ție ce-ți rămâne ?

— Voi ! răspunse ea.

Al. Deparațianu, O mamă.

Era vremea când tot omul trăia fără stăpân și umbla
 mândru fără să-și plece capul la alt om ; când umbra
 văilor, pământul și aerul cerului erau deschise tuturora ;
 iar viața se trecea lină ca un vis ; și când ajungeau
 pe om nevoile bătrâneților și moartea, el se ducea zi-
 când : „mi-am trăit zilele“, și era sigur că viața lui se
 va prelungi în copiii și moștenirea lui..

Al. Russo, Cântarea României.

Erou al unor vremi de slavă,
 Ce mici suntem, ce mare ești !
 Cu a tale fapte vitejești
 Din suflete ne risipești
 A scepticismului otravă.

St. O. Iosif, Lui Tudor Vladimirescu.

...Este o dreptate, și... trebuie să vie !

Al. Vlahuță, Triumful așteptării.

*Poate e ce
 mică frum
 citat din
 citat -*

Este o viață moartă, precum ș'o moarte vie,
Ci este și viața ce nu mai are moarte.

I. Eliade-Rădulescu, La Schiller.

...Ești în vârsta, când flori
Te-apuc' așa, ca din senin...
Când te frământă mii de doruri,
Și nici nu știi de unde 'ți vin...

Al. Vlahuță, Ce dor...

Eu, am n'am înfățișare, la douăsprezece trecute fix
mă duc la tribunal..

I. L. Caragiale, O scrisoare pierdută, I. 6.

Eu, Carol, și al meu popor
Clădit-am într'un gând și-un dor
In timp de lupte — al său regat —
In timp de pace-al meu palat.

V. Alexandri, Inscripție pe castelul dela Sinaia.

Eu mă duc, mă prăpădesc
Ca un cântec bătrânesc!

V. Alexandri, Barbu Lăutarul (cântecel comic).

Eu nu intru la idee cu una, cu două...

I. L. Caragiale, Conu Leonida față cu reacțiunea I. 1.

...Eu o lacrimă de-aicea nu 'mi-aș da-o pentru toată
Nesfârșita fericire, din viața de apoi.

Al. Vlahuță, Din prag...

Eu pentru cine votez ?...

I. L. Caragiale, O scrisoare pierdută I. 7.

E ușor a scrie versuri,
Când nimic nu ai o spune,
Înșirând cuvinte goale
Ce din coadă au să sune.

M. Eminescu, Criticilor mei.

Eu sunt alfa și omega.

Sf. Ioan, I. 8.

Eu sunt începutul și sfârșitul.

Eu ți-s frate, tu-mi ești frate,
În noi doi un suflet bate.

V. Alexandri, Hora unirii.

— Eu sunt Banul Mărăcină
Căruia Oltul se închină.
— Ține spada mea în dar,
Brav marchize de Ronsard.

V. Alexandri, Banul Mărăcine.

Eu sunt, bună mamă, fiul tău iubit,
Eu, și de la oaste mă întorc rănit;
Soarta noastră fuse crudă d'astă dată
Mica mea oștire fuge sfărâmată...

D. Bolintineanu, Mama lui Ștefan-cel-Mare.

...E vis al neființei universul cel himeric.

M. Eminescu, Satira I.

**Există numai o fericire: *datoria*; numai o mângâere:
munca; numai o plăcere: *frumosul*.**

Carmen Sylva, Cugetările unei regine.

Există un popor universal: nenorociții.

Traian Demetrescu, .Cugetări.

F

Facă-se voia ta!

Matei, XXVI. 42.

Cuvintele lui Isus pe cruce. Ele sunt oarecum simbolul
resemnării.

Face pe chinezul. = pe vizitator

Se face că nu știe despre ce-i vorba, că nu pricepe.

Face pe Tănase.

Face pe prostul, se face că nu înțelege.

Făclie de veghe pe umezi morminte,
Un sunet de clopot în orele sfinte,
Un vis, ce-și moae aripa 'n amar –
Astfel ai trecut de al lumii hotar.

M. Eminescu, Mortua est!

Famêlie mare. . renumerație mică, după buget. .

Caragiale. O scrisoare perdută, I. 1.

Făcut e Universul din gânduri, iar pământul
Din veșnice dorinți.

Pe noi, spre cer ne 'ndreaptă, nesățioși avântul,
Și pentru noi e poate asurzitor pământul,
De lupte fără margini și albastre năzuinți!

Mihail Săulescu (1889—1916), *Lumile*.

Faima se ruginește, dacă n'o cureți prin muncă în
fiecare zi.

N. Iorga, Gânduri și sfaturi.

Fapte, nu vorbe.

Generalul L. Hoche (1768—1797).

Să folosește, ca să desaprobl vorbăria multă fără nici
un rost.

Faptul zilei se aprinde pe a dealurilor frunte,
Ș'un râu falnic de lumină se revarsă peste munte.

V. Alexandri, *Cositul*.

Făt-frumos.

Eroul basmelor, care scapă fetele de împărat din ghia-
rele balaurilor, răpunând acești monștri.

Fă tot ce ești în stare să faci.

Eclesiastul, IX. 10.

Fecior de bani gata.

Dandy

Cheltuitor, care-și risipește averea nemuncită, ci moștenită; trântor.

Felinarul lui Diogene.

Filosoful cinic Diogene (412-323 înainte de Chr.) și-a aprins un felinar ziua nămiează mare, cu care cutreera Atena și răspundea aceluia cari întrebau de această ciudățenie: «*Caut un om*».

Femeie vrednică cine va afla, mai scumpă este decât pietrele cele de mult preț.

Solomon, 81. 10-11.

Femeia Cesarului nu trebuie nici măcar bănuită.

Răspuns dat de Cesar într'o împrejurare rămasă vestită: Clodius, tânăr patrician ambițios și desfrânat, iubea pe Pompeia, nevasta lui Cesar. Într'o noapte, pe când femeile celebrau misterele bunei zeițe, ceremonie interzisă pentru bărbați, el se furișă îmbrăcat femeeste până în apartamentele Pompeei. Dar fu surprins de către un sclav, care nu cunoștea rostul lucrurilor. A doua zi, faptul acesta îl stia tot orașul.

Dat judecății ca pângăritor al sfințelor taine, Clodius cumpără pe judecători și fu achitat.

Cesar se mulțumise să se despartă de nevastă-sa. Chemat ca martor, el răspunse că n'avea nici o cunoștință despre faptele imputate acuzatului. Această declarație păru foarte ciudată și acuzatorul îl întrebă de ce s'a despărțit de soție. El răspunse: *Fiindcă nevasta lui Cesar nu trebuie să fie nici măcar bănuită.*

Se face adesea aluzie la aceste cuvinte, spre a da să se înțeleagă că anumite lucruri nu trebuie să fie atinse nici de cea mai mică bănuială.

Femeia să n'o lovești nici cu o floare,

Proverb persan.

Femeia vicleană întâi din minciuna cuvântului, apoi din vicleșugul lucrului se vedește.

D. Cantemir.

Femeile, și ele sunt tot așa frumoase,
Dar tot așa perfide ca 'n timpuri fabuloase :
Candoarea și constanța... un vâl aeriform !
Surâsul lor adesea îl sorb. în voluptate...
Dar când încep a-mi spune d'amor, d'eternitate,
Adorm... și dorm... și dorm !...

M. Zamfirescu, Somnolență.

Femellor le place să rupă 'n nepăsare
Și inima ce crește și floarea ce răsare.

V. Alexandri, Ovidiu, IV. 3.

Fenix.

Pasăre fabuloasă despre care se credea că renaște din cenușa ei. Trăia mai multe veacuri în deșerturile Arabiei.

Servia ca simbol al nemuririi : Ființă superioară, unică în felul ei.

Ferește-mă, Domne, de prieteni, că de dușmani mă
eresc și eu.

Locuțiune adoptată după *Manlius*. Loci con munes.

Ferice, care poate,
Lăsând a lumii mal,
Cu geniul să 'noate...
Prin naltul ideal!...

V. *Alexandri*, Marea Mediterană.

Ferice e cel ce poate
De noroc să aibă parte!
Dară și mai fericit
Este cel ce s'a 'ntâlnit
Cu norocu-'ntr'un ceas bun,
După cum bătrânii spun.
Căci norocul dacă vine
In ceas bun, noroc rămâne;
Iar norocul din ceas rău
N'aibă-l nici dușmanul tău!

Vasile Bumbac (poet bucovinean;
a scris pe la 1860-70), balada Piatra Corbului.

Fericirea e ca un ecou: îți răspunde, dar nu vine.

Carmen Sylva, Cugetările unei regine.

Fericit acel ce calcă tirania sub picioare!
Care vede 'n a lui țară libertatea re'nvîind;
Fericit, măreț acela, care sub un falnic soare
Pentru patria sa moare,
Nemurire moștenind.

V. *Alexandri*, Deșteptarea României (1848).

Fericiți acei Domni, cărora țările lor le slujesc din dragoste, nu de frică! că frica face urâciune; și urâciunea, cât de târziu, tot izbucnește.

Miron Costin, Letopisețul Țării Moldovii.

Fericiți cei săraci cu duhul, că acehora e împărăția cerurilor.

Matei, V. 3.

Inceputul *Predicii de pe munte.*

Insemnează că, oricâtă înțelepciune am avea și oricât de înzestrați am fi cu simțiri înalte și minte pătrunzătoare, să nu fim îngâmfați, ci să ne socotim tot săraci, tot având trebuință de multe.

Se zice de acei cari știu să se lepede de bunurile pământești, iar în ironie când e vorba de acei cari izbutesc fără multă știință.

Fiecare lucru la timpul său.

Predicile lui Solomon, III. 1.

**Fie pâinea cât de rea,
Tot mai bine 'n țara mea!**

Gheorghe Crețeanu (1829—1887), Cântecul străinătății.

Fii bărbat!

Regii, I. 2, 2.

Cuvinte spuse pe patul morții de către regele David fiului său Solomon.

Fii înțelept ca șarpele, harnic ca albina și duios ca turturica.

Proverb.

Firul Ariadnei.

Mijlocul ce ne slujește de călăuză, făclia ce ne luminează mintea în mijlocul greutăților unei întreprinderi sau obscurităților unui sistem.

Ariadna, fiica lui Minos, regele Cretei, dete lui Theseu firul cu ajutorul căruia el putu să iasă din *Labirint*, după ce ucisese minotaurul; apoi fu părăsită de dânsul în insula Naxos și se aruncă de pe vârful unei stânci în mare.

Vezi: *Labirint*.

Fiți înțelepți ca șerpii și blânzi ca porumbeii.

Matei, X. 16.

Fiul pierdut.

În parabolă, pe care o amintește *Sf. Luce*, fiul pierdut se hotărăște să se întoarcă acasă și să spună tatălui său: «Tată, am păcătuit».

(XV. 11—32; V. 18).

...Flotele mărețe ș'armatele făloase,
Coroanele ce regii le pun pe fruntea lor,
Ș'acele milioane, ce în grămezi luxoase
Sunt strânse la bogatul, pe cel sărac apasă
Și-s supte din sudoarea prostituțului popor.

M. Eminescu. Impărat și proletar.

Foaie verde de cicoară,
Viața mi-e amară
Departă de țară...

Poezie populară.

Focul iadului.

Matei, XVIII. 9.

Prăpăd, blestemul lui Dumnezeu.

...Fonfii și flecarii, găgăuții și gușații,
Bălbâiți cu gura strâmbă, sunt stăpânii acestei nații!

M. Eminescu, Satira III.

Formați caractere, iată ce ne lipsește.

Din cuvântarea regelui Carol la inaugurarea fundației
universitare din București, care-i poartă numele

Fosilă (tombateră).

Se spune în ironie despre o persoană cu idei înapoiate,
despre un lucru foarte vechiu.

Fost-au acest Domn, Radul Vodă, deplin la toate și
întreg la hire; cuvântul ce grăia ca o pravilă era tu-
tutor, judecățile cu mare dreptate și socoteală fără fă-
țărnicie; cu cinste, iară nimănu cu vole vegheată.

Miron Costin, Letopisețul Țării Moldovei.

Frate de cruce.

Tovarăș pe viață și pe moarte, înfrățit prin amestecul
simbolic al sângelui.

Frăția de cruce e un obicei foarte vechiu atât la noi
cât și la popoarele din Peninsula Balcanică: Doi tineri în-
frățindu-se, jurau să-și dea viața unul pentru altul.

Ei se duceau la biserică în haine de sărbătoare și acolo,
la ușa altarului, se întepa fiecare cu un ac la braț până
scotea o picătură de *sânge*, pe care celălalt o lua cu limba;
schimbau apoi armele unele cu altele și spuneau: «Viața ta
a mea și sufletul tău al meu.»

Fructul oprit.

Biblia, I. 2, 16 și 17.

Frunza de viță.

Biblia, I. 3. 7.

După ce Adam și Eva au mâncat din măr, și-au dat seama că sunt goi și și-au împletit șorturi din foi de viță.

Frunză (foae) verde.

Inceputul cântecelor populare, după care urmează numele pomului, copacului sau plantei ce corespunde subiectului (erotic, tragic sau eroic).

**Frunzele-i cad, sbor în aer și de crengi se deslipesc,
Ca frumoasele iluzii din r'un suflet omenesc.**

V. Alexandri, Sfârșit de toamnă.

Fum și umbră sunt toate;

Visuri și părere

Sunt petrecerea lumii și-a lumii durere.

Miron Costin, poema *Viața lumii*.

G

Galben ca făclia de galbenă ceară
Ce-aproape-i ardea,
Pe-o scândură veche, aruncat' afară,
De somnul cel veșnic Groz' acum zăcea;
Iar după el nime, nime nu plângea!

V. Alexandri, Groza.

Gardul cu proptele bune
Nu cade 'n timp de furtune.

Proverb.

Gata oricând!

Deviza cercetașilor.

Glasul aceluia care strigă în pustiu.

Matei, III. 3.

Cuvintele sfântului Ioan Botezătorul către Evrei cari-l întrebau dacă e Iisus, prorocul Ilie sau alt profet: *Eu sunt, răspunse el, glasul aceluia care strigă 'n pustiu: Atezeți căile Domnului!*

El făcea aluzie la predicile sale, în fața mulțimii în deșert. — Se zice greșit despre cineva când nu-i ascultat.

Gloria străbună pe strămoși cinstește;
În zadar nepotul cu ea se fălește,
Când e, cum se 'ntâmplă, un om de nimic.

Gr. Alexandrescu, Pisica și tigrul.

Gluma să-ți fie ca sarea 'n bucate; nici prea prea,
nici foarte foarte.

Anton Pann, Povestea vorbei.

Goliat.

Uriș filistin, ucis de David cu o piatră trasă în frunte
dintr'o praștie.

Despre un om înalt și voinic se zice, că e un Goliat.

Grajdurile lui Augias.

Acesta era rege al Eladei și avea grajduri cu 3000 de
boi, ce erau necurățate de 30 ani. Hercule îi le curăți
intr'o zi, abatând apa a două râuri.

De aceea, când e vorba să se facă o muncă peste măsură
de grea, se zice că faci o *muncă herculeană*, pentru care
se cere o *putere herculeană*.

Greu să urci, dar mai greu să rămâi unde ai
urcat.

Zicătoare.

Gură de aur.

Foarte elocvent.

Porecla sfântului Ioan.

Gură de om, gură de câine
 Cere pâine,
 Fii tiran, tâlhar, păgân...
 Numai gura s'aibe pâine,
 Om sau câine,
 Te cunoaște de stăpân!

Al. Deparațianu, Vara la țară.

Gură (avocat) de Târgoviște.

Gură rea.

Gura lumii.

Mulțimea, opinia publică.

Gura lumii numai pământul o astupă.

Foaie verde lobodă,
 Gura lumii slobodă.

Proverbe.

Gura mahalalei.

Bărbatul și mai ales femeia, căreia îi toacă gura toată
 ziulica despre toți și despre toate.

H

Hai să dăm mână cu mână
Cei cu inimă română,
Să 'nvărtim hora frăției
Pe pământul României!
Iarba rea din holde piară,
Piară dușmanul din țară!

V. *Alexandri*, Hora Unirii.

Hai și noi pela revoluție!

I. L. *Caragiale*, Conu Leonida față cu reacțiunea I. 1.

Han-Tătar.

Hanul tătarilor; drac, naiba (ecoul groazei lăsată de cruzimile năvălirilor tătărești).

Du-te la Han-Tătar!

I

I-a apus steaua.

L-a părăsit norocul.

I-a cântat cucu 'n față.

Are să-i meargă bine. — Pentru omul din popor e semn bun, când îi cântă cucu în față.

Titlul unei cunoscute nuvele a d-lui profesor *Păul Bujor*, publicată în revista «*Literatură și știință*» a lui Gherea.

I-a pus cruce.

S'a lipsit, s'a desinteresat.

Iară noi? noi epigonii?.. Simțiri reci, harfe zdrobite,
Mici de zile, mari de patimi; inimi bătrâne, urâte
Măști răsânde puse bine pe-un caracter inimic;
Dumnezeul nostru: umbra; patria noastră: o frază;
În noi totul e spoială, tot e lustru fără bază:
Voi credeați în scrisul vostru, noi nu credem în nimic!

M. Eminescu, Epigonii.

Iarba fiarelor.

Plantă veninoasă cu floarea alb-gălbue,

Poporul crede că această iarbă poate desuia zăvoarele și lacătele. De aceea iarba e foarte căutată de hoți, cari o poartă la brâu sau în degetul cel mic dela mâna stângă.

Figurat: Se zice de cineva că are *iarba fiarelor*, adică răzbate pretutindeni, pentru el nu există ușă închisă.

Iar colo bătrânul dascăl, cu-a lui haină roasă 'n coate,
Intr'un calcul fără capăt tot socoate și socoate.

.....

Uscățiv așa cum este, gârbovit și de nimic,
Universul fără margini e în degetul lui mic!
Căci sub frunte-i viitorul și trecutul se încheagă:
Noapte-adâncă' a veciniciei el în șiruri o desleagă.
Precum Atlas în vechime sprijinea cerul pe umăr,
Așa el sprijină lumea și vecia într'un număr.

M. Eminescu, Satira I.

Iar de n'are scop viața,
Fă s'aibă clipa scop.

Coșbuc, Gazel.

Iar dintre brazi vine urlând,
Urlând lupul flămând!..

V. Alexandri, Pohod na Sybir.

Iartă-le, Doamne, că nu știu ce fac.

Sf. Luca, XXIII 34.

Iartă-se păcatele ei cele multe, că mult a iubit.

Sf. Luca, VII. 47.

I-a tăiat de unghișoară. *usoul*

A lua din însărcinările cuiva, spre a-i slăbi puterea.

...Iată hoardele avane,
Iată limbile dușmane
De Gepizi și de Bulgari,
De Lombarzi și de Avari!
Vin și Hunii, vin și Goții,
Vin potop, potop cu toții.

V. Alexandri, Sentinela română.

Iată omul!

ecce homo!

Sf. Ion, XIX. 5.

Vorbele lui Pilat către Evrei, arătându-le pe Isus având în mână o trestie drept sceptru și cununa de spini pe cap.

Se folosește spre a se anunța pe sine însuși sau pe alt-cineva, când vorbești de un nevinovat, sau mai rar, de o persoană ilustră.

Ia-ți patul tău și umblă.

Matei, IX. 5 (Isus către paralytic).

Iat-o! Plină, despre munte,
Ese luna din brădet
Și se 'nalță 'ncet-'ncet,
Gânditoare ca o frunte
De poet.

G. Coșbuc, Noaptea de vară.

Iazmă ce-a născut Păcatul
 Legată 'n înfrățire cu Răul ne'mpăcatul,
 În viață și 'n mormântu-ți în veci să nu guști pace,
 Și cugetul din tine s'auzi că nu mai tace.
 Să nu privești tu cerul și omenirea 'n față,
 De foc să-ți fie apa și soarele de ghiață!

V. Alexandri, Grui-Sânger.

Ici, umbre de noroade le vezi ocârmuite
 De umbra unor pravili călcate, siluite,
 De alte mai mici umbre, neînsemnați pitici;
 Oricari simțiminte înalte, generoase,
 Ne par ca niște basme de povestit frumoase,
 Și tot entuziasmul izvor de idei mici.

Gr. Alexandrescu, Anul 1840.

fcoana stelei ce-a murit
 Incet pe cer se sue:
 Era, pe când nu s'a zărit,
 Azi o vedem, și nu e.

M. Eminescu, La steaua.

Ideal pierdut în noaptea unei lumi ce nu mai este,
 Lume ce gândia în basme și iubea în poezii,
 O! te văd, te-aud, te cuget, tânără și dulce veste
 Dintr'un cer cu alte stele, cu alte raiuri, cu alți zei.

Venere, marmură caldă, ochiu de piatră ce scântee,
 Braț molatec ca gândirea unui împărat poet,
 Tu ai fost divinizarea frumuseții de femeie,
 A femeii, ce și astăzi tot frumoasă o revăd...

M. Eminescu, Venere și Madonă.

Ieremiadă.

A se tângui ca Ieremia; a se văta, a se plânge într'una, eu și fără rost.

Ieremia (născut pe la anul 650, mort pe la 590 în. de Chr.), unul din cei mai mari profeti, a lăsat celebrele cărți *Proorociri* și *Plângerile* asupra ruinelor Ierusalimului.

Îi dă zor cu Doamne ajută.

Invoacă mereu unul și acelaș pretext sau motiv; îndrugă acelaș tipic, fără rost.

Îi fuge (scapă) pământul de sub picioare.

Pierde partida ori procesul.

A început să slăbească, să dea înapoi.

Îi s'a dus vestea ca de popă tuns.

S'a răspândit vestea în toată lumea ca de un popă, care a fost despopit și tuns.

Îl apără ca funia pe spânzurat.

Îl apără prost, slab, fie din nepricepere, fie într'adins, ca să-l compromită

Ileana Cosânzeana.

Zână fecioară cu părul de aur, sora soarelui, eroia basmelor noastre.

Idealul frumuseții femești la Români, precum *Făt-Frumos* este al celei bărbătești.

**Iluzia e-a vieții eternă largă poartă,
Și fără ea viața e searbădă și moartă.**

Traian Demetrescu, Poate...

Îmi place trădarea, dar urâsc pe trădători. *Sf. Caragiale*
Cuvinte atribuite de Plutarch (50—12) în, de Chr,) lui
Cesar. *a spus-o*

**Împărați, pe care lumea nu putea să-i mai încapă,
Au venit și 'n țara noastră de-au cerut pământ și apă,
Și nu voi ca să mă laud, nici că voi să te 'nspăimânt,
Cum veniră, se făcură toți o apă și-un pământ.**

M. Eminescu, Satira III (Mircea și Baiazed).

**Împărecheri ciudate de slove... o cuvinte!
Ce farmec se deșteaptă când vă rostește gura...
De n'ați fi fost voi oare, atunci cu ce veșminte
S'ar fi 'mbrăcat pe lume și dragostea și ura?**

D. Anghel, Imm.

Înapoi, Satano!

Cuvintele lui Isus către diavolul, care-l ispitia.

Sf. Matei IV, 10.

Se aplică alungând pe cineva sau respingându-i propunerile.

**Încălecai pe-o șea și vă spusei dumniavoastră așa!
Sfârșitul basmelor române.**

Încearcă marea cu degetul.

Ironic: Se frământă zadarnic, se 'ncumete peste pu-
terile lui.

In ceasul al unsprezecelea (nu al doisprezecelea).

Matei, XX, 16.

Nu mai e timp de pierdut și trebuie neapărat să se facă ceva.

Încep a luci stele, când una câte una,
 Și focuri în tot satul încep a se vedea;
 Târzie astăseară răsare acum și luna,
 Și cobe câte-odată tot cade câte-o stea.

I. Eliade-Rădulescu, Sburătorul.

Incețați de a face rău; învățați de a face bine.

Profetul Isaia (pe la 700 în. de Chr.).

...Încet ce trece viața.
 Mai iute dac'ar trece,
 Când n'ai nici un noroc
 D-ar sta mai bine în loc.

G. Coșbuc, Cântecul fusului.

Încleștând a tale brațe, toată mintea să ți-o pierzi,
 Dela creștet la picioare s'o admiri și s'o desmierzi
 Ca pe o marmură de Paros sau o pânză de Correggio,
 Când ea-i rece și cochetă? Ești ridicol, înțelegi-o...

M. Eminescu, Satira IV.

În copacul fără poame, nimeni n'aruncă piatră.

Proverb.

În fapta noastră ni-e soartea
Și viața este tot, nu moartea.

G. Coșbuc, La Paști.

În faptul viu al vieții ne pare drumul lung,
Trei pași de-abia și'n capăt picioarele ajung.

V. Alexandri, Despot Vodă II. 2.

Înghite, Agachi!

Invitație comică de a bea, după numele unui personaj
chefliu din piesa

«Aghachi Flutur» de *Alexandri.*

Inimă de piatră.

După *Ezekiel, XI. 19.*

Inimile voinicilor, în război trăind, se ascut, și truda
și osteneala cu care se deprinde este a doua vitejie.

Grigore Ureche.

...Inimile vor viață,
Nu se piâng așa-'n neștire,
Cersind pletrelor iubire,
Și foc sloiului de ghiață.

Al. Vlahuță, Nu-i de-ajuns.

În lumea asta mare noi, copii ai lumii mici,
Facem pe pământul nostru mușuroae de furnici:
Microscopice popoare, regi, oșten și învățați,
Ne succedem generații și ne credem minunați.

M. Eminescu, Satira I.

- În lumea asta sunt femei
Cu ochi ce isvorăsc scântei...
Dar, oricât ele sunt de sus,
Ca tine nu-s, ca tine nu-s!

M. Eminescu, De ce nu-mi vii?..

...În lumea cea comună a visa e un pericol,
Și de ai cumva iluzii, ești pierdut și ești ridicol.

M. Eminescu, Satira II.

În Moldova au cei mici despre cei mai mari acest
obicei de pier fără județ, fără vină și fără seamă. Sin-
guri cei mari judecători, singuri pârâși și singuri pli-
nitori legii. Și de acest obicei Moldova nu scapă...

Gr. Ureche, Moldovenii și viața lor.

În nădejdea slugii,
Dai de fundul pungii.

Proverb.

În orice om o lume își face încercarea:
Bătrânul Demiurgos se opintește 'n van.
În orice minte lumea își pune întrebarea
Din nou: de unde vine și unde merge? Floarea
Dorințelor obscure sădite în noian.

M. Eminescu, Impărat și proletar.

I. N. R. I.

Iisus Nazariteanul, regele Iudeilor.

Inscripție pusă pe crucea lui Iisus, din porunca lui Ponțiu
Pilat, în latinește, evreește și grecește.

Inseninează, Doamne ; e grea o zi noroasă,
 Căci inimile noastre se 'nchid și nu iubim.
 Cu rori când este cerul, noi fruntea-ți luminoasă
 Parc'am vedea-o tristă și, Doamne, ne 'ngrozim.

C. A. Rosetti, La o zi innourată.

În sicriu dormi somn de peatră.—Nici un sgomot, nici
 o grijă ;
 Viermii nu te mai întreabă de-ai fost aur, de-ai fost
 schijă :
 Cap de geniu, ori de vită — tot o hârcă scofălcită,
 Goală, — batjocoritoare gură, pururea rânjită.

Al. Vlăhuță, Din prag.

Înșiră-te, mărgărite !

Vorbire fără nici un rost, fără șir.

Formulă pusă în basme la începutul unei povestiri lungi.

Titlul unui poem de d. *Victor Eftimiu.*

Înșiră-te, mărgărite,
 Pe lungi fire aurite,
 Precum șirul din poveste,
 Că 'na'nte mult mai este.

V. Alexandri, Înșiră-te mărgărite.

În tainele naturii e lege ca să sboare
 Amurgul către noapte, aurora către soare.

V. Alexandri, Fântâna Blanduziei I, 6.

Înțelept ca Solomon.

Vezi : Judecata lui Solomon.

În tot ce faci, gândește-te la sfârșit. ✓

Sirach, VII. 40.

Între ai săi a venit și ai săi nu l-au primit pe el.

Sf. Ioan, I. 13.

Într'o sală întinsă, printre căpitani,
Stă pe tronu-i Mircea încărcat de ani.

D. Bolintineanu, Mircea-cel-Mare și solii.

În vaduri ape repezi curg
Și vuet dau în cale,
Iar plopi în umedul amurg
Doinesc eterna jale.

G. Coșbuc, Mama.

În veci aceleași doruri măscate cu-altă haină
Și'n toată omenirea în veci același om;
În multe forme-apare a vieții crudă taină,
Pe toți ea îi înșeală, la nime se destaină,
Dorinți nemărgin te plantând într'un atom.

M. Eminescu, Împărat și proletar.

În vecii vecilor.

Pe totdeauna.

Psalmi, 90, 2.

Sfârșitul rugăciunilor prin care se cere ca ceea ce se dă
să se dea în vecii vecilor.

In vers e mântuirea, când n'ai nimic de spus.

Al. Vlahuță, Slăvit e versul...

În visurile mele înflorit se arată viitorul României.
Suntem milioane de români răslețiți. Ce ne lipsește, ca
să ajungem un neam tare? Unirea, numai unirea! Să
trăiască unirea Românilor!

C. Negri (1812–1876), toast rostit la Paris, la 27 Dec. 1848.

In ziua aceea s'au desfăcut izvoarele adâncului și
jghiaburile cerului s'au deschis.

Biblia, Facerea; cap. VII (descrierea potopului).

In ziua cea de judecată,
Când, față în cer cu Domnul sfânt,
Latina gînt' a fi întrebată
Ce a făcut pe acest pămînt,
Ea va răspunde sus și tare:
„O! Doamne 'n lume cât am stat,
„In ochii săi plini de admirare
„Pe tine te-am reprezentat!“

V. Alexandri, Cântecul gîntei latine.

Isaia dăntuește.

Psalm recitat la cununie.

Familiar: căsătorie.

Își poartă crucea.

Matei, X. 33.

Indură suferințe grele.

lubește pe aproapele tău ca pe tine însuși.

Levitic, X·X. 16 și Matei, XIX. 19, 22, 39.

Iubirea e tare ca moartea.

Impăratul Solomon, Cântarea Cântărilor 8, 6.

Iubire, sete de viață,
Tu ești puterea creatoare,
Sub care inimile noastre
Renasc ca florile în soare.
Și îmbătate de-al tău farmec,
Ce peste lume se așterne,
În tremurarea lor de-o clipă,
Visează fericiri eterne.

Al. Vlahuță, Iubire.

J

Jalbă la Carvasara.

Se zice în batjocură unuia, care te amenință cu reclamații la cei de sus.

Carvasaraua era direcția vămilor și când plângerea trebuia să fie îndreptată la dragătoria competentă, cum ar fi ministerul de interne, de pildă, să trimiți pe cineva să te reclame la vămi, era evident caraghios. De aceea, era firesc răspunsul; «Jeluește-te la Carvasara» sau «Poți să dai jalbă și la Carvasara!» adică: «Nu-mi pasă de amenințarea ta, fă ce poțtești!».

Jidovul rătăcitor.

Vezi: Ahasverus.

Joi după Paști.

Niciodată.

Judecata lui Paris.

Expresie întrebuințată, când e vorba de o dispută în privința frumuseții unei femei.

Mitologia spune că Paris, fiul lui Priam și al Hecubei, dăte Venerei premiul frumuseții disputat de Minerva și Junona; el răpi pe Elena, soția lui Menelau, ceea ce deslănțuie războiul Troiei, în care fu ucis.

Vezi: Mărul discordiei.

Judecata lui Solomon.

Regii, I. 3,16 – 28.

A rămas vestită hotărîrea lui So'omon într'o ceartă dintre două femei pentru un copil, despre care fiecare pretindea că e al ei.

Se mai zice *Înțelepciunea lui Solomon* sau *înțelept ca Solomon*.

Jugul aduce mântuirea precum furtuna liniștea.

Al. Russo, Cântarea României.

L

**La apa Vavilonului,
Jelind de sora Domnului,**

Mitropolitul *Dosoftei* (1624—1693), Psaltirea.

Inceputul unuia din cei mai frumoși psalmi ai lui Israel (ps. 86), privitor la robia din Babilon. Se citează spre a se arăta trista soartă a exilaților, prizonierilor, etc.

Labirint.

Incălcirea ițelor unor afaceri, mare încurcătură, drumuri încrucișate pe unde umbli anevoe.

Labirintul era un edificiu clădit de către arhitectul Dedal în Creta.

El cuprindea foarte multe galerii, din care se putea ieși cu greu.

Se mai zice și *dedal*, după numele arhitectului care a construit labirintul.

Vezi: *Firul Ariadnel.*

La Calendele grecești.

La Sf. Așteaptă, la Paștile cailor, niciodată.

La ce statornicia părerilor de rău,
 Când prin această lume să trecem ni-e scris
 Ca visul unei umbre și umbra unui vis?

M. Eminescu, Despărțire.

Lacrima e un leac al firii. E prisosul de simțire, care
 nu mai încapă în pieptul omenesc.

Ronetti Roman, Manasse, act. IV,

Lacrimile săracilor nici soarele, nici vântul nu le
 poate usca.

Ion Neculcea (1672—1745).

La Dumnezeu nu-i nimic cu neputință.

Sf. Luca, I. 37.

L-a făcut cu ouă și cu oțet.

L-a judecat aspru, l-a făcut de ocară.

La fapte bune puțini s'adună;
 Mult pot puțini buni împreună.

Iancu Văcărescu, Floarea la închisoare.

La gât purta o cruce, simbol de sărăcie,
 Și 'n inimă durerea, eternă bogăție
 A celor ce pe lume se zic desmoșteniți.
 Vai! negreșit aleșii sunt cei nefericiți!

N. Nicoleanu (1835—1871), O victimă.

La Grec milă, sau omenie, sau dreptate, sau neviclesug,
sau frică de D-zeu, nici unele de acestea nu sunt. Numai
când nu poate să facă rău, se arată cu blândețe; iară
inima și firea tot cât ar putea să facă răutate.

Ion Neculcea, Letopisețul Țării Moldovei.

La început a fost cuvântul.

Evangelhia.

La 'nceput pe când ființă nu era, nici neființă,
Pe când totul era lipsă de viață și voință,
Când n'ascundea nimica, deși tot era ascuns,
Când pătruns de sine însuși odihnea cel nepătruns,
Fu prăpastie? genună? Fu noian întins de apă?
N'a fost lume pricepută și nici minte s'o priceapă,
Căci era un întunec ca o mare fără'o rază,
Dar nici de văzut nu fuse și nici ochiu care s'o vază.
Umbra celor nefăcute nu 'ncepuse a se desface,
Și în sine împăcată stăpânea eterna pace!

M. Eminescu, Satira I.

L-a întărcat Scaraoțchi !

E foarte șiret.

In Moldova, Scaraoțchi e căpetenia dracilor.

La mânie cu zăbavă, la îndurare cu grabă, la blân-
dețe cu tărie și la cuvânt cu statornicie.

*Vornicul Iordache Golescu (1768—1840),
Povătuiri și cuvinte înțelepte.*

La noi și la Dumnezeu nimic nu-i cu neputință.

Zicătoare.

La culmele

Lanț ruginit, verigă cu verigă,
Iubirea dintre oameni se desface:
Când fiara ostenită 'n Cain-tace,
E sângele lui Abel care strigă.

Al. Vlahuță, Sub legea tunului.

La orice treabă de Stan-Păfitul întrebă.

Anton Pann, Povestea vorbeii.

La Paris, în Londra, 'n Viena,
Dela Sena
Pân' la marea de Azof,
Vede toată învățătura
Că e gura
Și stomacul filosof!

Al. Deparațianu, Vara la țară.

La Paștile cailor.

La Sf. Așteaptă, niciodată.

L-a prins cu ocaua mică.

S'a dat de gol, l-a prins asupra faptului.

Această zicătoare a rămas din vremea Fanarioților, când măcelarii și brutarii, prinși înșelând la cântar, erau țintuiți în pragul prăvăliei lor de sfârceul urechii.

Lasă-mă, că te las.

Se zice de un om moale, nehotărit, nepăsător.

Lăsând ale lumei mare
Cinsti, nădejdi și fumuri seci,
Amăgiri cu 'ncredințare,
Vrăjmași calzi, prieteni reci.

I. Văcărescu, Primăvara amorului.

Lasă frunzele pustiei și bățăilor de vânt:
Nimărui de veci nu-i dată fericirea pe pământ.

Al: Vlahuță, Ce te uiți cu ochii galeși.

...Lăsându-te la pieptu-mi
Nu știam ce-i pe pământ,
Ne spuneam atât de multe
Făr'a zice un cuvânt.

M. Eminescu, Pe aceeași ulicioară.

Lăsați copii să vină la mine, că a lor e împărăția
cerurilor.

Matei, XIX. 14.

La Sf. Așteaptă.

La calendele grecești, niciodată.

La steaua care-a răsărit
E o cale-atât de lungă,
Că mil de ani i-au trebuit
Luminii să ne-ajungă.

M. Eminescu, La steaua...

La străini am stat la masă
 Și cu ei m'am ospătat;
 Dar gândind la mine-acasă,
 Lacrimi râuri am vărsat.

Gh. Crețeanu, Cântecul străinătății.

Latina gintă e regină
 într'ale lumii ginte mari:
 Ea poartă în frunte o stea divină
 Lucind prin timpii seculari.

V. Alexandri, Cântecul gintei latine.

La toate țările urâtă este tirania.

Miron Costin, Letopisețul Țării Moldovii.

L-a trecut Dunărea !

L-a înjurat cumplit, l-a amenințat grozav.

L-a trecut sub furcile caudine.

L-a silit să primească condiții umilitoare.

L-a umplut de Filipești.

Ironie : L-a pricopsit.

Laurii lui Miltiade nu mă lasă să dorm.

Răspunsul dat de generalul atenian *Themistocle* (537-470 în. de Chr.) prietenilor săi cari, — după lupta dela Marathon, — îl vedeau adesea dus pe gânduri.

Plutarch, Themistokles 3. — Cicerone, Tuscul. IV. 19.

Cuvintele acestea au rămas deviza unei emulațiuni nobile, car mai adeseacri a invidiei.

Câteodată se reamintesc și în ironie sau în glumă.

La vremuri noi, oameni noi.

M. Kogălniceanu (1817—1891).

Libertatea este fiica celui mai de jos popor,
Al ei leagăn e bordeiul și acasă-i pe ogor.

Ronetti Roman, Radu.

Literă de evanghelie.

Ceva sfânt, sigur.

«Pentru mine tot ce zice el e literă de evanghelie».

X Liturghie cu bragă.

Lucru neisprăvit, zăpăcit.

Se ia și în sens de *rasoleală* sau *a da rasol* și în sens de încurcătură, desamăgire.

Locuința mea de vară

E la țară :

Acolo eu voi să mor,

Ca un fluture pe floare,

Beat de soare

Și parfum încântător !

Al. Deparațianu, Vara la țară.

Lucrători în via Domnului.

Matei, XX.

Oameni așezați, cari trec drept sfinți.

Lumea ce ai fost visat-o neaflând'o nicăirea,
Caută-ți în tine însuți liniștea și fericirea.

Al. Vlahuță, Liniște.

...Lumea-i cum este, și ca dânsa suntem noi.

M. Eminescu, Epigonii,

Lumea 'ntreagă stă 'n mirare!
Țara-i mică, țara-i tare,
Și dușmanul spor nu are!

V. Alexandri, Dumbrava Roșie.

Lumea noastră e un mare
Stârv din care
Mii de bestii se nutresc.

Al. Deparațianu, Vara la țară.

Lumea răvășită se întocmește iarăși, dar cu încetul
și cu durere mare; neamurile trec în ispite și cercări,
până ce intră priceperea într'însele și se înțeleg; așa
și ferul numai prin foc se înmlădie, se netezește și se
face strălucitor.

Al. Russo, Cântarea României.

Luminează-te și vei fi:
Voește și vei putea.

De pe frontonul *Românului* lui C. A. Rosetti,

...Lună tu, stăpâna mării, pe a lumii boltă luneci,
Și gândirilor dând viață, suferințele întuneci.

M. Eminescu, Satira I.

Luncă, luncă, dragă luncă ! raiu frumos al țării mele
Mândră'n soare, dulce'n umbră, tainică la foc de stele !
.....

Umbra ta răcoritoare, adormindă, parfumată,
Stă aproape de lumină, prin poene tupilată,
Ca o nimfă pânditoare de sub arbori înfloriți,
Ea la sânul ei atrage călătorii fericiți.

V. Alexandri, Lunca din Mircești.

Lupi în piele de oae.

Matei, VII, 13.

Se întrebuițează, când vorbești de oameni prefăcuți
cari umblă cu duhul blândeței până își fac mendrele.

Lupta întărește pe cel slab și primejdia mărește pe
cel tare...

Al. Russo, Cântarea României.

M

Mă duc să caut stăpân; dă, Doamne, să nu gădesc.
Se zice despre un om nehotărit, care pornește într'o
direcție cu gândul de a nimeri în sens contrariu.

Mai ales este numele bun decât bogăția multă.

Solomon, XXII. 1.

Mai am un singur dor :
În liniștea serii,
Să mă lăsați să mor,
La marginea mării.

Să-mi fie somnul lin
Și codrul aproape,
Să am un cer senin,
Pe 'ntinsele ape.

M. Eminescu, Mai am un singur dor.

Mai bine câine viu decât leu mort.

magar

șezor

Eclesiastul, IX. 4.

Mai bine este moartea cu cinste decât viața cu amar
și ocară.

Invățăturile lui Neagoe, pentru fiu-său Teodosie.

Maica Roma cea bătrână
Mi-a pus arma asta 'n mână.

V. Alexandri, Sentinela Română.

Mai curând va trece fun'ia corăbiei prin urechile a-
cului decât să intre bogatul în împărăția cerurilor.

Matei, XIX. 24.

— Mă 'nșal'-auzul ori eu am un vis ?
Capul ce se pleacă paloșul nu-l taie,
Dar cu umilință lanțu 'l încovoaie !

.....
Doamne, tu ai dreptul a schimba 'n mormânturi,
Pentru neatârnavare, oameni și pământuri ;
Dar nu ai p'acela ca să-i umilești !
Poți ca să-i sfărâmi, dar nu să-i robești !
Dacă mâna-ți slabă scepstrul ți-o apasă,
Altuia mai harnic locul tău îl lasă.

D. Bolintineanu, Daniil Sihastru.

De obicei se citează numai primele trei și ultimele
două versuri.

Mai nebun e omul cel nepăsător
Ce scapă dintre brațe-i norocul fugător.

V. Alexandri, Fântâna Blanduziei.

Mama (ciuma) pădurii.

Ființă urâtă și spăimântătoare.

Legende spun că mama pădurii e o zână, care, sub forma unei babe gârbovite, pândește la marginea codrului pe cei rătăciți, îi ademenește și-i ucide.

**Mama pentru-al ei copil are scumpe desmierdări,
Are inimă cu ochi, are ochi cu sărutări;
Plânsul lui e plânsul ei; orice 'l doare, pe ea doare,
Ea trăește pentru el; când el moare și ea moare.**

V. Alexandri, Mărgărinta din Muscel.

**Mâna, care a dorit sceptrul universului și gânduri
Ce-au cuprins tot universul, încap bine 'n patru scânduri.**

M. Eminescu, Satira I.

Mana din pustie.

**Hrană miraculoasă, pe care Dumnezeu a trimis-o din
cer evreilor în deșerturile Arabiei.**

Biblia, II. 16, 21, 24.

Prin extensiune: Aliment îmbelșugat și ieftin.

Figurat: Belșug, spor, folcs. *Mană** cerească, hrana sufletului.

**Mândruliță dela munte,
Ce nu treci colea pe punte,
Să te strâng la pieptul meu?
Că te-aș face, zău, puicuță,
Să urăști a ta căsuță,
Și să uiți pe Dumnezeu.**

V. Alexandri, Mândruliță dela munte.

Mane, tekel, fares.

Cântărit, numărat, împărțit.

Cartea lui Daniil, cap. V. 25.

Amenințare profetică pe care o mână nevăzută a scris-o pe pereți sălii în care Baltazar se deda la ultima sa orgie, în timpul când Ciru pătrundea în Babilon. Regele fu ucis în noaptea următoare, iar Babilonia fu împărțită între Mezi și Persi.

**Manole, Manole,
Meștere Manole,
Zidul rău mă strânge,
Viața mi se stinge.**

V. Alexandri, Mănăstirea Argeșului.

Mare-i grădina lui D-zeu.

Variantă a expresiei: «Dumnezeu a umplut pământul cu tot felul de lighioane», cu înțeles de: Mulți proști sau nebuni mai sunt pe lume.

Mari sunt minunile tale, Doamne!

Se întrebuintează când vrei s'arăți o situație ce iese din comun, o faptă la care nu te așteptai.

Martie din post nu lipsește.

Fiindcă oricând ar cădea Paștele, Martie apucă în total sau în parte postul.

Aluzie la îndrăzneții cari, cu sau fără rost, se vără, se insinuiază, linguseșc, sunt nelipsiți acolo unde n'au ce căuta.

Mărul discordiei.

Pricină de ceartă, de neînțelegere.

Discordia, zeiță răufăcătoare, fiica Noptii și sora lui Marte, fu alungată din cer de către Jupiter. Furioasă că n'a fost poftită la nunta lui Peleu cu Thetis, aruncă un măr de aur în sala ospățului, în care se aflau Junona, Minerva și Venerra. Acel măr urma să fie dat celei mai frumoase dintre cele trei zeițe, Paris, fiul lui Priam și al Hecubei, dete Venerei mărul de aur.

Din această legendă mitologică vin expresiile *Mărul discordiei* și *Judecata lui Paris*.

Expresia «mărul discordiei» se găsește întâia oară în Justinus (XII, 15, XVI, 3); iar «judecata lui Paris» în *Eneida* lui Virgiliu (I, 27).

Matusalem.

Patriarh evreu, care a trăit 969 de ani.

Biblia.

A îmbătrâni ca Matusalem. — E un Matusalem.

**Mergi în calea datoriei, dacă'n pace vrei să mori;
Căci mărirea pământească este-o umbră trecătoare,
Fericirea are aripi și din creangă 'n creangă sboară.**

Ronetti Roman, Radu.

**Mergi și strânge oastea, pentru țară mori,
Și-ți va fi mormântul coronat cu flori.**

D. Bolintineanu, Mama lui Ștefan-cel-Mare.

**Microscopice popoare, regi, oșteni și învățați,
Ne succedem generații și ne credem minunați.**

M. Eminescu, Satira I.

Mielul lui Dumnezeu,

Sf. Ioan, I. 29.

Pâinea lui Dumnezeu, om bun, fire blândă.

Epitet dat și lui Ișus.

Se spune și în ironie de un ticălos, intrigant sau fățarnic.

Mihnea 'ncalecă, calul său tropotă,
Fuge ca vântul,
Urlă pădurile, fășie frunzele,
Geme pământul...

D. Bolintincanu, Mihnea și baba.

Minciuna stă cu regele la masă...

Doar asta-i cam de mulțisor poveste:

De când sunt regi, de când minciună este,

Duc laolaltă cea mai bună casă.

Al. Vlahuță, poezia 1907.

Poetul caracterizează admirabil cauzele politice și sociale ce au dus la răscoalele țărănești din 1907. Primul vers din acest citat exprimă lămurit aceste pricini și a rămas ca o caracterizare a coteriilor de palat ce țin totdeauna pe rege departe de popor.

Minte de îngheață apele.

Le toarnă atât de gogonate încât aproape să creadă
și el minciunile ce îndrugă.

Mincinos de frunte.

Minuni în vremea noastră nu văd a se mai face;

Dar că vorbeau odată lemne și dobitoace,

Nu rămâne 'ndoială; pentru că de n'ar fi,

Nici nu s'ar povesti.

Gr. Alexandrescu, Toporul și pădurea,

Se citează de obicei numai primul vers.

Mișelul răbdă... omul viteaz nu-i răbdător :
Cu brațul lui de sineși el e liberator.

V. Alexandri, Despot-Vodă V. 4.

Moară tonții în palate,
Imbrăcate
In covoare d'Isphan ;
Ei, ce chem pietrele triste
Ametiste
Și părinte—pe tiran.
Mie dați-mi valea verde,
Unde pierde
Omul negrele gândiri,
Unde-ți uii de infamia
Și sclavia
Auritelor zidiri !

Al. Deparașianu, Vara la țară.

Moartea cu viața a stins toată plăcerea—
Cel ce în astă lume a dus numai durerea,
Nimic n'are dincolo, căci morți sunt cei muriți.

M. Eminescu, Impărat și proletar.

Moartea nu va să știe
De averi, de bogăție.

Moartea nu vine când o chemi,
Ci te ia când nu te temi.

Moarte tirană, tu iei din lume,
Pe cei mai tineri, cei mai frumoși,
Zmulgi copilașii de lângă mume,
Cruți pe bătrânii neputincioși !

Al. Deparașianu, Elegie.

Mort era și a înviat, perdut era și s'a aflat.

Evanghelia, parabola fiului risipitor.

Moș Teacă.

Porecla ofițerilor, care țin prea mult la vechile deprinderi și reguli militărești.

Mucenicii sângelui tău n'au zis oare: Și Domnui va scula pe unul dintre voi care va așeza pe urmașii voștri în volnicia și puterea lor?

Al. Russo, Cântarea României.

Muirea bună e aur și argint, iar cea rea s'o dai dracului.

Zicătoare.

Multe bunuri are omul;
Dar virtutea cea mai mare
E să nu se ție mândru
Cu virtuțile ce are.

G. Coșbuc, Puntea lui Rumi.

Mult e dulce și frumoasă
Limba ce-o vorbim!
Altă limbă armonioasă
Ca ea nu găsim!

.....

O vorbiți, scriți românește,
Pentru Dumnezeu!

G. Sion Limba românească.

Multe flori sunt, dar puține
 Rod în lume o să poarte:
 Toate bat la poarta vieții,
 Dar se scutur multe moarte.

M. Eminescu, Criticilor mei.

Multe păcate îi se vor erta, căci mult a iubit.

Sf. Luca,

Isus despre femeea care a păcătuit.

Mulți câini latră la urs, dar nici unul nu-l mușcă.

Din popor.

† Mulți chemați, puțini aleși.

Matei, XX. 16; XXII, 14.

Insemnează: din câți sunt chemați să îndeplinească o misiune, puțini corespund așteptărilor.

Mulțumescu-ți ție, Doamne, că nu sunt ca alții.

Sf. Luca, XVIII, 11.

Se spune în ironie, când se vorbește de fățarnici.

† Munca are rădăcini amare, dar roade dulci.

Proverb.

Murim mai bine'n luptă cu glorie deplină,
 Decât să fim sclavi iarăși în vechiu-ne pământ.

Andrei Mureșianu, Desteaptă-te Române.

(Muscălește-om învăța
Limba când ni s'o tăia,

Cântec popular.

Basarabeni, — cu toate silințele rușilor de a-i desnaționaliza în cei 106 ani cât au stăpânit pe nedrept acea provincie, — și-au păstrat foarte bine limba și obiceiurile strămoșești. Ei aveau un cântec, ce cuprindea versurile de mai sus.

N

N'am putut pentru ca s'o tratez cu refuz.

I. L. Caragiale, O noapte furtunoasă I. 1.

E una din numeroasele ironizări ale graiului mahala-
giilor bucureșteni, ironizări foarte numeroase în comedia
aceasta.

N'am venit să stric Legea, ci s'o îndrept.

Așa răspundea Isus fariseilor cari-l ispitiau asupra gân-
durilor sale.

Nan.

Tipul popular al nătângului.

Caută Nan iapa și el călare pe ea.

Anton Pann.

Narcis, văzându-și fața în oglinda sa, izvorul,
Singur fuse îndrăgitul, singur el îndrăgitorul.

M. Eminescu, Călin.

N'are duhul sfânt.

Nu știe, nu poate prezice viitorul.

N'aruncați mărgăritare înaintea porcilor.

Matei, VII. 6.

Nu vorbi înaintea unui ignorant de lucruri pe cari nu le înțelege, nu-i da lucruri prețioase de a căror valoare nu-și poate da seama.

Nu strica orzul pe găște. — Nu pune belciug de aur la râtul porcului.

N'aude, n'a vede (n'a greu pământului).

Tont, năuc.

Numele unui erou în basme.

N'avem oști; dară iubirea de moșie e un zid,
Care nu se înfiorează de-a ta faimă, Baiazid!

M. Eminescu, Satira III.

N'avem puteri și chip de-acum,
Să mai trăim cerșind mereu,
Că prea ne schingiuesc cum vreau
Stăpâni luați din drum.

G. Coșbuc, Noi vrem pământ.

Nebiruit e omul ce luptă cu credință!
El știe că pe lume nimic zadarnic nu-i;
Că, dincole de truda și jertfa clipei lui,
În taină, vremea țese la sfânta biruință.

Vlahuță, Triumful așteptării.

Nebun acel ce vede trecând o fericire
Și nu-i aține calea s'o prindă cu grăbire!

V. Alexandri, Fântâna Blanduziei I. 5.

Nectar și ambrozie.

Băutură și hrană delicioasă ale zeilor din Olimp. Ambrozia făcea nemuritori pe cei cari o gustau.

Omer, Odiseea V. 93.

Figurat: Mâncări și băuturi rare, nespuse de gustoase.

Ne dase nume de curcani
Un hătru bun de glume,
Noi am schimbat lângă Balcani
Porecla în renume.

V. Alexandri, Peneș Curcanul.

↳ Nenorocirile vin una după alta.

Ezekiel, 7, 5.

Un proverb francez spune, că o nenorocire nu vine
niciodată singură,

Un malheur ne vient pas jamais seul

Nici cum să îngăduiești ca cei răi pe cei buni să-i
stăpânească.

Și cei proști de minte celor cu minte bună să le
poruncească;

Căci cu cât neștiința și răutatea le vei necinști,
Cu atât știința și bunătatea mai mult vor înflori.

Vornicul Iordache Goleșcu.

Nici încline a ei limbă
 Recea cumpăn'a gândirii
 In spre clipa ce se schimbă
 Purtând masca fericirii,
 Ce din moartea ei se naște
 Și o clipă ține poate;
 Pentru cine le cunoaște,
 Toate-s vechi și nouă toate.

M. Eminescu, Glosa.

✓ Nici o avere mai cu temei ca înțelepciunea.

Vornicul Iordache Golescu.

✓ Nici o viclenie n'o întrece pe-acea a femeii.

Sirach, 25, 28.

Nici timpurile grele,
 Nici dușmanul cel păgân,
 N'au curmat zilele mele,
 Căci am fost oricând Român.

Gh. Tăut, Românul.

Nici un prooroc n'a ieșit din Galileia (Nazaret).

Evreii aveau o părere foarte proastă despre Galileeni și nu se așteptau ca în acel ținut să se ivească un profet.

Nimărui de veci nu-i dată fericirea pe pământ.
 Dumnezeu trece făclia dragostei din mână'n mână,
 Noaptea cade grea și rece peste inima bătrână.

Al. Vlahuță, Ce te uiți cu ochii galeși?

Nimeni nu-i prooroc în țara lui.

Sf. Luca, IV. 24.

Nimeni nu poate sluji la doi stăpâni.

Matci, VI. 24.

Nimic nou sub soare.

Nihil novi sub sole

Solomon, Ecclesiastul I. 1, 10.

Tot ce este a mai fost. — Nu se petrece, nu se întâmplă nimic pe pământ, eare să nu se fi făcut ori petrecut mai înainte.

Nimic nu-i mai de răs ca plânsul
In ochii unui luptător.

O luptă-i viața; deci te luptă
Cu dragoste de ea, cu dor.

G. Coșbuc, Lupta vieții (gazel).

Nimrod vânătorul

Biblia, I. 10, 9.

Nimrod era nepotul lui Noe și Sf. Scriptură îl numește un vânător puternic înaintea Domnului.

Despre un vânător îndrăzneț și pătimăș se zice, că e un Nimrod.

Nod în papură sau Pete în soare.

Se zice, când vrei să găsești cu tot dinadinsul cusur acolo unde nu e.

Noi alergăm, sburăm spre o rază sfântă,
Pe care-am vrea s'o coborîm în viață;
Dar cea mai slabă piedică ne 'ngheață,
Și numai gândul luptei ne 'nspăimântă...

P. Cerna, Floare și genune.

Noi citim luptele voastre, cum privim vechea armură,
Ce un uriaș odată în războaie a purtat;
Greutatea ei ne-apasă, trece slaba-ne măsură,
Ne 'ndoim, dac' așa oameni într'adevăr au stat.

Gr. Alexandrescu, Umbra lui Mircea la Cozia.

Noi, frații tăi, potaie?
O să-ți dăm o bătaie,
Care s'o pomenești.

Gr. Alexandrescu, Câinele și cățelul.

E ironizarea parvenitului, căruia i-e rușine cu rudele
sărace.

Nu ascundeți lumina sub obroc.

Matei, V. 5.

Nu ascundeți adevărul.

Nu aurul este bogăția neamurilor, nu neavutul este
sărăcia oamenilor.—Avuțiile de aur sunt peritoare; să-
răcia harnică e o bogăție ce nu se răpește; munca e
o bogăție veșnică.

Al. Russo, Cântarea României.

Nu cerceta aceste legi,
Că ești nebun, când le 'nșelegi!

G. Coșbuc, Moartea lui Fulger.

Nu dascălul carele în toate zilele în școală învață,
ce cea ce împodobește viața ucenicilor cu vrednicii
și învățături fericit și la nume vestit este, și a fi se cade.

Dumitru Cantemir.

✓ Nu de moarte mă cutremur, — ci de veșnicia ei...

Al. Vlahuță, Din prag...

✓ Nu e nou nimic sub soare,
Nu e nou nimic;
Bea, mânâncă, doarme, moare,
Și mare și mic.

Al. Deparațianu, Nihil novi sub sole.

✓ Nu este alta și mai de folos în toată viața omului
zăbavă decât cetitul cărților.

*Miron Costin, predoslovie la
«Cartea pentru descălcatul dintâi.»*

Nu este bine a lua pâinea fiilor și a-o arunca
câinilor.

Evang. Marcu, VII, 2. 6.

Insemnează să îngrijești mai întâi de ai tăi, apoi de
străini.

Nu este bine mai mare decât pacea, care e un dar
ceresc, al căreia și numele numai este mai dulce decât
orice.

Sf. Vasile, Ep. 43. 1, Ep. 70.

✓ Nu face, că ți se va face.

Proverbele lui Solomon, 24. 29.

Nu-i ajungi nici cu prăjina la nas.

De fudul ce-i, nici nu mai poți sta de vorbă cu el.

✓ Nu-i bine să fie omul singur.

Aluzie la celibatari.

Biblia, I 18.

✗ Nu-i mai grea boală decât cu punga goală.

Anton Pann, Povestea vorbeii.

Nu-i nimic al nostru decât mormântul rece,
Și el ca noi devine un putregai ce trece !

V. Alexandri, Despot-Vodă, V. 4.

✓ Nu-i nimica să stea 'n veci : toate trec în lume,
Toate's nestătătoare, toate's niște spume.

Miron Costin, Viața lumii.

✓ Nu 'nvie morții — e 'n zadar, copile !

M. Eminescu, Sonet.

✓ Nu-i plânsul unei inimi numai
Și-al unei clipe trecătoare,
Ci neamul nostru 'ntreg își cântă
Durerile de care moare !

O. Carp, Doina.

✓ Nu judecați, ca să nu fiți judecați.

Matei, VII. 1.

Nu lăuda pe nimeni înainte de a fi murit.

Sirach, XI. 29.

...Nu lumina
 Ce în lume-ai revărsat-o, ci păcatele și vina,
 Oboseala, slăbiciunea, toate relele ce sunt
 Într'un mod fatal legate de o mână de pământ,
 Toate micile mizerii unui suflet chinuit
 Mult mai mult îi vor atrage decât tot ce-ai gândit.

M. Eminescu, Satira I.

Numai noi să n'avem falșii noștri !...

I. L. Caragiale, O scrisoare pierdută III. 5.

Oratorul dela întrunirile publice din provincie, luat de curent și proslăvind virtuțile cetățenești, uită în toiul avântului patriotic că falimentul nu-i o virtute și proslăvește un delict.

Numai omu-i schimbător,
 Pe pământ rătăcitor...

M. Eminescu, Revedere.

Nu mai răscoli cenușa năruitelor povești!
 Strașnica veghere-a vremii cu nimic n'o amăgești.
 După anii duși în neguri nu te mai uita cu jal, - dep
irag
 Dă-i pe veci uitării: Morții nu se mai întorc din cale.

Al. Vlahuță, Ce te uiți cu ochii galeși?

Numărul lor e legiune.

Sf. Marcu, V. 9.

Numărul proștilor e nesfârșit.

Solomon, Eclesiastul, I. 15.

Numele bun e mai bun ca bogăția.

Proverbe, XXII. 1.

Nu, nu-i mormânt în care al nostru neam să'ncapă:
Adânc și larg deschidă-l vrăjmașii tăi, Române,
S'or prăvăli într'ânsul acei cari ți-l sapă:
Furtunile rup norii—și soarele rămâne!

Al. Vlahuță, Eroilor martiri.

Nu, nu te-aștepta să-ți fie cu flori calea semănată,
Munca de artist e crudă și e trist' a ei răsplată.

Al. Vlahuță, Liniște.

Nu prea e dus pe la biserică.

Nu se teme de nimeni, nu ține seamă de nimic,

X Nu se'ngrașă porcul în ziua de Ignat

Proverb.

Tot lucrul la vremea lui.

Nu se prăpădește cu firea.

E tembel, lucrează încet.

Nu spera când vezi mizerii
La izbândă făcând punte,
Te-or întrece nătărăii
De-ai fi cu stea în frunte.

M. Eminescu, Glosa.

✓ Nu spune prietenului ceea ce nu vrei să afle dușmanul.

Zicătoare arabă.

Nu știe ce hram ține.

Nu știe cărei credințe sau cărei grupări politice aparține — Fire șovăitoare.

...Nu știi ce otrăvire

Ascund unele plante sub mândra înflorire.

V. Alexandri, Ovidiu III. 3.

Nu știi cum se urmează, nu pricep cum se poate,
Dar văd că cei puternici oriunde au dreptate.

Gr. Alexandrescu, Dreptatea leului.

Nu știu gândirea-mi în ce să-o sting:
să râd ca nebunii ? să blestem ? să plâng ?

M. Eminescu, Mortua est.

Nu știu, n'am văzut.

Intrebunițezi expresia, când vrei să scapi de răspundere.

Caracterizează pe omul fricos.

Ia pe «nu știu, n'am văzut» în brațe».

✓ Nu sunt vremile sub cârma omului, ci bietul om sub vremi.

Miron Costin.

✓ Nu-ți pară rău de niciun bine
 Te miște orișice suspin;
 Din câți trăesc pe lumea asta
 Nu-ți fie nimenea străin.
 Și chiar de nu iubești pe oameni,
 Tot fă-le bine oricât poți;
 Și râzi, de vrei, de fiecare,
 Dar plânge-i la un loc pe toți.

Gheorghe din Moldova.

✓ Nu-ți tăvăli talentul prin saloanele bogate,
 Unde capul nu gândește, unde inima nu bate,
 Decât dup'o anumită și stupidă învoială,
 Unde omul i-o păpușă și viața o spoială!

Al. Vlahuță, Liniste,

✓ Nu trăim ca să mâncăm, ci mâncăm ca să trăim.
 Filozoful grec *Socrate* (470—400 în. de Chr.).

Nu uita că doamna are minte scurtă, haine lungi.

M. Eminescu, Dalila.

Nu uita trăind de corbul
 Și de vulpea lui Esop.

Dacă ești cinstit, n'ai teamă
 De dușman, de-ar fi Ciclop.

Gh. Coșbuc, Gazel.

Nu va rămâne aci nici piatră peste piatră.

Matei, XXIV. 2.

Se zice despre lucruri și situații menite unei nimiciri cumplite.

Nu vărsați lacrimi pe mormintele eroilor, ci mai curând slăviți-i în cântece, așa ca faima numelui lor să rămână un ecou prin legenda veacurilor.

Maria, regina României.

Nu vreau moartea păcătosului, ci mântuirea lui.

Prof. Ezechiel, cap. 33, versetul 14.

O

Oae rătăcită.

Psalmii, 119, 176.

Om nestatornic, care a colindat pe la stăpâni mulți.

Oamenii din toate cele fac icoană și simbol,
Numesc sfânt, frumos și bine ce nimic nu însemnează,
Impărțesc a lor gândire pe sisteme numeroase
Și pun haine de imagini pe cadavrul trist și gol.

Eminescu, Epigonii.

O aripă de gază, un sunet și-o lumină,
Au stârnit și totuși atâția uriași,
Făcuți să 'nfrunte vremea, s'au prefăcut ruină
Și-au dispărut din lume fără a lăsa urmași.

D. Anghel, Cântecul greerului.

Obiceiul pământului

Drept stabilit de uz și având uneori putere de lege ;
legi nescrise, transmise prin tradiție.

La noi, obiceiul pământului a ținut până la Condițiile
lui Calimach și Caragea (1817).

Se spune adeseori în ironie, când e vorba de năravuri,
ale slujbașilor mai ales.

O biruință a la Pyrrhus.

Astfel se numește o izbândă prea scump plătită.

După câștigarea luptei dela Asculum (279 înainte de Chr.), Pyrrhus, regele Epirului, a exclamat: Încă o biruință ca aceasta asupra Romanilor și suntem pierduți!

Obolul văduvei.

Sf. Marcu, XII. 42.

Ban muncit, agonisit cu trudă, rupt dela gură.

✓ O carte bună înlocuește o prietenie, — o prietenie nu poate înlocui o carte bună.

*o singură prietenie
Vasile Conta.*

O carte cu șapte peceti.

Sf. Ioan, V. 1.

O carte sau, in genere, orice lucru greu de înțel s.

✓ Ochi au și nu văd, urechi au și nu aud.

Cuvintele acestea caracterizează idolii popoarelor. Ele s'aplică aceloră, cărora o cauză oarecare le întunecă judecata.

Psalmi, 115, 5, 6.

Ochiu pentru ochiu, dinte pentru dinte.

Pedeapsa trebuie să fie în raport cu greșeala; vinovatul trebuie să sufere legea talionului.

Biblia, II. 21, 24.

O Doamne, Doamne sfinte, mai dă-mi zile de traiu,
Pân' ce-oiu strivi toți lupii, toți șerpii de pe plaiu!

V. Alexandri, Dan căpitan de plaiu.

O ! farmec al prunciei, putere, blând mister !
Când ne zâmbesc copiii, fug norii de pe cer.
Un prunc în fașe este precăt un zeu de mare,
Cu cât el e mai fraged, cu atât el e mai tare.

V. Alexandri, Ovidiu III; 2.

O fi viața chin răbdat,
Dar una știi: ea ni s'a dat
Ca s'o trăim!

Coșbuc, Moartea lui Fulger.

Oh, omule, ești înșelat
În toate câte crezi!

G. Coșbuc, Ideal.

✧ O inimă și un suflet.

Faptele Apostolilor, IV. 32.

O lacrimă e-o lume de tainice dureri,
Ce sunt și'n corp și'n suflet și nu sunt nicăeri.

Duiliu Zamfirescu, Harpista.

O luptă-i viața; deci te luptă
Cu dragoste de ea, cu dor.

Pe seama cui ? Ești un nemernic
Când n'ai un țel hotărîtor.

Tu ai pe-ai tăi ! De n'ai pe nimeni,
Te lupți pe seama tuturor.

G. Coșbuc, Lupta vieții.

O mamă, dulce mamă, din negura de vremi,
Pe freamățul de frunze la tine tu mă chemi.

M. Eminescu, O mamă...

Om cu stea în frunte.

Favorizat de noroc, predestinat.

Om dintr'o bucată.

Fire de bronz, om integru, caracter hotărit.

O, moartea-i un haos, o mare de stele,
Când viața-i o baltă de vise rebele;
O, moartea-i un secol de sori înflorit,
Când viața-i un basm pustiu și urât!

M. Eminescu, Mortua est.

✓ Omul aruncat de patimi în beția răzbunării,
Care n'a simțit durerea, mila, lacrima iertării,
E un om nenorocit.

N. Nicoleanu, O iluziune pierdută.

△ Omul ca iarba, zilele lui ca floarea câmpului.

Psalmi.

Arată nestatornicia soarte omenești.

✗ Omul din fire este mincinos.

Psalmi, 115, 11.

✗ Omul e născut ca să muncească, precum e născută
pasărea ca să zboare.

Cartea lui Iov, V. 7.

Omul e născut pentru suferințe.

Iov, V. 7.

Omule, slabă ființă și la patimi cu plecare,
Unde ți-i înțelepciunea, unde ți-i mîntea cea mare?
De te'nalți și sbori cu mîntea la tronul Dumnezeirii,
De măsori pămînt și ceruri, și pătrunzi tainele firii,—
Nu te'ngâmfa: că ești țârna pe care o poartă vîntul;
Ci te plînge, că în patimi tu singur îți sapi mormîntul.

Costache Conachi (1777—1849); Omule slabă ființă.

Omul fără bani e ca pasărea fără aripi: când să zboare,
cade jos și moare.

Proverb.

Omul fără dușmani nu-i plătește p'elea nici un ban

Anton Pann, Povestea vorbei.

Omul nu trăește numai din pîne.

Biblia, V. 8, 3.

Inseamnă că omul trebuie să-și cultive și mîntea.

O, nesățioasă hirea omului spre lățire și avuție oarbă;
precât se mai adauge, pre atîta rămnește! Poftele o-
mului n'au hotar; avînd mult, cum n'ar avea nimica
îi pare; pe cît îi dă Dumnezeu, nu se satură; avînd
bun al său, și la altuia bun a-l cuprinde cască, și așa
lăcomînd la al altuia, sosește de perde și al său.

Miron Costin, Letopiseți.

Onoarea mea de familist.

I. L. Caragiale, O noapte furtunoasă I. 2.

O nuia în mână lesne se 'ncovoae;
Dar când sunt mai multe, se frâng anevoie.

Anton Pann. Povestea vorbeii.

Unirea face puterea.

Operația a reușit, dar bolnavul a murit.

Se zice în ironie, când e vorba de un chirurg nepri-
ceput, iar prin extensiune, de orice afacere neizbutită.

O povață e un petic alb pe hârtie neagră, o voință
străină altoită pe un suflet străin.

Ronetti Roman, Manasse I.

Opoziție miluită.

Calificativul grupării junimiste, care primise locuri în
parlament sub liberali, pe la 1884.

O rămâi, rămâi la mine, tu cu vers duios de foc,
Sburător cu plete negre, umbră fără de noroc,
Și nu crede că în lume, singurel și rătăcit,
Nu-i găsi un suflet tânăr ce de tine-i îndrăgit.

M. Eminescu, Călin.

Oreste și Pilade.

Nume ce se dă la doi prieteni nedespărțiți.

Oreste era fiul lui Agamemnon și al Clytemnestrei. În
unire cu soră-sa Electra omorî pe mama lui spre a răzbuna
uciderea tatălui său. Achitat de aeropag, ajunsese regele La-
cedemoniei.

Prietenia s-a pentru Pilade, căruia ia dat în căsătorie pe
Electra, a rămas proverbială.

Oricât timp român voi fi,
Nu mă tem că voi peri!

Gh. Tăutu, Românul.

Orice faci, gândește-te la sfârșit.

Sirach, VII. 40.

Fii totdeauna prevăzător.

Orice faptă și orice dorință nu trebuie s'aibe alt țel
decât binele obștesc.

Impăratul roman *Marcu Aureliu*
(a domnit dela 161—180), Cugetări.

Orice lucru cu măsură.

Proverb.

Orice poet, ca rege-i prost;
Dar ca poet e orice rege
Un geniu cum puțini au fost —
Și se'nțelege:
Când moare Nero, el e trist,
Nu ca'mpărat, ci ca artist.

G. Coșbuc, Poet și critic.

Ori să se revizuiască, dar să nu se schimbe nimic;
ori să nu se revizuiască, dar atunci să se schimbe pe-
lci pe colo.

I. L. Caragiale, O scrisoare pierdută III. 1.

Marele nostru satiric ridiculizează în chipul acesta
lipsa de logică a unor oratori dela întrunirile publice.

Oriunde vei merge să calci, o tirane,
Să calci pe-un cadavru și'n visu-ți să-l vezi!
Să strângi tu în mâna-ți tot mâini diafane,
Și orice ți-o spune, tu toate să crezi.

Să crezi că ești geniu; să ai zile multe,
Și toți ai tăi moară, iar tu să trăești!
Și vorba ta nimeni să nu o asculte,
Nimic să-ți mai placă, nimic să dorești !

D. Bolintineanu, Mihnea și baba (Blestemul).

1 Ori vorbește cum ți-e portul, ori te poartă cum ți-e
vorba.

Nu te preface, nu umbla cu viclenii.

O! soartă schimbătoare ce râzi de omenire!
Nebun cine se'ncrede în tine cu orbire!
Nebun cine se urcă pe-al muntelui suiș,
Prăpastia-l așteaptă cu adâncu-i prăvăliș!...

V. Alexandri, Despot-Vodă II. 1.

2 Oștile stau față 'n față.

D. Bolintineanu.

O soțietate fără prințipuri, va să zică că nu le are!

I. L. Caragiale, O scrisoare pierdută I. 3.

* Orzul îl ară boii și-l mănâncă caii.

Unul muncește și altul trage foloasele.

Proverb.

▷ O, te-admir, progenitură de origine română !

M. Eminescu, Satira III.

O temniță adâncă mi-e locuința;
Prin dese, prin negre zăbrele de fier,
O rază perdată îmi spune ființa
Ceresului soare, seninului cer.

Gr. Alexandrescu, Ucigașul fără voe.

P

Păcălă.

Om glumeț și batjocoritor.

Păcălă e bufonul din hasme, tipul vicleniei.

Păcatele tinerețelor.

Psalmii, 25, 7.

Titlul unui volum de *C. Negruzzi*.

Pacea aduce legea care cheazășuește, iar nu asuprește... legea, rod al slobozeniei... legea care apără pe cel slobod de nedreptate și nu apasă pe sărmanul în folosul bogatului... Și multă vreme erau numai oameni fericiți, căci nelegiuirea nu era conosită și cei bogați și cei mai tari nu făceau ei singuri legea după cum le venea lor mai bine și nu călcau dreptul altuia.

Al. Russo, Cântarea României.

Pace vouă (tuturor)!

Sf. Luca, XXIV. 36.

✓ Pagubă 'n ciuperci !
Nn-mi pasă, nu mă atinge.

Pâinea noastră cea de toate zilele dă-ne-o nouă astăzi.

«Tatăl nostru».
Matei, VI. 9—13.

Palid convoi, perdut, uitat,
Coloană funerară,
Ea poartă'n frunte un stigmat...
Amorul sfânt de țară!
O! sfânt, sublim, ceresc amor,
Câți pentru tine mor!

V. Alexandri, Pohod na Sybir.

Pământul nostru-i scump și sfânt,
Că el ni-e leagăn și mormânt:
Cu sânge cald l-am apărat,
Și câte ape l-au udat
Sunt numai lacrimi ce-am vărsat—
Noi vrem pământ!

G. Coșbuc, Noi vrem pământ.

✗ Până aici, mai departe nu !

Iov, 38, 11 ; *Schiller* (1759—1805), *Hoții* II, I.

✗ Până la Dumnezeu, te omoară sfinții !

Adică până s'ajungi să dai ochii cu cel mare, hotărisc
cei mici de soarta ta.

Până vine cheful bogatului, iese sufletul săracului.

Anton Pann, Povestea vorbei.

Parcă ar fi vremea d'apoi !

Ca și când ar fi sfârșitul lumii !

Vezi: Vremea de apoi.

Parcă îi s'au înecat corăbiile!

Îi tot tună și fulgeră; e veșnic ursuz, posomorit.

Parigorie de om bolnav.

Se zice despre aceia, cari se amăgesc cu visuri deșarte.

Părinții mănâncă aguridă și fiilor li se strepezesc dinții.

I. Creangă.

Autorul prezintă astfel într'o admirabilă formă populară teoria eredității, după care copiii suferă urmările păcatelor săvârșite de părinți.

Unul face și altul pătimește.

Paștele cailor.

Numele popular al zilei de Ispas, când caii se satură de iarbă.

Păstrează ce ai.

Biblia, I. 33, 9.

▽ Patima trece, muștrările rămân.

Ronetti Roman, Manase IV.

Patria e aducerea aminte a copilăriei.. coliba părintească cu copacul cel mare din pragul ușii, dragostea mamei... plămuirile inimii noastre .. locul unde am iubit și am fost iubiți.

Al. Russo, Cântarea României.

Păzește limba ta dela rău și buzele tale dela lingușire.

Psalmi, 33, 12, 13.

Pe-aici nu se trece!

E mândra lozincă înscrisă în 1917 cu slove de foc și sânge la Mărășești și pe înălțimile ce domină poarta Oituzului de către divizia 15-a, ce și-a câștigat glorioasa poreclă de *divizia de fer*, sub comanda generalului Eremie Grigorescu.

A ajuns locuțiune populară, exprimând virtutea poporului, conștient că apără un drept sfânt.

▽ Pe-al nostru steag e scris unire:
Unire 'n cuget și 'n simțiri.

Andrei Bârseanu (1858--1922), Pe-al nostru steag.

Pe-a visului ușoară aripă,
Eu când mă pierd, — le uit pe toate;
Dar toate vin și trec în pripă,
Pe-a visului ușoară-aripă!

I. Boniface-Hétrat, Triolette.

Pe bănci de lemn în scunda tavernă mohorită,
 Unde pătrunde ziua printre ferești murdare,
 Pe lângă mese lungi stătea posomorită,
 Cu fețe 'ntunecoase, o ceață pribegită,
 Copii săraci și sceptici ai plebei proletare,

M. Eminescu, Impărat și proletar.

Pe când nu era moarte, nimic nemuritor,
 Nici sâmburul luminii de viață dătător,
 Nu era „azi“, nici „mâne“, nici „eri“, nici „totdeauna“,
 Căci „unul“ erau toate și „totul“ era una.

M. Eminescu, Rugăciunea unui dac.

Pe cea câmpie lungă a cărei tristă zare
 Sub cer, în fund, departe, misterios dispăre,
 Nici casă, nici pădure, nici râu răcoritor,
 Nimic nu 'nveselește pe bietul călător...

V. Alexandri, Bărăganul.

Pe cer când soarele-i apus
 De ce să plângi privind în sus?
 Mai bine ochii 'n jos să-i pieci,
 Să vezi pământul pe unde treci!

G. Coșbuc, Moartea lui Fulger.

✓ Pe cine nu-l lași să moară, nu te lasă să trăiești,

Proverb.

α Pe mulți i-a pierdut aurul.

Sirach, VIII. 3.

...Pentru calul meu
 Mă prind de piept cu Dumnezeu —
 Ai inimă! Tu poți să ai
 Mai vrednici și mai mândri cai.
 Dar eu, stăpâne, eu?

G. Coșbuc, El Zorab.

Pentru cine vrea, în puțin timp și din nimica se fac
 multe și mari.

Bogdan P. Hasdeu, Ioan-Vodă cel cumplit.

Pentr'un sărac, ce simte, nu e rană sufletească
 Mai grozavă decât mila rea și disprețuitoare,
 Cu care-l privesc bogații din deșarta lor splendoră!

Al. Vlahuță, Liniște.

Pe o stâncă neagră, într'un vechiu castel,
 Unde curge'n poale un râu mititel,
 Plânge și suspină tânăra Domniță,
 Rumenă, suavă, ca o garofiță;
 Căci la bătălie, soțul ei iubit
 A plecat cu oaste și n'a mai venit.

D. Bolintineanu, Mama lui Ștefan-cel-Mare.

Pe pământ pace și între oameni bună învoire.

Sf. Luca, II. 41.

Pepelea.

Tipul popular al spiritului glumeț și în acelaș timp
 malițios.

Vezi: *Cuțul lui Pepelea.*

✓ Peritoare-i cârmuirea, când sub dânsa țara geme.

Al. Davila, Vlaicu-Vodă IV. 6.

...Peste a nopții feerie
Se ridică mândra lună,
Totu-i vis și armonie —
Noapte bună!

M. Eminescu, Somnoroase păsărele.

Peste câte mii de valuri stăpânirea ta străbate,
Când plutești pe mișcătoarea mărilor singurătate!

M. Eminescu, Satira I.

Peste nouă mări și nouă țări.

Departe de tot, la capătul pământului.

Formă întrebuințată în basme și legende, ca s'arate o călătorie lungă.

Se apropie de expresiile: *La dracu 'n praznic* sau *Unde a 'nțarcat dracu copiii!*

Pete în soare.

Poporul credea că e cu neputință ca într'un astru atât de strălucitor, cum e soarele, să se găsească pete, ceea ce contrazice constatările astronomiei. — De aci expresia:

A căuta pete 'n soare, când e vorba să găsești pe nedrept defecte cuiva.

Vezi: Nod în papură.

Pe voi vă nimiciră a pizme răutate
 Și oarba neunire la Milcov și Carpați,
 Iar noi, pătrunși în suflet de sfânta libertate,
 Jurăm, că vom da mâna să fim pururea frați!

Andrei Mureșianu, Deșteaptă-te Române.

...Piară Roma cu toți bărbații săi
 Decât a fi datoare cu zile unei femei!

V. Alexandri, Ovidiu III. 3.

Piatra filozofală.

Piatra care, după alchimiști, trebuia să prefacă toate metalele în aur.

Fig. — Lucru cu neputință de găsit: Fericirea obștească e piatra filozofală a umanitaristilor.

Trei țeluri aveau alchimiștii veacului de mijloc:
 Să găsească *piatra filozofală*, *elixirul pentru prelungirea vieții* (cam ce fac medicii de azi pentru reținerea omului) și să descopere *mișcarea perpetuă*.

Piatra din casă.

Fată de măritat.

Titlul unei comedii de *Alexandri*.

Pieirea ta prin tine, Israele!

Biblia.

Pierde-vară.

Sinonim cu *tae frunză câinilor*, cu *gură-cască*, cu *face de geaba umbră pământului*.

Leneș, trântor.

Plata lui Iuda.

Matei, XXVI. 15.

Aluzie la cei 30 de arginți, ce-i s'au plătit lui Iuda Iscarioteanul pentru trădarea lui Isus.

Pleacă inima ta spre învățătură, iar urechile tale spre cuvintele înțelegerii.

Impăratul Solomon.

Plecat-am nouă din Vaslui
Și cu sergentul zece,
Și nu-i era, zău, nimănu
In piept inima rece.

V. Alexandri, Peneș Corcanul.

...Poate că nici este loc
Pe-o lume de mizerii
Pentr'un atât de sfânt noroc
Străbătător durerii!

M. Eminescu, S'a dus amorul.

...Poate e mai bine
Să-ți treci viața surâzând,
Increzător în orișicine,
In orișice și orișicând.

Duiliu Zamfirescu, Copilul.

Poate să vie ceva bun din Nazaret ?

Sf. Ioan, I. 46.

Vezi: Nici un prooroc...

Popoarele vor fi fericite atunci, când educația integrală a cetățenilor se va bizui pe adevăr și dreptate.

Vasile Conta (1846—1884).

Poporul ales.

Așa sunt numiți Evreii după psalmul 105, 43.

...Poți sfârma
Și pe un voinic ce cuteza
Să 'nalțe dreapta lui de fer,
Să prindă fulgerul din cer?
Cum pier mișei, dacă pier
Cei buni așa?

G. Coșbuc, Moartea lui Fulger.

...Poți zidi o lume 'ntreagă, poți s'o sfarmi: orice ai spune,

Peste toate o lopată de țărăină se depune.

M. Eminescu, Satira I.

Povestea vorbei.

Proverb.

Titlul unei culegeri de proverbe și anecdote de *Anton Pann*

Istorioare, care înfățișează un caz concret pentru ilustrarea unei «vorbe vechi», a unui proverb.

Precum Hristos pe Lazăr din morți a înviat,
Așa tu România din somn ai deșteptat.

Versuri săpate pe mormântul lui *Gheorghe Lazăr*, (1779—1823), la Avrîg, din îndemnul elevului său, contele *Scarlat Rosetti*.

Precum vă este voia să vă facă vouă oamenii, faceți și voi așijderea.

Evanghelia.

✓ Presa este a patra putere în Stat.

Axiomă de care, în epoca postbelică, cărmuitorii multor țări nu prea țin seama.

△ Prietenia scade și unde e prea multă fericire și unde e prea multă mâhnire.

Carmen Sylva, Cugetările unei regine.

Prietenul credincios este acoperemânt tare, și cel ce l-a găsit pe el a aflat o comoară.

Sirach, VI. 14.

✓ Prietenul omului este punga cu banii și sacul cu mălaiul.

Proverb.

Prin această lume să trecem ni-e scris
Ca visul unei umbre și umbra unui vis.

M. Eminescu, Despărțire.

Prin foc, prin spăngi, prin glonți, prin fum,
Prin mii de baionete,
Urcăm, luptăm... iată-ne-acum

Sus, sus, la parapete!

V. Alexandri, Penes Curcanul.

Prin tine, valuri de vibrații
Din depărtatele planete,
Trezesc în sufletele noastre
Dureri și bucurii secrete;
Ș'acele nostalgii ce-adezea
Ne vin fără să știm de unde,
Or fi ecouri ostenite,
Chemări din regiuni profunde.

Vlahuță, Iubire.

Privește la miază-zi, la miază-noapte, popoarele își ridică capul... gândirea se ivește luminoasă pe deasupra întunericului... Gândirea, duhul dumnezeesc, ce zidește și credința ce dă viață... Lumea veche se prăvălește și pe ale ei dărâmături slobozenia se înalță!... Deșteaptă-te!...

Al. Russo, Cântarea României.

Privind fără 'ncetare prostia omenească,
De lung urit cuprinsă, Eternitatea cască!

V. Alexandri, Strofe despărechiate.

Privitor ca la teatru
Tu în lume să te 'nchipui:
Joace unul și pe patru,
Totuși tu ghici-vei chipu-i.
Și de se plânge, de se ceartă,
Tu în colț petreci în tine,
Și 'nțelegi din a lor artă,
Ce e rău și ce e bine.

M. Eminescu, Glossa.

Profetul e nesocotit în patria lui.

Matei, XIII. 57.

Nimeni nu-i prooroc în țara lui, nici un prooroc nu-i cinstit (fericit) în țara sa.

Prooroc, care strigă'n pustiu.

Prof. Isaia, 40, 3.

Se zice greșit despre acela, care dă sfaturi și îndemnuri pe cari nu le urmează nimeni.

Matei, III. 3.

Vezi: *Glasul aceluia...*

Prooroci mincinoși.

Matei, VII. 15.

Se zice despre ipocriți, cari sunt lupi îmbrăcați în piei de oi.

Proscris, gonit din țara mea,
Plec în străinătate,
Și crima-mi e că te-am iubit,
O sfântă libertate!

Ronetti Roman, Radu.

Prostește miliția!

Face slujbă de mântuială, caută să se strecoare prin
cutare treabă fără multă muncă.

Proști, dar mulți !

Răspunsul dat de Lăpușneanu vornicului Moțoc, care-l ruga să n'asculte de mulțimea care-i cerea capul, căci el e boer mare, iar ei niște proști: Domnul porunci ca vornicul să fie aruncat în mijlocul gloatei, care-l sfâșia.

C. *Negruzzi*, Alexandru Lăpușneanu.

Răspunsul Domnului cuprindea, în trei cuvinte, după cum a observat Alexandri, o întreagă revoluție socială. Prin ele autorul voia să arate, că poporul e mai puternic decât clasa stăpânitoare.

Vezi : *Capul lui Moțoc vrem.*

✕ Pune cerul și pământul în mișcare (ca să izbutească).

Haggai, 2, 7.

✕ Puriți-vă cu cei mari ca și cu focul: Nu stați nici prea aproape, nici prea departe de ei.

Filozoful Diogene.

✕ Puteai trage un ce profit.

I. L. Caragiale, Conul Leonida față cu reacțiunea I. 1.

✕ Puterea la om sunt anii
Și aripele lui banii.

Zicătoare.

Puterea întunericului.

Sf. Luca, XXII. 53.

Titlul unei puternice tragedii de L. Tolstoi, jucată și la noi.

R

Rabdă, inimă, și taci,
Că n'ai alta ce să faci.

Se zice când ești nevoit să rabzi orice.

sau

Rabdă, inimă, și taci,
Ce-ai făcut să nu mai faci,

Rabdă, dacă ai greșit.

Rădăcina tuturor relelor este pofta nesăturată de
argint.

Apostolul Pavel.

Rămâi, că ne ești Doamnă
Și lege-i al tău glas,
Învăță-ne să plângem,
C'atât ni-a mai rămas!

G. Coșbuc, Doina.

Rămâneți în umbră sfântă, Basarabi și voi Mușatini,
Descălecători de țară, dătători de legi și datini,
Ce cu plugul și cu spada ați întins moșia voastră
Dela munte pân'la mare și la Dunărea albastră !

M. Eminescu, Satira III.

Ramura de măslin.

Este ramura, pe care a adus-o a doua porumbiță trimisă din corabia lui Noe, în vremea potopului.

Biblia, I. 8, 11.

Ramura de măslin e simbolul împăcării și al păcii.

...Războiul e biciu groaznic, care moartea îl iubește,
Și ai lui sângeați dafini națiile le plătesc ;
È a cerului urgie, este foc care topește
Crângurile înflorite și păduri cari îl hrănesc.

Gr. Alexandrescu, Umbra lui Mircea la Cozia.

✓ Răzbunarea cea mai crudă este, când dușmanul tău
E silit a recunoaște că ești bun și dânsu-i rău !.. ✓

B. P. Hasdeu, Răsvan și Vidra II. 6.

Regele și dorobanțul.

Caracterizarea puterii de către Petre Carp († 1918) la o întrunire publică, înțelegând prin aceste vorbe că-și sprijină politica pe cultul dinastiei și al armatei.

Reia-mi al nemuririi nimb
Și focul din privire,
Și pentru toate dă-mi în schimb
O oră de iubire!

M. Eminescu, Luceafărul.

Religia — o frază de dâșșii inventată
 Ca prin a ei putere să vă aplece 'n jug ;
 Căci de-ar lipsi din inimi speranța de răsplată,
 După ce-amar muncirăți, mișei, viața toată,
 Ați mai purta osânda ca vita dela plug ?

M. Eminescu, Impărat și proletar.

Risipite se'mprăștie a dușmanilor șiraguri
 Și, gonind biruitoare, tot veneau a țării steaguri.
 Ca potop ea prăpădește, ca o mare turburată,
 Peste-un ceas, păgânătatea e ca pleava vânturată!..

M. Eminescu, Satira III.

Roata norocului.

Schimbările neașteptate ale soartei omenești.

România nu are alt ocrotitor decât pe Dumnezeu și
 sabia sa !

Mihail Kogălniceanu.

Români din patru unghiuri ! acum ori nici odată,
 Uniți-vă în cuget, uniți-vă 'n simțiri.

A. Mureșlanu, Deșteaptă-te Române.

Românul are șapte vieți
 In pieptu-i de aramă !

V. Alexandri, Peneș Curcanul.

..Românul, cât trăește,
 Tot cu doina se mândrește.

C. Negruzzi, Doină nouă.

✓ Românu e născut poet!

V. *Alexandri*, Insemnătatea poeziei populare (prefață).

O parodie a lui P. P. Carp spunea : Românu se naște bursier, trăește slujbaș și moare pensionar.

✕ Românu nu va câmpuri fără flori,
Zile lungi și triste fără sărbători.

D. *Bolintineanu*, Cea din urmă noapte a lui Mihai-Viteazul.

Românu i-e greu până se apucă de treabă, că de lăsat îndată se lasă.

I. *Creangă*, Rostiri, zicători, cuvinte.

Român verde ca stejarul,
Râd de dușman și de moarte!

V. *Alexandri*, Marșul călărașilor.

Român zice, viteaz zice.

V. *Alexandri*, Odă ostașilor români.

Rupt din soare.

De o frumusețe răpitoare.

S

✓ Să am pardon de impresie!

I. L. Caragiale, O noapte furtunoasă. I. 1.

Sabia lui Damocle.

Primejdie iminentă în mijlocul unei fericiri părelnice

E vorba de sabia pe care Dionisie, tiranul Siracuzei, (405 — 368 în. de Chr.), pusese s'o atârne de un fir d'asupra capului lui Damocle, care se desfăta la ospățul regesc.

Prin această expresie, care a trecut în mai toate limbile, se simbolizează o primejdie ce poate lovi pe cineva pe neașteptate, în mijlocul unei fericiri aparente.

Sabie cu două tăișuri.

Ascuțișul cu care m'ameninți îmi poate sluji și mie; amenințarea se poate întoarce împotriva ta.

Să cucerim ce-avem de cucerit!

St. O. Iosif, La arme!

S'a dus pe apa Sâmbetei !

Poporul crede că *apa Sâmbetei*, curge în iad în opoziție cu *apa Duminicii* care curge în rai.

S'a dus zăpada albă de pe întinsul țării,
S'au dus zilele babei și nopțile vegherii.

V. Alexandri, Sfârșitul iernii.

Să fii cât munții de voinic,
Oricât un pumn să fii de mic,
Cărarea mea și-a tuturor
E tot nimic !

Că tot ce ești și tot ce poți
Părere-i tot dacă socoți —
De mori târziu ori mori curând,
De mori sătul ori mori flămând,
Tot una e ! Și rând pe rând
Ne ducem toți !

G. Coșbuc, Moartea lui Fulger.

Săgetați de Kamadeva,
Zeu ce ține-al lumii rost,
Pentr'un măr Adam și Eva
Alungați din rai au fost.

Al. Vlahuță, Pilde vechi.

S'a întors mașina lumii : cu voi „viitorul“ trece ;
„Noi“ suntem iarăși „trecutul“ fără inimi, trist și rece.

M. Eminescu, Epigonii,

Să le spui curat,
Că m'am însurat,
Cu-o mândră crăiasă,
A lumii mireasă.

V. Alexandri, Miorița.

«A lumii mireasă» este o expresie foarte poetică și potrivită pentru descrierea morții, care e stăpâna lumii și totdeauna mlreasa ei; căci orice om se logodește cu moartea chiar în clipa nașterii sale.

Să mânânci pâinea în sudoarea frunții tale, căci ești țărăna și'n țărăna te vei întoarce.

Biblia, I. 3. 19.

Sămânța care crește sălbatec, fără frâu,
Nu cere plug, nici holdă ca boabele de grâu...
Din ea rodește totul! Din grâu doar biata pâine,
O lună cere grâul să iasă. Până mâine,
Din aur faci o casă... o sută., un oraș.
De vrei, înfrângi un rege și cumperi un vrăjmaș.

Victor Eftimiu Cocoșul negru I.

Să ne ținem de cele trecute: ele pot să ne scape de peire.

Să ne ținem de obiceiurile strămoșești, atât cât nu sunt împotriva dreptei cugetări. Să ne ținem de limba, de istoria noastră, cum se ține un om în primejdie de a se îneca de prăjina ce-i se aruncă spre scăpare.

M. Kogălniceanu, Arhiva Românească, 1841.

...Sângele corupt
Ades la sânul mamei cu laptele e supt..

V. Alexandri, Ovidiu III. 1.

San-Marc, sinistru, miezul-noptii bate.

M. Eminescu, Sonet.

Să nu dea Dumnezeu cel sfânt,
Să vrem noi sânge, nu pământ!
Când nu vom mai putea răbda,
Când foamea ne va răscula,
Hristoși să fiți, nu veți scăpa
Nici în mormânt!

G. Coșbuc, Noi vrem pământ.

Să nu știe stânga ce face dreapta.

Matei, VI. 3.

Să nu zici „ce zi frumoasă“ până nu inserează.

Zicătoare.

Să nu pizmuești pe nimeni că e bogat sau sănătos
până nu-î vezi sfârșitul.

Sapa și lopata!

Nu e nici o nădejde, mai ales când e vorba de un
om greu bolnav.

Sărac ca Iov,

Cartea lui Iov, 17, 6.

Sărac lipit pământului.

Sărac ca Lazăr.

Sf. Luca, XVI, 20.

Numele lui Lazăr a fost veșnic în cuvintele «lazaret»
(loc de carantină) și «lazzaroni» (creștini napolitani).

Săracelor tinerețe!
 Călătoare și glumețe
 Pe minută și pe ceas;
 Chiar ca niște viorele
 Și timpurii brândușele,
 Viața vi-i cât un popas!

C. Conachi, Săracelor tinerețe.

Săraci suntem cu toții,
 Săraci, dar te iubim!
 Rămâi, că ne ești Doamnă
 Și lege-i al tău glas,
 Învață-ne să plângem,
 C'atât ni-a mai rămas!

G. Coșbuc, Doina.

Săracii duc povara, iar rodu-l ia bogatul
 În lumea asta rea.

C. Boliac, Sila.

Sărutarea lui Iuda.

Fapta lui Iuda, — care înainte de a-l vinde pe Isus pe 30 de arginți, l-a sărutat, — a rămas simbolul trădării, precum numele său (*Iuda*) a trecut în limbă spre a arăta un trădător.

Matei, XXVI. 48—49.

S'a schimbat boerul, nu e cum îl știi.

Gr. Alexandrescu, Boul și vițelul.

Expresia a ajuns proverb și se întrebuițează când e vorba de parveniți fuduli și fără inimă.

S'a sfârșit!

Sf. Ioan, XIX. 30.

Ultimele cuvinte ale lui Isus.

Să stăpânim durerea care pe om supune,—
Să așteptăm în pace al soartei ajutor;
Câci cine știe oare și cine îmi va spune,
Ce-o să aducă ziua și anul viitor?

Gr. Alexandrescu, Anul 1840.

Să știe toți, că un popor nu moare,
Când veacuri a luptat neconținut!

St. O. Iosif, La arme!

S'a stins viața falnicei Veneții,
N'auzi cântări, nu vezi lumini de baluri.

.....
Ca'n țintirim tăcere e'n cetate.
Preot rămas din a vechimii zile,
San-Marc, sinistru, miezul-nopții bate.

Cu glas adânc, cu graiul de Sibile,
Rostește lin în clipe cadente:
„Nu'nvie morții — e'n zadar, copile!“

M. Eminescu, Sonet.

De obicei se citează întâiul și ultimul vers.

Sat fără câini.

Neregulă, anarhie, lipsă de conducere, de control.

Să-ți câștigi pâinea ta în sudoarea frunții tale.

Biblia, I, 3, 19.

Satul (târgul) lui Cremene.

Sat fără câini, unde fiecare e stăpân și face ce vrea.
Cremene e un personaj fictiv.

Mai însemnează o casă zăpăcită în care fiecare poruncește
sau o adunare în care toți vor să vorbească deodată.

În Moldova se zice: *Satul lui Holbură.*

Scapără mereu și tună;
Cerul pare mânios;
Ici un arbore detună;
E grozav, dar e frumos.

Teodor Șerbănescu (1839—1901), Furtuna.

...Sceptrul nu dă roade când e stropit cu sânge,
Și cerul nu zâmbește când omenirea plânge.

V. Alexandri, Ovidiu III. 8.

Schimbarea Domnilor, bucuria nebunilor.

Proverb.

Nu te bucura că ai scăpat de vechul stăpân, căci nu
poți să știi dacă cel nou va fi mai bun.

Scoborît cu hârzobul din cer!

Se zice în tronie sau despre cineva, care are pretenția
să fie privilegiat sau care e înfumurat.

Scoală, cucoană, și te bucură, că ești și dumneata
mumă din popor; scoală, c'a venit libertatea la putere!

I. L. Caragiale, Conul Leonida față cu reacțiunea I. 1.

Scoală-te și umblă !

Sf. Matei, IX, 5.

Cuvintele lui Isus către paralytic.

Scoală tu să șed eu.

Pândesc să pleci, ca să-ți iau locul.

Scopul scuză mijloace.

Principiul iezuiților.

Fals principiu de morală, după care faptele ar fi îndreptățite după rezultatul lor.

Scumpă țară și frumoasă,

O Moldovo, țara mea !

Cine pleacă și te lasă,

E pătruns de jale grea.

V. Alexandri. Adio Moldovei.

Sdrobiți orânduiala cea crudă și nedreaptă,
Ce lumea o împarte în mizeri și bogați ;
Atunci când după moarte răsplata nu v'așteaptă,
Faceți ca'n astă lume să aibă parte dreaptă,
Egală fiecare... și să trăim ca frați !

M. Eminescu. Impărat și proletar.

Seamănă vânt și vor culege furtună.

Hosia, 8, 7.

Se bate miezul-noptii în clopotul de-aramă,
 Și somnul, vameș vieții, nu vrea să-mi iee vamă.

M. Eminescu, Se bate miezul-noptii.

Se duc ca veștedele frunzi
 Iluziile fermecate !
 Tu gândul nu vrei să-l pătrunzi
 Și'n ușa vieții toamna bate.

I. Boniface-Hétrat, Triolet

Se face dără în barbă.
 Se înădește, se face obicei.

Se face gaură în cer,
 Se face vâlvă mare.

Se face luntre și punte.
 Face tot ce-i cu puțință, ca să izbutească.

Se face uneori în suflet
 O liniște ca de mormânt:
 S'au dus iluziile toate,
 Și par'că nici dureri nu sunt...

Traian Demetrescu, Liniște.

Se întinde mușamaua.

Se acoperă, se caută a se cocoloși un fapt, spre a scăpa
 pe vinovați, mai ales când sunt aderenții cărmuitorilor.

Semnele vremii !

Matei, XVI. 3.

Fapte caracteristice ale timpului.

Se plimbă ca Vodă prin Iobodă.

E fudul, bățos, prea mândru și în acelaș timp caraghios.

Se poftesc ca grecii la pușcărie.

În înțelesul, că cine vrea să fie prea politicoș, ajunge caraghios.

Se uită ca pisica în calendar.

Nu pricepe nimic, e cu totul străin de chestie.

Se vede cale de o poștă.

E prea vădit.

Ar fi echivalent cu locuțiunea : *Cusut cu ață albă.*

Se vinde ca pucioasa.

Opusul lui *se vinde ca pâinea caldă*, în înțelesul că nu se vinde de loc. Adică cutare articol se vinde numai decât *ca pâinea caldă*, dar altul se vinde anevoie, *ca pucioasa*.

Sfântă muncă dela țară, izvor sacru de rodire,
Tu legi omul cu pământul în o dulce înfrățire.

V. Alexandri, Plugurile.

Sfântă muncă e aceea
 Ce răsplata'n ea-și găsește.
 De'nțelegi tu asta — cheia
 Fericirii tale o ții.
 Urgisit de toți să fii,
 Tu de-apururea iubește; —
 Iar ca să trăești în pace,
 Nimic lumii să nu-i cei —
 Binele te'nvaț'a-l face
 Ca albină mierea ei.

Al. Vlahuță, Sfântă muncă.

Sfarmă-piatră.

Năzdrăvan uriaș care macină stâncile, ca să turbure
 pâraele.

Sfredelul dracului.

Babă vrăjitoare.

Om, care face tot ce-i omenește cu puțință ca să reușească.

Simțim timpul cum se scurge,

Cum torentu-i pe pământ

Tot răstoarnă și distruge.

Timpul curge

Viața fuge,

Și cu-această suspinare

Ne târisc la mormânt.

O! Nimic, cât ești de mare!

V. Conta, Viața.

De obicei se citează ultimul vers.

Sirenă.

Femeie foarte seducătoare, care prin lingușiri te atrage pe drumul pieirei.

Se zice și *Cântec de sirenă, glas de sirenă.*

Aparatul de semnalizare al vapoarelor se numește d'asemenea *sirenă.*

În mitologie, sirenele erau niște ființe fabuloase, jumătate pește sau pasăre și jumătate femeie, care ademeneau pe corăbieri prin dulceața cântecelor lor și-i zdrobiau de stâncile mării.

Omer, Odyseia, XII. 39.

**Slăvit e versul — cântec, miraj, întraripare —
E'n Nemurire — o carte de liberă intrare.**

Al. Vlahuță, Slăvit e versul.

**...Slugă la măgar
E mai umilitor, și încă mai amar.**

Gr. Alexandrescu, Fabule,

**Sluga și cocoșul trei ani să nu-i ții,
Dacă vrei să-ți meargă treburile vii.**

Proverb.

**Slujba-i slujbă,
Drujba-i drujbă.**

prietena
Ădică serviciul e serviciu și petrecerea e petrecere.

Nu amesteca una cu alta; nu-ți uita datoria pentru petreceri.

Slujitorul lui Mammon.

Expresie întrebuințată spre a desemna pe oamenii banului.

Mammon era zeul bogăției la Sirieni.

Matei, VI. 21.

Soarele, rotund și palid, se prevede printre nori
Ca un vis de tinerețe printre anii trecători.

V. Alexandri, Iarna.

Soarele și luna
Mi-au ținut cununa ;
Brazi și păltinași
I-am avut nuntași ;
Preoți, munții mari,
Păsări, lăutari,
Păsărele mii
Și stele făclii !

V. Alexandri, Miorița.

Soartă noastră fuse crudă de-astă dată,
Mica mea oștire fuge sfărâmată.

D. Bolintineanu, Mama lui Ștefan-cel-Mare.

Soartă schimbătoare, ce râzi de omenire !
Nebun cine se'ncr de în tine cu orbire ;
Nebun cine se urcă pe-al muntelui suș :
Prăpastia l-așteaptă cu-adâncu-i prăvăliș.

V. Alexandri, Despot Vodă, II. 1.

S'o bei cu apă neîncepută.

Ironic: Adică să bei cu apă proaspătă din puț și din care n'a băut încă nimeni.

Acest fel de apă joacă rol în farmece și descântece.

Sosesc cocoarele, sosesc
De după deal de țintirim,
Iar anii trec, copiii cresc,
Se schimbă tot ce-i omenesc
Și noi îmbătrânim.

Duliu Zamfirescu, Sosesc.

Spicul blond cu paie de-aur,
Scump tezaur.
Pentru mari și pentru mici.

Al. Deparațianu, Vara la țară.

Spin în ochi.

Biblia, IV, 33, 55.

Spune brașoave.

Spune minciuni, fleacuri, palavre.

Aluzie la apucăturile brașovenilor sau la marfa proastă de Brașov.

Spune moși pe groși.

Înșiră fleacuri, îndrugă verzi și uscate.

**Stă castelul singuratic, oglindindu-se în lacuri,
Iar în fundul apei clare doarme umbra lui de veacuri.**

M. Eminescu, Satira IV.

Stă ca un țap logodit.

Stă posomorit, când toată lumea e veselă (la un praznic, nuntă, etc.).

**...Stă în capul mesei, între căpitani,
Și recheamă dulce tinerii săi ani...**

D. Bolintineanu, Cea din urmă noapte a lui Mihai-Viteazul.

Stâlp de cafenele.

Un stricat, un om de nimic, obișnuitul cafenelelor.

Stânca lui Sisif.

Munca lui Sisif, sarcină grea cerând străduințe neconținute, zadarnice.

Sisif, rege al Corintului, a fost osândit pentru crimele sale să rostogolească în iad o stâncă enormă pe piscul unui munte, de unde recădea mereu.

Vezi: *Butoiul Danaidelor.*

Stan-pățitul,

Om cu multă experiență, care-ți poate da sfaturi folositoare.

Stat în Stat.

Expresia pare să-și aibe originea din timpul luptelor Hughenoșilor și se întrebuintează când vrei să arăți că o clasă de cetățeni se sustrage sau vrea să scape de legea comună.

Statu-palmă, barbă-cot.

Nume des întâlnit în basmele noastre.

Un fel de pitic răutăcios, înalt de o palmă și cu barba de un cot. El colindă lumea subpământeană călare pe un iepure șchiop.

Stigmatul lui Cain.

Cain, fiul cel mai mare al lui Adam, ucise pe fratele său Abel și Dumnezeu îi puse un semn de infamie pe frunte, stigmat la care se face adesea aluzie.

Biblia, I. 4, 15.

Vezi: Cain, ce-ai făcut cu fratele tău?

Stinge cărbuni.

Aruncă cărbuni aprinși în apă, ca să descânte de deochi.

Străin la vorbă și la port,
Lucești fără de viață:
Căci eu sunt vie, tu ești mort,
Și ochiul tău mă îngheață.

M. Eminescu, Luceafărul.

Srâmbă-lemne.

Trișa năzdrăvan, în basme, care îndoaie copacii în păduri.

Strângeți comori, pe cari nici molii, nici rugina să nu le mânânce.

Matei, VI, 19, 20.

Insemnează că omul nu trebuie să fie lăcom și egoist, ci să caute a face cât mai mult bine atâta timp cât trăește.

Strigător la cer.

Biblia, I. 4. 10 și în alte locuri.

Vechia dogmatică alături de expresia aceasta noțiunea «păcătoarele strigătoare la cer».

Sub cer de plumb întunecos,
De câmp plin de zăpadă,
Se târăgănează 'ncet pe jos
O jalnică grămadă
De oameni triști și înghețați,
Cu lanțuri ferecați.

V. *Alexandri*, Pohod na Sybir.

Sub manta regală văd numai goliciune.

V. *Alexandri*, Despot-Vodă V. 4.

Su' piatra asta zace un doctor învățat;
Cu moartea lui de moarte pe mulți el a scăpat.

Al. Donici, La mormântul unui doctor.

Sufriințele au ca sfârșit fericirea.

Cartea lui Iov, V, 17 și 18; *Psalmii*, 126 5, 6.

Suflă, Doamne, un vânt,
Suflă-l pe pământ,
Brazilii să-i despoaie,
Paltini să îndoae,
Munții să răstoarne.
Mândra să-mi întoarne.

V. *Alexandri*, Mănăstirea Argeșului.

Sunete, culori și forme, asta-i toată viața noastră.

D. Anghel, Visătorul.

Sunetul banilor este pentru urechi; sunetul științei
pentru minte. Cei mai mulți oameni n'au decât urechi.

Traian Demetrescu, Cugetări.

Sunt clipe în viață așa de dulci și clare,
Că însăși suferința o fericire pare;
Iar alteori sunt zile când fericirea chiar
Mai tristă-i decât moartea, decât un vis amar!

Traian Demetrescu, Noapte de vară.

Sunt dureri prea grele—adesea pentru'o inim'ome-
nească.

Al. Vlahuță, Dormi în pace.

Sunt grei bătrânii de pornit,
Dar de-i pornești, sunt grei de-oprit!
Și s'au pornit bărboșii regi
Cu sfetnicii 'nvechiți în legi
Și patruzeci de zile 'ntregi
Au tot nuntit.

G. Coșbuc, Nunta Zamfirei.

Sunt nebuni cari spun că fericirea stă în înțelepciune
și sunt înțelepți cari spun că fericirea stă în nebunie.

Traian Demetrescu, Cugetări.

...Sunt pe lume mizerii omenești
Ascunse, fără milă, în piepturi femești.

D. Zamfirescu, Harpista.

Sunt tot : August și Cesar... Pontif cu daruri sfinte,
Imperator cu nume de-al patriei părinte.
Am tot : putere, faimă, a lumii avuții,
Și însă n'am nimica, căci nu mai am copii !...

V. *Alexandri*, Ovidiu III. 2.

Supra-om.

Erou.

Cuvântul e luat din operele filozofului german Nietzsche.

Sus inimile !

Elegiile lui *Ieremia*, III. 41.

Sutele mărită slutele
Și miile urgiile.

Proverb.

Șah la rege.

Campanie îndreptată contra regelui; aluzii răutăcioase la Suveran; atac violent prin presă, parlament sau întruniri publice împotriva regelui.

Și-a aprins pae în cap.

Era obiceiul la Turci, că ori de câte ori eșea Sultanul să se plimbe prin oraș, cei care aveau să dea vre-o jalbă la împărăție se înșirau pe amândouă părțile stradelor. Unii aprindeau o rogojină și o țineau aprinsă pe cap, semn că arde inima în ei de-a se jelui, cum le arde rogojina în cap. Românii, cari se jeluiu la Tarigrad, au văzut obiceiul și l-au primit și ei. Astăzi, zicătoarea se referă la cei ce umblă cu idei fictive sau dau de belea unde nici nu gândesc.

Vezi: *Cu jalba în proțap și cu rogojina aprinsă în cap.*

Și-a călcat pe inimă.

S'a constrâns, a făcut o sfortare asupra lui însuși ca să se învoiască sau să primească o anumită stare de lucruri.

Și aduce'n triste gânduri pe tot omul simțitor,
Când privește cum giganții se răstoarnă de ușor !...

V. Alexandri, Ciclonul.

Și-a găsit Bacăul !

A dat de belea, a dat peste omul care să-l învețe
minte, a dat de cracu, îi s'a înfundat.

La Bacău a fost vama principală a Moldovei până la 1475,
orașul fiind la hotarul despre Muntenia și Ardeal. Vămuirea
era foarte strictă, așa că Bacăul ajunsese groaza negustorilor,
mai ales a contrabandiștilor.

Și-ajuns în țară, eu te rog
Fă-mi cel din urmă bine :
Pământul țării să-l săruți
Și pentru mine !

G. Coșbu, Rugăminte din urmă.

Și-a luat inima'n dinți.

S'a hotărit pentru cutare faptă, s'a decis să pornească
la luptă și să izbutiască ; s'a hotărit să înfrunte o mare
primejdie.

Și-a mâncat credința ca țiganul biserica.

Zicătoare.

S'apoi cine știe de este mai bine
A fi sau a nu fi ? Dar știe orișicine,
Că creace nu e, nu simte dureri, —
Și multe dureri-s, puține plăceri.

M. Eminescu, Mortua est.

Și-apoi în Sfatul țării se adun' să se adunire
 Bulgăroi cu ceafa groasă, grecotei cu nas subțire,—
 Toate mutrele acestea sunt pretinse de Roman,
 Toată greco-bulgăria e nepoata lui Traian!

M. Eminescu, Satira III.

Și-a spart (rupt) dracul opincile,
 S'a sfârșit cu răul, a izbutit.

Și-a trăit traiul, și a mâncat mălaiul.
 A îmbătrânit, s'a ramolit, nu mai face două parale.
 Echivalent cu: *Fost-ai lele, când ai fost.*

Și a zis Dumnezeu să fie lumină și lumină fu!

Fiat lux

Biblia, I. 1, 3.

Se mai zice: *Lumină din lumină.*

Și cei din urmă ca și cei dintâi.

Evanghelia.

Și clopotele 'n limba lor.
 Plâneau cu glas tânguitor;
 Și-adânc, din bubuitul frânt
 Al bulgărilor de pământ,
 Vorbeau un glas, un cântec sfânt,
 Și 'nălțător:
 Nu cerceta aceste legi,
 Că ești nebun de le 'nțelegi!

G. Coșbuc, Moartea lui Fulger.

Mai des se citează ultimele două versuri.

Și cum vin cu drum de fier,
Toate cântecele pier.

M. Eminescu, Doina.

Și cu porc gras în băătăură și cu porumb în pătul,
nu se poate.

Proverb.

Și de-aceea spusa voastră era sfântă și frumoasă,
Căci de minți era gândită, căci din inimi era scoasă
Inimi mari, tinere încă, de și voi sunteți bătrâni.
S'a întors mașina lumii; cu voi viitorul trece;
Noi suntem iarăși trecutul fără inimi, trist și rece;
Noi în noi n'avem nimica, totu-i calp, totu-i străin

M. Eminescu, Epigonii.

Și de'ntrebați atuncea: vouă ce vă rămâne?
Munca, din care dâșii se'mbată în plăceri,
Robia, viața toată, lacrimi pe-o neagră pâine,
Copilelor pătate mizeria'n rușine..
Ei tot, și voi nimica, ei cerul, voi dureri!

M. Eminescu, Impărat și proletar.

...Și foamea se face mai mare, — mai mare,
Și zilnic tot cerul s'aprinde mai tare...
Bat tâmplele... — ochii sunt demoni cumpliți...
Cutremur e setea, și-a foamei simțire
E șarpe sbătându-și a ei svârcolire
În pântec, în sânge, în nervii 'ndârjiți... —
Bat tâmplele... — ochii sunt demoni cumpliți.

Al. Macedonski (1854—1920), Noaptea de Decembrie.

Și în farmecul vieții-mi,
Nu știam că-i tot aceea,
De te razimi de o umbră
Sau de crezi ce-a zis femeea.

M. Eminescu, Pe aceeași ulicioară.

Și'n zarea sură stă urlând,
Urlând lupul flămând.

Vasile Alexandri, Pohod na Sybir.

Și lăsându-te la pieptu-mi
Nu știam ce-i pe pământ,
Ne spuneam atât de multe
Făr' a zice un cuvânt.

M. Eminescu, Pe aceeași ulicioară.

Și-și vor face neamurile săbiile lor fiare de plug
și sulile seceri și nu va mai ridica neam împotriva
altui neam sabia și nu se vor mai învăța a se bate.

Prof. Isaia, II, 4.

Și te-o strânge în două șiruri, așezându-te la coadă,
In vr'o notă prizărită sub o pagină neroadă.

M. Eminescu, Satira I.

Și vreți să n'avem Caini, când e nepotrivire,
Și ură și cr zime în neamul omenesc,
Când neagra dușmănie și lacoma râvnire,
Deapururea incuibate în inimi clocotesc!

Al. Vlahuță, Păcatul.

Șoimul, când se vede prins de vânători,
 Spun că-și sfarmă cuib și pușori...
 Astfel, decât lanțul brațul să-l încingă,
 Ce-i român, ce-i nobil, astăzi să se stingă.

D. Bolintineanu, Mircea la bătae.

Ștefane, Măria Ta,
 Tu la Putna nu mai sta :
 Las'arhimandritului
 Toată grija schitului!

M. Eminescu, Doina.

Ștefan, Ștefan, Domnul cel Mare,
 Seamăn pe lume nu are
 Decât numai mândrul soare!

V. Alexandri, Dumbrava Roșie.

Știi cum e Veta mea,... rușinoasă.

I. L. Caragiale, O noapte furtunoasă I, 1.

T

Tăcere este totul și nemișcare plină:
Un cântec sau descântec pe lume s'a lăsat;
Nici frunza nu se mișcă, nici vântul nu suspină
Și apele dorm duse și morile au stat.

Eliade Rădulescu, Sburătorul.

Taie câinilor frunze.

Și pierde vremea în zadar, umblă hai-hui.

Talpa țării.

Opinca, țaranul; cel care muncește și pe care se rezimă temelia țării.

Tândală.

Măscăriciu (soitarlu) din basme, opus lui Păcală. — Mai însemnează prostănac, om care dă mereu în gropi.

Tare ca Samson,

Om voinic, vânjos.

Samson, judecător în Israel timp de 20 ani, era vestit prin puterea sa extraordinară și a bătut adesea pe Filistenii,

Tartacot.

Alt nume dat în basme piticului Statu-palmă din iad.

Te blestemăm — și totuși, cu ce sete
 Întindem buzele tremurătoare,
 Vrajita-ți undă să ne mai îmbete,
 Viață — pururea fermecătoare!

Al. Vlahuță, S. n. t.

Țimpul are dinți de oțel,
 Roade voinic și mișel.

Zicătoare.

Tinere, ce plin de visuri urmărești vre-o femeie,
 Pe când luna, scut de aur, strălucește prin alee
 Și pătează umbra verde cu misterioase dungii,
 Nu uita că doamna are minte scurtă, haine lungi.

M. Eminescu, Dalila.

Tiranul e cea mai rea dintre fiarele sălbatice, iar
 lingușitorul dintre cele domestice.

Plutarch.

...Toate plâng cu tine
 Și toate te'nțeleg,
 Că'n versul tău cel jalnic
 Vorbește — un neam întreg.

G. Coșbuc, Doamr.

...Toate relele ce sunt
 într'un mod fatal legate de o mână de pământ.

M. Eminescu, Satira I.

Toate's vechi și nouă toate.

M. Eminescu, Glossa.

Toma necredinciosul.

Sf. Ion, XX, 24 - 29.

Apostolul Toma n'a voit să creadă în învierea lui Isus
 până când nu-i a pipăit rănilile.

El a rămas tipul acelor, cari nu cred într'un lucru
 decât după ce s'au convins ei înșiși de realitatea lui.

Tot ce-a fost ori o să fie,
 În prezent le-avem pe toate,—
 Dar de a lor zădărnice
 Tu te întreabă și socoate.

M. Eminescu, Glossa.

Tot ce e perfid și lacom, tot Fanarul, toți iloții,
 Toți se scutură aicea și formează patrioții.
 Incât fonfii și flecarii, găgăuții și gușații,
 Bâlbâiți cu gura strâmbă, sunt stăpânii astei nații.

M. Eminescu, Satira III.

...Toți aceia, cari vorbe mari aruncă,
 Numai banul îl vânează și câștigul fără muncă.

M. Eminescu, Satira III.

Toți ca unul, fătul meu.

C. Bălăcescu.

Toți îți par că-s nătărăi ;
 Dar nu-i lucru de mirare .
 Căci galbene îi par toate
 Celui ce-are gălbinare.

Calambur

Alex. Hrisoverghi, Epigramă.

Toți oamenii sunt mincinoși.

Psalmii, 115, 2.

Toți pentru unul și unul pentru toți.

*Sf. Pavel, Scrisori către corintieni II, 5, 14; deviza
 Domnului Alexandru I. Cuza (1820—1873).*

Toți șerpii de pe lume să iasă 'n a ta cale !
 Să 'ntâmpini numai ură, să nu simți decât jale !
 Să chemi cumplita moarte și ea l'a ta chemare
 Să râdă, să te lase luptând cu a ta muștrare,
 Incât s'ajungi tu însuți a te feri de tine
 Prin ultima ta crimă, uciderea de sine !

V. Alexandri, Grui-Sânger.

Tot pomul, care nu face roadă bună, se tae și în foc
 se aruncă.

Evangelhia.

...Tot trecutul îi pare o comoară
 De fericire, rămasă 'n drum ;
 Pân' și durerea-i de odinioară,
 Plină de farmec o vede-acum.

Al. Vlahuță, Cugetări.

Totul e deșertăciune.

Solomon, 1, 2.

Vezi: *Deșertăciunea deșertăciunilor.*

Totul pentru țară, nimic pentru noi;

Barbu Catargiu (1817—1862), cel dintâi prim-ministru al României, în discursul ținut cu prilejul proclamării Unirii principatelor, în ședința Camerei dela 11 Decembrie 1861.

Totul s'a sfârșit!

Ultimele cuvinte ale lui Isus pe cruce.

Sf. Ioan, XIX. 30.

Se întrebuițează când e vorba de o mare măhnire sau de un dezastru.

**Tot una e dac'ai murit
Flăcău ori moș îngârbovit;
Dar nu-i tot una leu să mori
Ori câine 'nlănțuit.**

G. Coșbuc, Decebal către popor.

Trădare să fie, dar s'o știm și noi!...

I. L. Caragiale, O scrisoare pierdută 1. 6.

Trădătorul nu doarme.

Matei, XXVI.

Trage targa pe uscat.

O duce greu de tot, muncește din răspuțeri, dar aproape fără nici un folos.

~~Trăiască regele,
In pace și onor,
De țară iubitor
Și apărător de țară!~~

V. *Alexandri*, Inceputul imnului național.

Trăiesc acei ce vreau să lupte;
Iar cei fricoși se plâng și mor.

De-i vezi murind, să-i lași să moară,
Căci moartea e menirea lor,

C. *Coșbuc*, Lupta vieții.

Trăește ca Bimbașa Sava.

Trăește în belșug.

Bimbașa Sava a fost căpitan de arnăuți pe vremea zaverei dela 1821.

Trăește ca 'n sânul lui Avram.

După *Sf. Luca*, XVI. 82.

Se spune despre cineva care trăește foarte bine. împărătește.

Se mai zice: *Trăește ca 'n raiu.*

Trăește-ți, Doamnă, viața ta
Și-a morții lege n'o căta!

G. *Coșbuc*, Moartea lui Fulger.

Trăind în cercul vostru strâmt,
Norocul vă petrece ..
Ci eu în lumea mea mă simt
Nemuritor și rece.

M. Eminescu, Luceafărul.

Trăind omul, când și când
Află ce nu-i dă prin gând.

Anton Pann, Povestea vorbei,

Treaba statului; pentru ce-l avem pe el?

I. L. Caragiale, Conu Leonida față cu reacțiunea.

Trecă de la mine paharul acesta!

Exclamația lui Isus pe cruce.

Matei, XXVI, 39.

Trebue s'o iscălești: o dăm anonimă!

I. L. Caragiale, O scrisoare pierdută II. 2.

Trecători, la cari spun,
Spun ce-am fost, — nu fiți ca mine;
Să nu fiți, căci din suspine,
Din suspine mori nebun.

Haralamb G. Lecca (1873—1920), Balada nebunului.

Treceau bărbați, treceau femei
Și uruiau trăsuri pe stradă,
Soldați treceau făcând paradă.
Ș'atunci, deștept, privi la ei
Și-și duse pumnii strânși la tâmpile;
„Trei Doamne, și toți trei!“

G. Coșbuc, Trei Doamne.

Trecut-ai când ceru-i câmpie senină,
 Cu râuri de lapte și flori de lumină,
 Când norii cei negri par sumbre palate,
 De luna regină pe rând vizitate.

M. Eminescu, Mortua est!

Tropotă, bubuie, plaiul Candavei
 Lângă Cavaia;
 Caii se spumegă, pui ai Moravei,
 Răpind băția.

D. Bolintineanu, Romanele din Cavaia.

Troznește baraca.

Se duce pe copcă.

Se întrebunțează când guvernul se clatină, e pe ducă.

Trudește, făcătorule de bine, —
 Veni-vor roiuri, alții după tine,
 Și vor culege rodul — bogăția.

Tu fii ostașul jertfei mari, depline:
 Ca dintr'un bob să odrăslească mița,
 Cu sângele tău cald stropește gila.

Al. Vlahuță, Sămănătorul.

Tu așează-te deoparte
 Regăsindu-te pe tine,
 Când cu sgomote deșarte
 Vremea trece, vremea viue...
 Și de plânge, de se ceartă,
 Tu în colț petreci în tine...

M. Eminescu, Glossa.

Tu care ești pierdută în neagra veșnicie,
 Stea dulce mult iubită a sufletului meu!
 Și care-odinioară luceai atât de vie,
 Pe când eram în lume tu singură și eu!

V. Alexandri, Steluta.

Tu, care vremea ne spui că trece,
 Ne-aduci aminte de moartea rece.

.....

Știi ticălosul om ce puține
 Poate să aibă ceasuri de bine.

Iancu Văcărescu, Ceasornicul îndreptat.

Tufă de Veneția.

Ceva ce nu există (căci tufa crește în păduri, iar Veneția este oraș marin, fără verdeță).

Fig. — Lipsă desăvârșită: In buzunar tufă!

Tu, printre femei, ești zâna fără de asemănare,
 Chipul tău e răsărirea unui astru — când apare.
 Și 'n lumina orbitoare a saloanelor, prin balurl,
 Când pășești ca o regină, spintecând a gloatei
 valuri,

Toți încremenesc în urmă-ți, privind lacom după
 tine:

E un murmur lung de șoapte, de mirare, de
 suspine...

Al. Vlăhuță, Iertare.

Turcul plătește (oalele sparte).

În divanul lui Alexandru Ghica-Vodă, era un înalt funcționar foarte somnoros. Odată se judeca un proces între un Român și un Turc. Judecătorii aflară pe Român vinovat și-l condamnă să plătească despăgubiri. Pentru formalitate, fiecare judecător avea să spună cu glas tare sentința. Toți ziseră pe rând: Românul trebuie să plătească, etc. Când ajunse rândul la funcționarul nostru care dormise toată vremea, se ridică somnoros și fără să aibe habar de ce s'a petrecut în divan. zise: Turcul plătește! Au râs toți; vorba lui a ajuns din gură în gură și a rămas zicătoare.

Tu să fi 'nceput iubitul,
Că-i făceam eu isprăvitul—
Tu cu pâinea și cuțitul
Mori flămâud, nepriceput!

G. Coșbuc, Nu te-ai pricept.

T

Țap ispășitor.

Om asupra căruia se aruncă toate păcatele și care e învinuit de toate nenorocirile.

Aluzie la țapul, pe care evreii, la sărbătoarea ispășirii, îl alungau în pustie, după ce marele preot îl încărca de toate păcatele poporului.

Biblia, III. 16.

Țara, care naște astfel de femei Merită și viața și mărirea ei.

D. Bolintineanu, Doamna lui Neagoe.

Țara făgăduinții.

Palestina și, prin extensiune, orice țară unde trăești sau speri să trăești bine.

Biblia, IV. 3. 4.

În realitate, în Biblie nu se pomeneste de Țara făgăduinții, ci de «Țara Domnului», «țara sfântă», «țara mult dorită»; dar sub înrăurirea cuvintelor «Țara în care curge lapte și miere», s'a format cu timpul expresia de «Țara făgăduinții».

**Țara geme de tătari,
Vodă bea cu lăutari.**

Nesimțire, nepăsare mare.

Echivalent cu : *Satul arde și baba se piaptână.*

Țara în care curge lapte și miere.

Biblia, II. 3. 34.

Se zice despre o țară foarte roditoare și foarte bogată, cum se spunea evreilor că va fi Palestina, pe când se aflau în deșert, după ce părăsiseră Egiptul sub conducerea lui Moise.

Țărână ești și'n țărână te vei întoarce,

Biblia, I. 3, 19.

Nu uita, că ești muritor.

Ți-e greu de lume și de tine;
O jale-adâncă te pătrunde;
Parc'ai iubi și n'ai pe cine,
Parc'ai pleca și nu știi unde.

Al. Vlăhuță, Ce dor...

Țin'-te pânză, să nu te rupi !

Ironic : Curaj și pregătește-te de luptă.

Se mai zice despre răi, când vin unul după altul, și pentru cei cari vorbesc prea mult.

U

Ucisu, care moare zâmbind disprețuitor,
Ucide mult mai crâncen pe-al său ucigător...

V. Alexandri, Despot-Vodă IV. 10.

Uitam că viața-i o clipă între leagăn și mormânt!...

B. P. Hasdeu, Răzvan și Vidra V. 18.

Uitat de Dumnezeu și de oameni.

Se zice despre un om oropsit, care nu mai are nici o
nădejde, ca și de un sat sau oraș lăsat în părăsire.

Umblă după potcoave de cai morți.

Se ține de fleacuri, umblă după ceace nu se poate
înfăptui.

Un blid de linte,

Vezi : A-și vinde dreptul.

Un bou ca toți boii, puțin la simțire,
 În zilele noastre de soartă ajutat,
 Și decât toți frații mai cu osebite,
 Dobândi în cireadă un post însemnat,

Gr. Alexandrescu, Boul și vițelul.

Un car cu bivoli negri a stat lângă fântână,
 Vr'o doi Români în soare ș'o sprintenă Română
 Inconjură ceaunul ce fierbe fumegos
 Pe foc, și mai departe un câine roade-un os.

V. Alexandri, Bărăganul.

Un ceas al dim neței plătește cât trei după amiază.

Proverb,

Unde e comoara voastră, acolo-i și inima voastră.

Matei, VI. 21.

Unde este frică, nu încapе dragoste.

Miron Costin, Letopisețul țării Moldovii.

Unde este timpul cel de bărbăție,
 Când muria Românul pentru datorie?

D. Bolintineanu, Mircea la bătae.

Unde este voia lui Dumnezeu, se biruesc toate firile
 omenesti.

Ion Neculce, Ghica-Vodă și vizirul Kiupruliul.

Unde falfăie drapelul Franței, bate și inima Românilor.

Petre Carp, în parlament, după izbucnirea războiului franco-german, la 1870.

Unde-i un hoit, se strâng vulturii.

Matei, XXIV. 2^r.

Unde-i unul, nu-i putere
La nevoi și la durere;
Unde-s doi puterea crește
Și dușmanul nu sporește.

V. Alexandri, Hora unirii.

Se citează mai mult ultimele două versuri.

Unde ni-s entuziaștii, visătorii, trubadurii,
Să ne cânte rostul lumii și splendorile naturii?
Unde ni-s semănătorii generoaselor cuvinte,
Magii ocrotiți de stele, mergătorii înainte.
Sub credințele sfârmate și sub pravilele șterse
Ingropând a lor durere, cu-al lor cântec să reverse
Peste inimile noastre mângâiere și iubire,
Și cuvântul lor profetic, inspirata lor privire,
Valurile de 'ntuneric despîcându-le în două,
Splendidă 'naintea noastră să ne-arate-o lume nouă!

Al. Vlahuță, Unde ni sunt visătorii.

Unde nu-s pravile, din voia Domnilor multe strâmbătăți se fac.

Gr. Ureche.

Unde-s oardele avane ?
 Unde-s limbile dușmane ?
 Au pierit, s'au stins din față,
 Precum toamna 'n dimineață
 Se topesc, se șterg la soare
 Negurile otrăvitoare !

V. Alexandri, Sentinela română.

Unde's șirurile clare din viața-mi să le spun ?
 Ah! organele's sfârmate și maestru e nebun !

M. Eminescu, Satira IV.

Unde vei găsi cuvântul
 Ce exprimă adevărui ?

M. Eminescu, Criticilor mei.

..Un dor purtat în suflet, o veme 'ndelungată,
 Oricât l-ar paște moartea, nu moare niciodată !

Victor Eftimiu, Cocoșul negru. I. 1.

Un Dumnezeu stăpânește și un soare lucește peste
 toți oamenii ; numai că fiecare spune că e Dumnezeul
 lui și soarele lui...

Ronetti Roman, Manasse IV.

..Un instinct atât de van,
 Ce le-abate și la păsări de vre-o două ori pe an.

M. Eminescu, Satira IV.

Unirea face puterea.

O nua 'n mână lesne se încovoiaie,
Dar când sunt mâi multe, se frâng anevoie.

Anton Pann.

Un moșneag atunce, cu o barbă lungă,
La Groza mergând,
Scoase doi bani netezi din vechea sa pungă,
Lângă mort îi puse, mâna-i sărutând

V. Alexandri; Groza.

Un orologiu sună noaptea jumătate,
La castel în poartă oare cine bate ?

D. Bolintineanu, Mama lui Ștefan-eel-Mare.

Un popor, care nu merge înainte, stă pe loc, ba
chiar dă înapoi.

I. L. Caragiale, O scrisoare pierdută III, 4.

Un regat pentr' o țigară, s'umplu norii de zăpadă
Cu himere l..

M. Eminescu, Sărmanul Dionis.

Un rege trebuie să fie întâiul servitor al statului și
de aceea poporul poate cere ca el să fie pildă în în-
deplinirea datoriilor sale; un exemplu rău dat de sus
poate să ducă un stat la peire.

Mai lesne se perde decât se câștigă iubirea și în-
crederea unui popor.

Ferdinand, regele României.

Un singur om de viță tare
 Poartă 'n sân mii de oameni tari,
 Precum o ghindă 'n coaja-i are
 Un verde codru de stejari.

V. Alexandri, Sfințirea Curtii-de-Argheș.

Unul zice un fel, altul altfel răspunde;
 Săracul adevăr cum sub minciuni s'ascunde.

Zilot Românul (1780 - 1850), Cronica.

Ura crește în inimi înguste departe de soare.

Ronetti Roman, Manasse IV,

Urgia e mare și 'n gându-i și-afară,
 Și luna e rece în el și pe cer...

Al. Macedonsky, Noaptea de Decembrie.

Uriaș ca Goliat.

Goliat era un filisteian uriaș, ucis de David cu o praștie.

Profetul Samuil, I. 17.

Uriaș cu picioare de lut.

Prof. Daniil (sec. VI. în. de Chr.), II. 31-34.

Urlă târgul.

Răsună tot orașul de vestea răspândită, de isprava
 făcută.

Urmașilor mei Văcărești
Las vouă moștenire :
Creșterea limbii românești
Și-a patriei cinstire!

Ienăchiță Văcărescu (1740—1799).

Ușă de biserică.

Om de ispravă, cu frica lui Dumnezeu.

Mai mult în ironie : «Te știu eu, că nu prea ești ușă de biserică».

V

Vai de acele nații, unde un mic număr de cetățeni
își întemeiază puterea și fericirea lor pe robirea
gloatelor,

N. Bălcescu, Puterea armatei și arta militară la Români.

Vai de biet Român, săracul !
Indărăt tot dă ca racul.

M. Eminescu, Doina.

Vai de omul singur !

Eclesiastul, IV. 10.

Arată starea nenorocită a omului, care trăiește singur.

De părere tocmai contrarie sunt unii scriitori mari, ca :
Schiller, Ibsen, etc.

Vai de poporul acela la care cei mai puternici vor
stăpâni pe cei mai înțelepți.

Iordache Golescu.

Vai, noroace, de te-aș prinde,
Ca pe-un câine te-aș întinde !

Cântec popular,

Valea plângerii (lacrimilor).

Psalmii, 84, 7.

Lumea aceasta e o vale a plângerii. Aceasta e concepția despre viață a lui Buda.

El socotește viața ca o vale a lacrimilor, ca o încercare, o durere de care scapi prin nădejdea unei fericiri viitoare sau chiar prin nimicirea personalității a cărei existență e pricina suferinții.

Primejdia acestui sistem e vădit un fel de îndemn la sinucidere.

Valea plângerii se numește și partea din fund a cimitirului Belu din București.

Variațiuni pe aceeași temă.

Se învârtește în jurul aceluiaș subiect; e plicticos, se repetă, cântă în aceeași strună, pe aceeași coardă.

Echivalent cu: *Una știe, una spune sau Doina știe, doina cântă.*

Vârsta psalmistului.

Psalmii, 90, 10.

Adică 70 ani

Văslaș, ce-aleargă, împins în zare
De oarba sete a fericirii,
Pe câmp de ape fără cărare,
Omul e pururi prad' amăgirii ;

Căci scris e dorul să-și-l agațe
Numai de umbre și de năluce,
Ce 'n a lui veșnic întinse brațe
Zadarnic cearcă să le apuce.

Al. Vlahuță, In amurg.

Veacuri triste întunecoase,
 Peste capu-mi au trecut,
 Cu mii hoarde furioase
 Foarte des eu m'am bătut;
 Dar nici timpurile grele,
 Nici barbarul cel păgân,
 N'au curmat zilele mele,
 Căci am fost și sunt Român!
 Și-oricât timp Român voi fi,
 Nu mă tem că voi pieri!

V. Alexandri, Românul.

Din versurile acestea mai des folosite sunt cele două
din urmă.

...Vedem că toți aceia, care vorbe mari aruncă,
 Numai banul îl vânează și câștigul fără muncă.

M. Eminescu, Satira III.

...Venere din valuri scoasă,
 Cu ochiu mort—făr' o scântee,
 E păcat că ești femeie,
 Și păcat că ești frumoasă.

Al. Vlahuță, Nu-i de ajuns.

Veni și ziua de asalt,
 Cea zi de sânge udă!
 Părea tot omul mai înalt
 Față cu moartea crudă.

V. Alexandri, Peneș Curcanul.

Veniți, viteji apărători ai țării;
 Veniți, că sfânta zi a răsărit.
 E ziua mare a reinălțării
 Drapelului de gloanțe zdrențuit.

.....
 Veniți din toate unghiurile țării,
 Să cucerim ce avem de cucerit!

La arme, cei de-un sânge și de-o lege!
 La arme, pentru neam și pentru rege!

St. O. Iosif, La arme.

Acest imn a fost cântat întâia oară în 1913 de trupele noastre ce porneau în campania din Bulgaria, pe când poetul era ținut pe patul de suferințe la spitalul Colțea, unde și-a dat suflul.

Verzi sunt dealurile tale; frumoase pădurile și dumbrăvile spânzurate pe coastele tale; limpede și dulce e cerul tău; munții tăi se înalță trufași în văzduh; râurile, ca un brâu pestrițat, ocolesc câmpurile; nopțile tale încântă auzul...

Pentru ce zâmbetul tău e așa de trist, mândra mea țară?

Al. Russo, Cântarea României.

Veșnică-i dreptatea și veșnici sunt martirii,
 Care-și jertfesc viața pentru triumful ei.
 În sbuciumul de lupte și noaptea asupririi,
 Renasc sămănătorii eternelor idei!

Al. Vlăhuță, Eroilor-martiri.

Veșnica lor pomenire !

Mai ales în sens de fapt petrecut, trezit și despre moravurile vechi sau despre oameni dispăruți, depreciați, cărora li se poate cânta «Veșnica pomenire».

Vezi mai bine bârna din ochiul tău decât paiul din ochiul aproapelui.

Matei, VII. 3.

Vedem ușor greșelile altora, dar p'ale noastre mai niciodată.

Vezi, mamă, ce mă doare, că pieptul mi se bate,
 Mulțimi de vinețele pe sân mi se ivesc.
 Un foc s'aprinde 'n mine, arsuri mă iau la spate,
 Imi ard buzele, mamă, obraji-mi se pălesc.
 În brațe n'am nîmica și parcă am ceva.
 În arșița căldurii, când vîntuleț adie,
 Când plopul a sa frunză o tremură ușor,
 Și 'n tot crîngul o șoaptă s'ardică și-l îmbie,
 Eu parcă-mi auz scrisul pe sus, cu vîntu 'n zbor...

I. Eliade-Rădulescu, balada Zburătorul.

Viața asta-i bun perdut,
 Când n'o trăești cum ai fi vrut !

G. Coșbuc, Decebal către popor.

Viața e un vis.

Titlul unei comedii a scriitorului spaniol Calderon dela Barca (1600—1681).

Viața-i datorie grea
 Și lași se 'ngrozesc de ea —
 Să aibă tot cei lași ar vrea
 Pe neluptat.

G. Coșbuc, Moartea lui Fulger.

Viața 'n libertate ori moartă ! strigă toți.

A. Mureșianu, Deșteaptă-te Române

Viața noastră într'această lume ca într'un război este.

Sf. Ioan, II.

Viața noastră trece ca suava rouă,
 Când speranța dulce ne surâde nouă.

D. Bolintineanu, Cea din urmă noapte lui Mihai-Viteazul.

Viața și robia nu pot sta 'mpreună,
 Nu e totdeodată pace și furtună.

D. Bolintineanu, Daniil Sihastru.

Viforoase erau vremurile cele vechi... dar oamenii
 se nășteau tari !

Al. Russo, Cântarea României.

Viitor de aur țara noastră are
 Și prevăd prin secolii a ei înălțare.

D. Bolintineanu, Mircea-cel-Mare și solii.

Ce frumos a întrezărit poetul înfăptuirea României Mari !

Viitorul și trecutul
 Sunt a filei două fețe,
 Are în capăt începutul
 Cine știe să le 'nvețe.
 Tot ce a fost ori o să fie
 În prezent le avem pe toate,
 Dar de a lor zădărnicie
 Tu te 'ntreabă și socoate.

M. Eminescu, Glossa.

Vin sub farmecul de stele,
 Pe-al meu piept fruntea să-ți reazimi,
 Cu al tău zâmbet luminează-mi
 Noaptea gândurilor mele!

Al. Vlahuță, Nu căta...

Vinul, cântul și amorul
 Sunt izvorul
 Fericirii omenești.

Al. Deparașianu, Vara la țară.

Vis al morții eterne e viața lumii întregi.

M. Eminescu, Impărat și proletar.

Vițelul de aur.

Biblia, II. 32.

A se închina vițelului de aur însemnează a cinsti bogăția și a fi lacom de averi.

Vodă da și Hâncu ba !

Hâncu a fost un boer, care a pus la cale o răscoală
în urma căreia a fost răsturnat Duca-Vodă (1671).

Voia la tine ca la banul Ghica !

Iro ic, când spui cuiva că poate face ce vrea.

...Voi ați cântat cu glas fierbinte
Naturii calde imnuri sfinte,
Ori doine dragi, când v'ați adus
De noi aminte !
Străinilor voi nu le-ați spus,
Că doine ca a noastre nu-s ?

G. Coșbuc, Vestitorii primăverii.

Voi egalitatea, dar nu pentru căței !

Gr. Alexandrescu, Câinele și cățelul.

Voi, perduți în gânduri sfinte, convorbeați cu idealuri ;
Noi cârpim cerul cu stele, noi mânjim marea cu valuri,
Căci al nostru-i sur și rece;—marea noastră-i de îngheț.

M. Eminescu, Epigonii.

Voi sunteți urmașii Romei ? Niște răi și niște fameni !
-e rușine omenirii să vă zică vouă oameni !

M. Eminescu, Satira III.

Voiți să înțeleagă proștii pe oamenii mari ? Dar
poate încăpea oceanul într'un pahar de apă ?

Traian Demetrescu, Cugetări.

Vorba e de argint.

Psalmii, 8. 6.

În colecția de proverbe arabe «Al-antal-al-saira» se spune, că *vorba e argint și tăcerea aur.*

Împăratul Solomon spune, *să taci și să vorbești numai la vreme potrivită.*

În Coran (*Sure 6.19*) se spune, că e rău să vorbești zadarnic.

Scriitorul francez *Antoine de Rivarol* (1753—1801):

Vorba e de argint, tăcerea e de aur.

„Vorba-i ca și omul—în lume sau în artă—
Cu-atât mai jucăușă, cu cât e mai deșartă.

Vlahuță, Slăvit e versul.

Vorba voastră să fie: da, da, nu, nu. Ce-i mai mult,
e de prisos.

Matei, V. 37.

Vorbi și nea Ion, că și el e om.

Adică a vorbit și prostul; a nimerit-o ca nuca în pe-
rete; n'a brodit-o de loc

Vrăjmășia acoperită mai mult rău aduce.

Miron Costin.

Vrei, calule, orz?

Ironic, când întrebi pe cineva daca vrea ceva bun și gustos.

Vrei, nu vrei, bea, Grigore, aghiasmă,
Când ești silit să faci ceva neplăcut.

Vrei să fii bogat ? Invață nu numai arta de a câștiga
bani, ci și pe aceea de a-i păstra.

Benjamin Franklin (1706—1790),
Știința unchiașului Richard.

Vremea de apoi.

Sfârșitul lumii.

E vremea anunțată de Apocalips, vremea când, — după
groaznice zbuciumări și suferințe, — nu va mai fi decât o
turmă și un păstor.

Vremea trece, vremea vine.
Toate's vechi și nouă toate;
Ce e rău și ce e bine,
Tu te 'ntreabă și socoate;
Nu spera și nu ai teamă:
Ce e val, ca valul trece;
De te îndeamnă, de te cheamă,
Tu rămâi la toate rece.

M. Eminescu, Glossa.

Z

Zadarnic! — Lupta se 'ntețește,
Și nu-i alegere de armă.
Sub pumnul grosolan al forței
Dreptatea celui slab se sfarmă.

Al. Vlahuță, Homo homini lupus.

Zărilor de farmec pline,
Strălucesc în luminiș;
Zboară mierlele în tufiș
Și 'n codri noaptea vine
Pe furiș.

G. Coșbuc, Noapte de vară.

Zei mor — nimic statornic! — Numai moartea 'n veci
trăește.

Rezemată de-o făclie stinsă 'ntoarsă 'n jur privește,
Cheamă unul după altul oameni, zei, în cel mister,
De unde nimeni nu se 'ntoarce, fie iad ori fie cer.

Ronetti Roman, Radu.

Zică toți ce vor să zică,
Trecă 'n lume cine-o trece ;
Ca să nu 'ndrăgești nimica,
Tu rămâi la toate rece!

M. Eminescu, Glossa.

Ziduri chinezești.

Bariere cu neputință de trecut.

Zidurile chinezești erau niște șanțuri acoperite cu ziduri de cărămizi, cu porți și cu turnuri, ridicate în veacul al III-lea în. de Chr., lungi de 2400 km., și înalte de 16 m. Aceste ziduri sunt azi în ruine.

Zilele noastre zbor cu grăbire,
Urmând ale soartei tainice legi,
Iar o zi scumpă, zi de iubire
Este coroana vieții întregi !

V. Alexandri, Coroana vieții.

Ziua ninge, noaptea ninge, dimineața ninge iară !
Cu o zale argintie se îmbracă mândra țară:
Soarele rotund și palid se prevede printre nori
Ca un vis de tinerețe printre anii trecători.

V. Alexandri, Iarna.

Mai des citate sunt ultimele două versuri.

AUTORII CITAȚI IN ACEST VOLUM

- Alexandrescu Gr.**, pag.: 6, 8, 15, 16, 23, 34, 36, 42, 43, 51, 53, 56, 58, 60, 62, 72, 77, 78, 79, 86, 105, 111, 137, 147, 152, 163, 179, 186, 187, 193, 220, 233.
- Alexandri V.**, pag.: 11, 13, 15, 17, 18, 30, 35, 37, 39, 49, 56, 58, 59, 63, 68, 69, 70, 72, 76, 78, 80, 81, 82, 83, 87, 89, 90, 92, 93, 96, 98, 99, 103, 104, 107, 109, 111, 111, 115, 117, 119, 128, 130, 131, 133, 134, 135, 138, 144, 149, 152, 157, 162, 165, 168, 171, 172, 174, 175, 180, 181, 183, 184, 188, 189, 191, 194, 198, 200, 202, 205, 206, 210, 212, 215, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 228, 237.
- Anghel D.**, pag.: 18, 113, 155, 199.
- Apostolii**, pag.: 83, 157.
- Apostolul Pavel**, pag.: 31, 57, 58, 62, 178, 210.
- Bălăcescu C.**, pag.: 79, 209.
- Bălcescu N.**, pag.: 226.
- Bârseanu A.**, pag.: 167.
- Beldiman Alex.**, pag.: 54.
- Biblia**, pag.: 5, 6, 8, 10, 11, 14, 16, 17, 18, 24, 26, 29, 33, 35, 40, 44, 52, 61, 62, 74, 80, 84, 88, 103, 119, 120, 134, 136, 146, 149, 156, 159, 166, 171, 179, 184, 187, 195, 197, 198, 203, 217, 218, 232.
- Bôliac C.**, pag.: 90, 186.
- Bolintineanu D.**, pag.: 17, 22, 27, 45, 47, 49, 50, 51, 52, 55, 74, 76, 86, 90, 93, 118, 133, 136, 137, 162, 169, 181, 194, 196, 206, 214, 217, 220, 223, 231.

- Bumbac V., pag.: 99.
 Byron, pag.: 81.
 Cantemir D., pag.: 50, 55, 58, 98, 148.
 Calderon dela Barca, pag.: 230.
 Caragea Vodă, pag.: 12.
 Caragiale I. L., pag.: 25, 31, 37, 58, 81, 92, 93, 96, 107, 142,
 150, 159, 161, 162, 177, 182, 188, 206, 211, 213, 223.
 Cârlova V., pag.: 83.
 Carmen Sylva, pag.: 48, 94, 99, 174.
 Carol, regele României, pag.: 26.
 Carp C. V., pag.: 76.
 Carp O., pag.: 149.
 Carp P. P., pag.: 179, 181, 221.
 Cartea Esterei, pag.: 24.
 Cartea lui Daniil, pag.: 135.
 Cartea lui Iov, pag.: 18, 81, 158, 159, 165, 185, 198.
 Catârgiu Barbu, pag.: 211.
 Cerna P., pag.: 49, 51, 73, 77, 147.
 Cervantes M., pag.: 16, 82.
 Cicerone, pag.: 128.
 Ciupor, pag.: 76.
 Conachi C., pag.: 159, 186.
 Conta V., pag.: 156, 173, 192.
 Coran, pag.: 9, 234.
 Coșbuc Gh., pag.: 10, 12, 21, 28, 30, 34, 37, 42, 55, 60,
 61, 62, 69, 70, 73, 74, 78, 80, 88, 109, 110, 114, 115,
 118, 139, 143, 146, 147, 153, 157, 161, 165, 163, 169,
 173, 178, 183, 185, 186, 199, 202, 203, 208, 211, 212,
 213, 216, 230, 231, 233, 236.
 Costin Miron, pag.: 36, 37, 60, 100, 102, 103, 128, 148,
 149, 152, 159, 220, 234.

- Creangă I. pag.: 55, 166, 181.
 Crețeanu Gh., pag.: 100, 128.
 Cronica moldovenească, pag.: 67.
 Cuza Al. I., pag.: 210.
 Davila Alex., pag.: 170.
 Demetrescu Traian, pag.: 39, 43, 46, 94, 113, 190, 199, 233.
 Deparațianu Alex., pag.: 69, 75, 91, 106, 126, 129, 130, 138, 148, 195, 232.
 Diogene, pag.: 48, 97, 177.
 Donici Alex., pag.: 21, 23, 25, 198.
 Dosoftei, mitropolitul, pag.: 123.
 Eclesiastul, pag.: 76, 96, 132, 226.
 Eftimiu V., pag.: 184, 222.
 Eliade Rădulescu, pag.: 31, 47, 90, 92, 114, 207, 230.
 Eminescu M., pag.: 6, 7, 9, 11, 12, 15, 26, 29, 30, 32, 35, 42, 44, 45, 49, 51, 55, 59, 61, 63, 64, 65, 67, 70, 71, 72, 73, 75, 76, 77, 79, 88, 90, 93, 94, 95, 101, 102, 108, 109, 111, 113, 114, 115, 116, 118, 124, 125, 127, 130, 132, 134, 136, 138, 140, 142, 143, 145, 149, 150, 151, 152, 153, 155, 158, 160, 163, 168, 170, 172, 173, 174, 175, 179, 180, 183, 185, 187, 189, 190, 195, 197, 202, 203, 204, 205, 206, 208, 209, 211, 214, 222, 223, 226, 228, 232, 233, 235, 237.
 Esop, pag.: 13, 24.
 Evanghelia, pag.: 52, 62, 68, 139, 174, 203, 210.
 Ezekiel, pag.: 115, 144, 154.
 Ferdinand, regele României, pag.: 223.
 Franklin B., pag.: 235.
 Gheorghe din Moldova, pag.: 153.
 Golescu lordache, pag.: 125, 144, 145, 226.
 Haggai, pag.: 20, 177.
 Hasdeu B. P., pag.: 71, 169, 179, 219.

VERIFICAT

1937

- Hétrat J. B., pag.: 167, 190.
Hoche, pag.: 96.
Hosia, pag.: 57, 189.
Hrisoverghi Al., pag.: 44, 210.
Iorga N., pag.: 96.
Iosif St O., pag.: 32, 47, 91, 182, 187, 229.
Isaia, pag.: 114, 176, 205.
Justinus, pag.: 136.
Kogálniceanu M., pag.: 129, 180, 184.
Lecca H. G., pag.: 213.
Macedonsky Alex., pag.: 46, 201, 224.
Maiorescu T., pag.: 36.
Manlius, pag.: 98.
Marcu Aureliu, pag.: 161.
Maria, regina României, pag.: 154.
Mureșianu Andrei, pag.: 74, 77, 140, 171, 180, 231.
Naum Alex., pag.: 48
Neagoe (învățăturile lui), pag.: 133.
Neculcea Ion, pag.: 124, 125, 220.
Negri C., pag.: 119.
Negruzzi Const., pag.: 45, 67, 177, 180.
Nicoleanu N., pag.: 124, 158.
Omer, pag.: 56, 144, 193.
Pann Anton, pag.: 41, 47, 53, 65, 75, 105, 126, 142, 149,
159, 160, 166, 213, 223.
Petrino D., pag.: 44.
Plutarch, pag.: 27, 113, 128, 208.
Profeții, pag.: 15.
Profetul Daniil, pag.: 224.
Profetul Ieremia, pag.: 112, 200.

- Profetul Samuel, pag.: 61, 89, 224.
- Psalmi, pag.: 2, 50, 53, 83, 87, 118, 155, 156, 158, 164, 167, 198, 210, 227, 234.
- Pyrrus, regele Epirului, pag.: 156.
- Rivarol A., pag.: 234.
- Ronetti Roman, pag.: 29, 65, 66, 74, 78, 85, 124, 129, 136, 160, 167, 176, 222, 224, 236.
- Rosetti C. A., pag.: 85, 117, 130.
- Rosetti Scarlat, pag.: 173.
- Russo Alex., pag.: 7, 50, 52, 57, 81, 84, 91, 122, 130, 131, 139, 147, 164, 167, 175, 229, 231.
- Schiller Fr., pag.: 165.
- Șerbănescu Th., pag.: 188.
- Sf. Augustin, pag.: 62.
- Sf. Ioan, pag.: 9, 19, 49, 50, 57, 93, 110, 118, 137, 156, 172, 187, 209, 211, 212.
- Sf. Luca, pag.: 7, 10, 13, 20, 29, 34, 41, 57, 71, 75, 101, 109, 110, 124, 140, 146, 164, 169, 177, 185.
- Sf. Marcu, pag.: 88, 148, 150, 156.
- Sf. Matei, pag.: 5, 2, 50, 51, 52, 54, 57, 64, 71, 82, 88, 95, 100, 101, 102, 104, 110, 113, 114, 119, 120, 127, 129, 131, 133, 140, 143, 146, 147, 149, 154, 165, 172, 176, 185, 186, 189, 191, 194, 197, 211, 213, 220, 221, 230, 234.
- Sf. Vasile, pag.: 148.
- Săulescu M., pag.: 96.
- Sihleanu Alex., pag.: 31, 46.
- Sion Gh., pag.: 64, 139.
- Sirach, pag.: 7, 32, 39, 64, 118, 145, 150, 161, 168.
- Socrate, pag.: 153.
- Solomon, pag.: 50, 52, 57, 58, 66, 80, 83, 97, 100, 120, 122, 132, 146, 148, 151, 172, 174, 211, 234.

- Tăut Gh., pag.: 145, 161.
Tobias, pag.: 54.
Ureche Gr., pag.: 84, 89, 115, 116, 221.
Văcărescu Iancu, pag.: 12, 77, 124, 127, 215.
Văcărescu Enăchiță, pag.: 225.
Virgil, pag.: 54, 136.
Vlahuță Alex., pag.: 36, 37, 40, 43, 45, 46, 47, 60, 63, 66,
71, 79, 82, 84, 87, 91, 92, 115, 117, 119, 120, 126,
127, 130, 137, 143, 145, 148, 150, 151, 153, 169, 175,
183, 192, 193, 199, 205, 208, 210, 214, 215, 218, 221,
227, 228, 229, 232, 234, 236.
Volenti N., pag.: 23.
Zamfirescu Duiliu, pag.: 43, 55, 64, 157, 172, 195, 199.
Zamfirescu Mihail, pag.: 31, 98.
Zilot Românul, pag.: 224.
-

DE ACELAȘ

Desamăgire, dramă în 4 acte (epuizat).

Dicționar de Citate străine (latinești, grecești, franceze, germane, italienești și engleze). Ediția V-a. («Ancora»).

În pragul fericirii, roman (epuizat).

Poeme în proză (epuizat).

TRADUCERI

Adolf de Benjamin Constant, ediția V-a (Biblioteca p. toți).

Căpitanul Burle de Emile Zola (biblioteca «Căminul»).

Căpitanul Râbnikoff de Kuprin (editura «Librăria Nouă»).

Ce-i cerul? de C. Flammarion; ediția V-a (ed. «Ancora»).

Cuvinte șoptite de Carmen Sylva (epuizat).

- Dare și Avere**, roman în 2 volume, de G. Freytag (epuizat).
- Dona Diana**, comedie de Moretto (epuizat).
- Educația** de H. Spencer, ediția V-a (librăria H. Steinberg).
- Este omul liber?** de G. Renard, ediția II-a («Cultura Românească»).
- Fatalistul** de Turgheniew.
- Fenomenele cerești** de Zurcher și Margollé (epuizat).
- Fiica lui Ieffa**, piesă de Cavaliotti (epuizat).
- Hedda Gabler** de H. Ibsen, ed. III-a (biblioteca «Minerva»)
- Inecul** de Emile Zola, ediția IV-a (editura «Universul»).
- Insemnările unui nebun** de N. Cogol.
- La poarta raiului**, roman de A. Delvau (epuizat).
- Minciunile convenționale** de M. Nordau (Bibliot. p. toți).
- Nana**, roman de Zola, ediția II-a (librăria H. Steinberg).
- Nora** de H. Ibsen, ed. IV-a (librăria «Cultura Românească»).
- Nuvele alese** de Maupassant, E. Zola, Bret Harte, Banville, etc. 3 volume (epuizat).
- Nuvele** de F. Dostoiewski (Biblioteca pentru toți).
- O fată ciudată** de Bret Harte (biblioteca «Luceafărul»).
- O rugăciune** de Carmen Sylva.
- Paradoxe sociologice** de Max Nordau, ediția II-a (Biblioteca pentru toți).
- Patru romane mici** de Jean Richepin, ediția IV-a (Biblioteca pentru toți sub titlul *Debuturile lui Cesar Borgia*).
- Pășunile lui Peter Schlemihl**, ediția III-a (biblioteca «Căminul»).

- Prințesa Babilonului de Voltaire.
- Prințesa Mary de Lermontow (Biblioteca pentru toți).
- Psihofiziologia geniului și talentului de Max Nordau
(Biblioteca pentru toți).
- Răzbunare îngrozitoare de N. Gogol.
- Robinson Crusoe de Daniel de Foe (epuizat).
- Romanul căsătoriei de L. Tolstoi (Biblioteca pentru toți).
- Spre Pol de Fr. Nansen, ediția III-a (librăria H. Steinberg).
- Stâlpii societății de H. Ibsen, ediția III-a (Bibliot. p. toți).
- Țesătorii, dramă socială de G. Hauptmann (epuizat).
- Un erou al timpului nostru de M. Lermontov, ediția III-a
(Biblioteca pentru toți).
- Vaninka de Al. Dumas (biblioteca «Căminul»).
- Viața lui Isus de E. Renan, ediția VI-a (bibliot. «Lumina»).
- Vrăjitorul de Dostoiewski.
- Wilhelm Tell de Fr. Schiller, ediția V-a (Biblioteca p. toți).
- Etc., etc., etc.

VERIFICAT
2017

